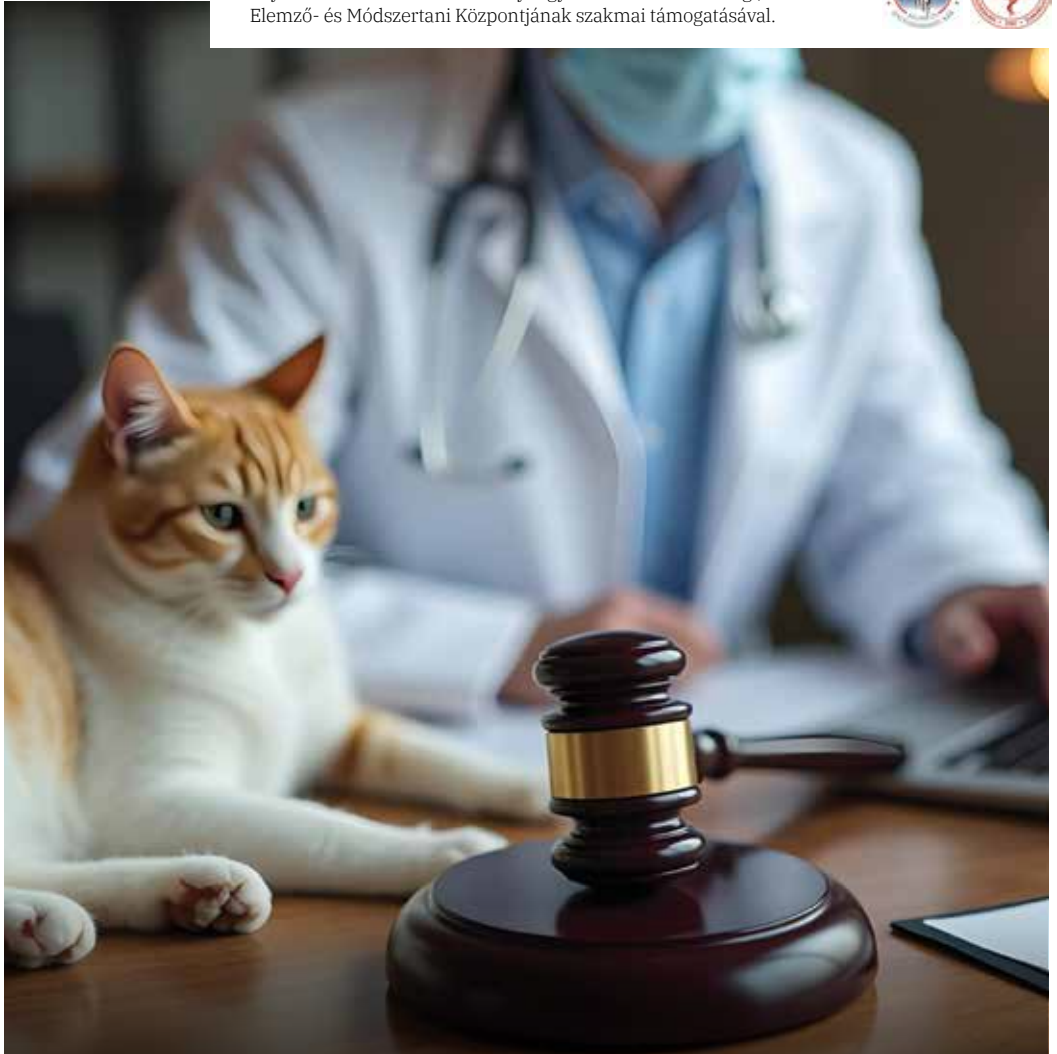

ACTA ANIMALIA HUNGARICA

1. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos folyóirata az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központjának szakmai támogatásával.

**ÁLLATVÉDELMI SZAKFOLYÓIRATOK
MEGJELENÉSE A 19. SZÁZADI
MAGYARORSZÁGON**
KONCZ IBOLYA KATALIN

**ÁLLATVÉDELME MAGYARORSZÁGON:
JOGI ÉS SZAKPOLITIKAI VÁLTOZÁSOK
2020–2024**
OVÁDI PÉTER

**ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK HATÁSA
AZ ÁLLATVÉDELMI
INTÉZMÉNYRENDSZEREKRE**
KOSKA HEDVIG DÓRA

MISKOLCI EGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

**A Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi
Kara a szakirányú
továbbképzések széles
kínálatával várja az
érdeklődőket.**

**Képzéseink közül sok
unikális, az országban
egyedülálló képzés.**

Az országban elsőként 2022-től az ME-ÁJK az Állatorvostudományi Egyetemmel közösen elindította az Állatvédelmi szakjogász képzést, 2023-tól a Jogi Szakokleveles Állatvédelmi Szakember képzést.

A képzések mellett a Karon magas szintű tudományos kutatás folyik az állatjóllétről. A doktori képzésben részt vevő hallgatók számára magyar és angol nyelven lehetőség van az Állatvédelmi jog című tantárgy hallgatására.

A képzésre várjuk az érdeklődőket.

jogikar.uni-miskolc.hu

RÉSZLETES INFORMÁCIÓK:

Az „Acta Animalia Hungarica” (AAH) a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos folyóirata, amely az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központjának támogatásával működik.

SZERKESZTŐSÉG

Főszerkesztő:
Prof. Dr. Paulovics Anita LL.M.

Főszerkesztő-helyettes:
Dr. Vetter Szilvia PhD. LL.M.

A Szerkesztőbizottság tiszteletbeli elnöke:
Dr. Visnyei László CSC.

A Szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Jámbor Adrienn PhD. LL.M.
Dr. Ritó Evelin PhD. LL.M.
Dr. Koska Hedvig DVM
Dr. Koncz Ibolya PhD. LL.M.
Dr. Sebők Melinda LL.M.
Fazekas Fanni
Dr. Nagy Csilla LL.M.
Prof. Dr. Nochta Tibor
Dr. Maletics Borbála PhD
Prof. Dr. Elek Balázs
Prof. Dr. Domokos Andrea
Dr. Rampasek Éva LL.M.
Eva Bernet Kempers
Dr. Frigyer László r. alezredes
Dr. Bányai Krisztina PhD. LL.M.
Prof. Dr. Fekete Sándor György DSc
Dr. Tóth Szabina DVM.
Dr. Jurkovich Viktor PhD.
Dr. Bárdli Bence DVM.
Prof. Dr. Dunay Anna
Szűcs Attila
Dr. Horváth Orsolya PhD.

A Tanácsadó Testület tiszteletbeli elnökei:
Prof. Dr. Csák Csilla
Prof. Dr. Sótónyi Péter DSc.
Prof. Dr. Deli Gergely

A Tanácsadó Testület tagjai:
Dr. Csáki-Hatalovics Gyula PhD.
Dr. Daróczy István LL.M.
Dr. Gerencsér Ferenc LL.M. DVM
Dr. habil. Fodor Kinga PhD
Dr. habil. Korsós Zoltán PhD
Dr. Kiss Anna PhD
Dr. Lorászki Gábor PhD.
Dr. Németh Ágnes LL.M. DVM
Dr. Orczy-Sturmann Ágnes LL.M.
Dr. Pallós László
Dr. Sós Endre PhD. DVM.
Pető Krisztina
Prof. Dr. Barta Judit
Prof. Dr. Fodor László DSc
Prof. Dr. Illés B. Csaba
Prof. Dr. Mándoki Mária
Prof. Dr. Özsvári László
Prof. Dr. Szilágyi János Ede
Prof. Dr. Wopera Zsuzsa

Grafika, tördelés:
Czegledi Zoltán

KAPCSOLAT

Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
3515 Miskolc-Egyetemváros, Á/6. épület

Email:
info@actaanimaliahungarica.hu

Web:
actaanimaliahungarica.hu

Sokszorosítás:
Bibor Kiadó, Miskolc

ISSN:
3058-1699

Minden jog fenntartva.®

Megvalósult a Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány támogatásával.

TARTALOM

KÖSZÖNTŐK

- 04 Prof. Dr. Csák Csilla
- 05 Prof. Dr. Sótónyi Péter
- 06 Prof. Dr. Deli Gergely
- 08 Dr. Visnyei László
- 09 Prof. Dr. Paulovics Anita LL.M.
- 10 Dr. Vetter Szilvia PhD. LL.M.

- 12 Állatvédelem Magyarországon: jogi és szakpolitikai változások 2020–2024
Animal Protection in Hungary: Legal and Policy Developments (2020-2024)
OVÁDI PÉTER
- 26 Állatvédelmi szakfolyóiratok megjelenése a 19. századi Magyarországon
Animal Protection Journals in 19th Century Hungary
KONCZ IBOLYA KATALIN
- 34 How Concerned Are Hungarian Internet Users About Animal Protection? Preliminary Results of a Netnographic Study on Online Animal Protection Discourses
Állatvédelem az online térben, avagy mennyire érdekli az állatvédelem a magyar internetezőket? Egy netnográfiai kutatás előzetes eredményei
SZILVIA VETTER, EVELIN RITÓ AND ANITA PAULOVICS
- 48 Illegális állatkereskedelem
Illegal Animal Trade
KÁLLAI ERIKA
- 64 A tevékenységtől eltiltás, mint az állatvédelem polgári jogi eszköze
Prohibition as a Civil Law Instrument for the Protection of Animals
LÉNÁRDNÉ DR. MALETICS BORBÁLA
- 74 Legal and Illegal Breeders - the Difficulties of Legal Assessment in Hungarian Law
”Tenyésztők” és ”szaporítók” - a jogi értékelés nehézségei a magyar jogban
KRISZTINA BANYAI
- 90 Állami támogatások hatása az állatvédelmi intézményrendszerekre
The Impact of State Subsidies on Animal Protection Institutional Systems
KOSKA HEDVIG DÓRA

Köszöntő

A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar által 2024. évben alapított tudományos folyóirat első lapszámának olvasóit, szerzőit nagy örömmel és tisztelettel köszöntöm. A folyóirat alapításában együttműködő partnerünk az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központja, amelynek szakmai támogatása a folyóirat koncepcionális kialakításában elévülhetetlen.

Szándékunk szerint a folyóirat hiánypótló jelleggel betölti azt az űrt, amellyel a különböző tudományterületeket összekapcsolásával mértékadó kutatási eredményeket, szakmailag megalapozott nézőpontokat közvetít. Az állatvédelem, állatjóllét fókuszú transzparenciát a hazai és a nemzetközi érdeklődők számára is biztosítja.

A folyóirat tudományos igényességét a szakmai szempontok alapján összeállított szerkesztő bizottság és tanácsadó testület biztosítja, garantálja. Reményeik szerint a megjelentetett tanulmányok igazolni fogják szándékaink és céljaink megvalósulását, amellyel hozzájárulhatunk a téma terület magas szintű műveléséhez.

Prof. Dr. Csák Csilla

Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi kar dékán

Acta Animalia Hungarica Tanácsadó Testület tiszteletbeli elnök

Tisztelt Olvasó!

Ritkán adatik meg az a megtiszteltetés, hogy egy új tudományos folyóirat születésénél bábáskodhatunk, különösen egy olyan kiadvány esetében, amely nemcsak egy szűken vett szakterületet, hanem interdiszciplináris szemléletet képvisel. Az Acta Animalia Hungarica első száma mérföldkő: egy olyan fórumot teremt, amely összekapcsolja az állatvédelem, az állatorvoslás, a jog és a társadalomtudományok területén dolgozó kutatókat. Ma már világos, hogy az állatok jólléte nem pusztán etikai kérdés, hanem egyben humán- és állategészségügyi, jogi és gazdasági kihívás is.

A magyar állatorvosképzés mindig is a komplex, széles látókörű oktatásáról volt híres. Az állatorvosok az állatok gyógyítása mellett, a társadalom és a természet közötti egyensúly őrei is, az állatorvos számára az állatok iránti tisztelet és az emberek iránti felelősség kéz a kézben jár. Az Acta Animalia Hungarica ezt a szellemiséget képviseli, hiszen az „One Health, One Welfare” elvén alapuló tudományos közlés hírvivője és kiemelt célja, hogy hidat képezzen a különböző tudományágak között. A fenntartható állattartás, a vadon élő fajok védelme vagy akár az állatokkal kapcsolatos bűnmegelőzés olyan területek, ahol az állatorvosi, a jogi és a természettudományos szemlélet egyaránt elengedhetetlen.

A most induló tudományos kiadvány egyben az Állatorvostudományi Egyetem és azon belül a 2021-ben alapított Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ tevékenységének egyik fontos állomása is. A Központ megalakításának egyik célja, hogy erősítse az állatvédelem és az állatjóllét tudományos megalapozottságát, támogassa

a jogalkotást és a társadalom szemléletformálását. Hiszem, hogy ez a folyóirat újabb eszköz lesz céljaink elérésében, és hozzájárul a tudományos eredmények gyakorlati hasznosulásához. Külön köszönet a Miskolci Egyetemnek, amely kiemelt szerepet vállalt az Acta létrejöttében, amely a tudományos életben az állatvédelmi jog, valamint az állatorvostudományok találkozási pontjaként szolgál.

Szívből örülök, hogy a lap a tapasztalt kutatók és a fiatal szakemberek számára egyaránt biztosít kiváló publikációs lehetőséget. Az állatorvostudomány és az állatvédelem fejlődése akkor lehet folyamatos és hiteles, ha a következő generációk is élhetnek a kutatás és a tudományos párbeszéd lehetőségével.

Bízom abban, hogy az Acta Animalia Hungarica hosszú távon meghatározó szereplője lesz a tudományos közéletnek, és olyan fórumként működik, amely nem csupán az állatvédelmi kutatások jelen állapotát, de a jövőjét is formálja.

Prof. Dr. Sótó Péter

az Állatorvostudományi Egyetem rektora

Nagy tisztelettel köszöntöm az Acta Animalia Hungarica folyóirat első számának Olvasóit!

Ahogy azt az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény preambuluma is megfogalmazza, „az állatvilág egésze és annak egyedei” nagy értéket jelentenek az emberiség számára, és „tisztelőben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége”. Az állatvédelem és az állatjólét ugyanakkor túlmutat az etikai és erkölcsi megfontolásokon, meghatározó társadalmi, természeti és gazdasági vonatkozásai is vannak. Az állatvédelem és az állatjólét összetett, sokrétű, sokféle tudást igénylő feladatot jelent, és kérdései számos tudomány- és szakterületen tematizálódnak. A téma pedig napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel bír, tekintettel a fenntarthatósági kihívásokra, az állatjóléti normák és jogi szabályozások fejlődésére. Az állatvédelem és állatjólét jogi, tudományos és szakmai kérdéseinek vizsgálata, kapcsolódó empirikus kutatások, mélyreható elemzések, reflexiók bemutatása és megvitatása a tudományos alapú döntéshozatal, a szabályozást, és az emberek felelősségtudatának növelését is támogatja.

A téma széles körű multi-, inter- és transzdisciplinaritása megköveteli a tudományterületek közötti együttműködést, interakciót és tudáscserét. Erre reagálva jött létre a témában a régió első, kétnyelvű, hiánypótló és rendkívüli jelentőségű tudományos folyóirata, az Acta Animalia Hungarica a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának és az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi

Jogi, Elemző- és Módszertani Központjának kezdeményezésére. A folyóirat célja, hogy az állatvédelem és az állatjólét különböző tudományterületi és tudományági megközelítéseit párbeszédbe hozza, különös figyelmet fordítva az állatvédelmi jogi és az állatorvostudományi kérdésekre. A téma ezen aspektusainak kiemelt jelentőségét mutatja, hogy a folyóiratalapító két egyetem együttműködésében lehetőség van állatvédelmi szakjogászok, illetve jogi szakokleves állatvédelmi szakemberek képzésére. Továbbá, a téma komplexitását mutatja egyebek mellett az Állatorvostudományi Egyetem és a Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) közötti partnerség is. A közszolgálat intézményrendszere társadalmunk és államunk működésének alapjait biztosítja. Azok, akik a közszolgálatot választják hivatásul, példátlan elkötelezettséggel és szakértelemmel dolgoznak a közjóért, az állampolgárok biztonságáért, az állam működéséért. Mindezen felelősségvállalás az állatvédelem és az állatjólét területére is kiterjed. A két egyetem közös gondolkodásának jelentőségét jól mutatja – egyebek mellett – az állatvédelmi kérdések kriminalizálásának megjelenése a Büntető Törvénykönyvben. A hatósági és a praktizáló állatorvosok számos esetben együttműködnek hatósági eljárásokban a Nemzeti Közszerződési Egyetemen képzett szakemberekkel, illetve nyomozásokban is nagy jelentősége lehet az állatokat érintő kérdésekben való jártasságnak. A közigazgatási munka során is megjelennek az állatvédelem szempontjai. Az

NKE-ről kikerülő hallgatók, akik sok esetben kormányhivatalok vagy önkormányzatok tisztviselői lesznek, sokat tehetnek az állatok védelméért gyakorlati intézkedések révén, vagy a szabályozási folyamatokban. A két egyetem partnersége így az állatokkal foglalkozó orvosok és a közigazgatási, valamint rendvédelmi szakemberek közötti együttműködést, és az olyan közös szakmai és tudományos aspektusokat hangsúlyozza ki, mint az állatvédelmi vagy állatorvostudományi kérdések állam- és jogtudományi, illetve bűnügyi tudományi vonatkozásai, például a bioterrorizmus, az igazságügyi genetika, a vadvilágvédelem, a járványtan vagy az élelmiszerbiztonság témáiban.

Magyarországon eddig nem létezett olyan tudományos fórum, amely integrált módon tárgyalta volna az állatvédelmi és állatjóléti kutatások széles körű aspektusait. A folyóirat ezért egyedülálló módon támogatja a legfrissebb kutatások, elemzések és szakmai gyakorlatok bemutatását, megvitatását és új perspektívák feltérképezését. Kétnyelvűségével pedig elősegíti a régióban zajló kutatások nemzetközi láthatóságát is.

Ajánlom a folyóirat első, és valamennyi további lapszámát is olvasásra, és biztatom az állatvédelem és állatjólét tudományos vizsgálatával foglalkozó kutatókat, hogy a folyóirathoz benyújtott publikációkkal gazdagítsák a témában folytatott tudományos és szakmai diskurzust, amelynek a folyóirat gyümölcsöző fórumot biztosít.

Prof. Dr. Deli Gergely

a Nemzeti Közszerológiai Egyetem rektora, az Acta Animalia Hungarica folyóirat Tanácsadó Testületének tiszteletbeli elnöke

Lecturi salutem

Tisztelettel és örömmel üdvözlí az Olvasót egy új tudományos, kétnyelvű lap szerkesztői és szerkesztő bizottsága nevében a tiszteletbeli főszerkesztő.

Az *Acta Animalia Hungarica* a Miskolci Egyetem Állam és Jogtudományi Kara és az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ közös tudományos, negyedévente megjelenő közös folyóirata. A régió első, ilyen jellegű kiadványának célja az állatvédelem és az állatjóllét tudományos alapú megközelítésének terjesztése, különös figyelemmel a tárgykör interdiszciplináris jellegére és a transzdiszciplináris együttműködésre.

Az állatvédelemmel kapcsolatos tudományos tevékenység eddigi szép példáját bizonyítják azok a nem kevés számú PhD- és államvizsga szakdolgozatok, valamint tudományos cikkek, amelyeket – az interdiszciplináris jelleget bizonyítandó – állatorvosok, jogászok, állattenyésztők, biológusok és egyetemi hallgatók készítettek. Mindez azzal a reménnyel tölt el bennünket, hogy egy újabb megjelenési lehetőség csak fokozza a kutatói kedvet. A kétnyelvűség lehetőséget biztosít arra, hogy nemzetközi téren is bemutatthassuk nem szerény eredményeinket, valamint ösztönözzünk külföldi szerzőket is.

A két Egyetem és az azokat képviselő Prof. Paulovics Anita LL.M. főszerkesztő és Dr. Vetter Szilvia LL.M. PhD főszerkesztő helyettes eddigi gyümölcsöző együttműködése garanciát jelent arra nézve is, hogy az állatvédelem és az állatjólléti kutatások tudományos eredményeinek közkinccsá tétele jól fogja szolgálni ezen eszmék terjesztését és a közgondolkodás további helyes irányba történő terelését.

Célunk, hogy a tudományok eredményeinek közreadásával még többet megtudjon mindenki arról, hogy mi a legjobb az állatoknak.

Ebben a reményben kívánok minden Olvasónak sok élményt és új ismeretet, amit az állatok hasznára fordíthat.

Öszinte tisztelettel:

Dr. Visnyei László

a Szerkesztőbizottság tiszteletbeli elnöke

Tisztelt Olvasó!

Tisztelettel és örömmel köszöntöm Önöket az Acta Animalia Hungarica első lapszámának megjelenése alkalmából!

A hazánkban egyedülálló folyóirat alapítására több tényező együttes hatása ösztönzött bennünket, az állatvédelem iránt elhivatott oktatókat, kutatókat, szakembereket. Az állatvédelem kérdése az utóbbi időszakban előtérbe került, és ma már komoly kutatások folynak állatvédelmi kérdésekben. A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara és az Állatorvostudományi Egyetem Jogi, Elemző- és Módszertani Központja között több éve folyamatos együttműködés van, amelynek keretében az országban elsőként került alapításra az állatvédelmi szakjogász képzés, majd a jogi szakokleveles állatvédelmi szakember képzés. Számos állatvédelmi konferenciát, workshopot szerveztünk, ahol fő célunk az új kutatási eredmények közkinccsé tétele volt. Munkánkat az állatvédelem iránt elkötelezett országos szaktekintélyek segítették és segítik jelenleg is. Mindezek hatására Dr. Vetter Szilvia PhD. LL.M. Központvezető Asszonnyal megfogalmazott bennünk az az elképzelés, hogy elérkezett az idő egy új, hazánkban, sőt a környező régióban is egyedülálló, hiánypótló jellegű, multidiszciplináris állatvédelmi folyóirat alapítására. A különböző tudományterületek felkért szakértői támogatásukról biztosítottak bennünket és üdvözlötték kezdeményezésünket. Tudjuk, hogy a folyóirat működtetéséhez és színvonalának folyamatos növeléséhez sok és kitartó munkára van szükség, és elsősorban érdeklődésre számot tartó, kiváló minőségű tanulmányokra. A folyóirat fő célja olyan tudományos diskurzus előmozdítása, amelyben az állatvédelemhez kapcsolódó különböző tudományterületek

szakemberei vesznek részt, megosztják kutatási eredményeiket az olvasókkal. Szeretnénk, ha a publikációk ismertté és elismertté válnának hazánkban és külföldön egyaránt. Bízunk benne, hogy a tanulmányokban megjelenő multidiszciplináris megközelítés közelebb hozza egymáshoz azokat a szakembereket, akik jelentős szerepet játszanak az állatvédelemben.

Mahatma Gandhi szavait idézve: *„Egy nemzet nagysága és erkölcsi fejlettsége híven tükröződik abban, ahogyan az állatokkal bánik.”* Reményeink szerint a folyóiratban megjelenő tanulmányok minél szélesebb körben ismertté válnak, hozzájárulva a felelős állattartás előmozdításához és ezáltal az állatjólét növekedéséhez.

Meggyőződésünk, hogy ha a folyóirat hozzá tud járulni az állatok jólétének fejlődéséhez, akkor munkánk nem lesz hiábavaló.

Prof. Dr. Paulovics Anita LL.M.
főszerkesztő

Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar általános és tanulmányi dékánhelyettes, intézetigazgató, állatvédelmi szakjogász, a hazai szakjogász és jogi szakokleveles állatvédelmi szakember képzés alapítója, szakfelelőse

Kedves Olvasók!

Gerald Durrell több művében is említést tesz ama megfigyeléséről, hogy az oroszán nem érdemelte ki az „állatok királya” címet, hiszen egész nap lustalkodik, ráadásul a nőtények vadásznak helyette. Szenvedélyesen érvel emellett – mint ahogy minden egyebet is szenvedélyesen tett az életében. Ezzel a felütéssel semmiképpen sem ezeknek a csodálatos állatoknak, az oroszánoknak minősítése a célom, hanem rávilágítani arra, hogy az állatvédelem sokkal több annál, mintsem hogy népi hiedelmekre, tévhitekre, dezinformációkra, túlzásokra, ráció nélküli érzelmekre vagy az aktuális közhangulatra épüljön. Az állatok védelme nem csupán erkölcsi kötelesség, hanem egy olyan összetett terület, amely tudományos megalapozottságot és rendszerszintű gondolkodást igényel. Az állatvédelem és az állatjóllét kérdései nem oldhatók meg pusztán jó szándékkal – szükség van arra, hogy a jog, az állatorvostudomány, a kriminológia, a közgazdaságtan és más tudományterületek közösen dolgozzanak a fenntartható és hatékony megoldásokon.

Ez a holisztikus szemlélet, amely ötvözi a különböző tudományágak, tudományterületek eltérő megközelítéseit az állatvédelem égisze alatt, ma már egyfajta hungarikumnak is tekinthető. Az elmúlt években Magyarország nem csupán követője, hanem aktív alakítója lett az állatvédelem tudományos fejlődésének. Az a széleskörű együttműködés, nézőpont és perspektíva, ahogy hazánkban állatvédelmi szakállatorvosokat, szakjogászokat és állatvédelmi szakembereket képzünk, egyedülálló Európában.

Az Acta Animalia Hungarica célja egy olyan tudományos tér megteremtése, amely nemcsak dokumentálja, hanem előre is mozdítja ezt a területet. A folyóirat megszületése mögött évek kitartó munkája és számos szakember elkötelezettsége áll. Bízom benne, hogy a következő években egy olyan fórumot építhetünk fel, amely meghatározó szereplőjévé válik az állatvédelmi tudományos közösségnek – nemcsak Magyarországon, hanem Európában, vagy akár azon túl is. Az állatvédelem nem egy elszigetelt terület, hanem globális ügy, amelyhez Magyarország – túlzások nélkül, racionális, tudományos alapokon – érdemben hozzá tud és hozzá is akar járulni.

Bátorítok minden kutatót, gyakorlati szakembert és döntéshozót, hogy csatlakozzon hozzánk: formáljuk együtt az állatvédelem tudományos jövőjét!

Dr. Vetter Szilvia PhD. LL.M.

Főszerkesztő-helyettes

Az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ vezetője, a Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány kuratóriumi elnöke, állatvédelmi és jogpszichológiai szakjogász, a magyarországi állatvédelmi szakjogász és állatvédelmi szakemberképzések társalapítója.

ÁLLATORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM **ÁLLATVÉDELMI JOGI, ELEMZŐ- ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT**

A 2021. január elsején alakult Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ (röviden ÁTE Állatvédelmi Központ) feladata, hogy multidiszciplináris szemlélettel tudományos háttérrel biztosítson az állatvédelem elméletének és gyakorlatának, segítve mind az állatvédelemmel kapcsolatos állami döntések meghozatalát, mind a terepen dolgozó állatorvosokat és állatvédőket.

A Központ egy hiánypótló tudásbázis, amely nem csupán az állatorvosképzésben biztosítja a korszerű állatvédelmi ismeretek átadását, hanem a nem állatorvos szakembereknek, civileknek is szervez képzéseket, szakmai napokat. Vállalkozik továbbá a legújabb állatvédelmi kutatási eredmények közérthető nagyközönségi kommunikációjára is.

allatvedelmikozpont@univet.hu

Állatvédelem Magyarországon: jogi és szakpolitikai változások 2020–2024

Animal Protection in Hungary: Legal and Policy Developments (2020–2024)

ABSZTRAKT

Jelen tanulmány bemutatja Magyarországon az elmúlt évek kormányzati állatvédelmi törekvéseit és a jövőbeli célkitűzéseket, a szakterületen felvázolt víziót is. A tanulmány 2020-tól kezdődően helyezi kontextusba az állatvédelmet érintő állami intézkedéseket, valamint átfogó képet ad arra vonatkozóan, hogy milyen társadalmi és egyéb folyamatok előzték meg az egyes kormányzati döntések meghozatalát. Az állatvédelem napjainkra egy kiemelten fontos közéleti téma lett, ezzel párhuzamosan az állattartói kedv folyamatos növekedése is tapasztalható, ami mind arra ösztönzi az állatvédelem minden szereplőjét, hogy közös, elkötelezett és szakmai szempontoktól vezérelt munkával teremtsék meg a hazai állatvédelem fenntartható jövőjének további alapköveit az elkövetkező években. A tanulmány áttekintést ad az utóbbi évek jogalkotási tevékenységéről, az állatkínzás, a természetkárosítás és a tiltott állatviadal szervezése bűncselekmények törvényi szigorításáról, valamint az egyéb vonatkozó ágazati jogszabályok megalkotásának vagy módosításának körülményeiről, indokairól is. A tanulmány továbbá felvázolja és részletezi a hazai állattartási szokásokat, az illegális szaporítók tevékenységének visszaszorítása, illetve a kóbor állatok számának csökkentése érdekében tett állami lépéseket is. A szemléletformálás és edukáció fontos alapkövei a hosszú távú fejlődésnek az állatvédelem területén, ahogy többek között az állatkerti állatvédelmi

ABSTRACT

This study presents the government's animal welfare efforts in Hungary in recent years and the future objectives and vision for the field. The study puts the governmental measures on animal welfare into context from 2020 onwards and provides a comprehensive picture of the social and other processes that preceded the governmental decisions. Animal welfare has become a major public policy issue, with a parallel increase in animal ownership, which encourages all stakeholders in animal welfare to work together in a committed and professional manner to lay the foundations for a sustainable future for animal welfare in Hungary in the coming years.

The study also provides an overview of the legislative activity of recent years, the legislative tightening of the offences of cruelty to animals, damage to nature and illegal animal fighting, as well as the circumstances and reasons for the creation or amendment of other relevant sectoral legislation. The study also outlines and details domestic animal keeping practices, the steps taken by the state to reduce illegal breeding and the number of stray animals. Awareness-raising and education are fundamental pillars of long-term development in the field of animal protection, as zoo animal protection ambitions, among others, are also becoming increasingly significant. The study provides a summary of the preparation and decision-making

¹ Állatvédelmi cselekvési terv kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős kormánybiztos, Igazságügyi Minisztérium.

ambíciók is egyre jelentősebbnek tekinthetők. A tanulmány előbbi témák mentén – a teljesség igénye nélkül – összefoglaló képet ad a 2020–2024. közötti időszakra vonatkozó állatvédelmet érintő döntés-előkészítési és döntési folyamatokról.

Kulcsszavak: állatvédelem, állatkínzás, ismeretterjesztés, szaporítás, kóbor állat, jogalkotás

1. ALAPVETÉS

Kiindulópontom szerint a magyar társadalom állatbarát attitűdökkel rendelkezik, amelyet a hazai állattartási statisztikák is megerősítenek, európai viszonylatban is.² Közvetve vagy közvetlenül minden magyar állampolgárra hatást gyakorolnak az állatokat érintő intézkedések, döntések. Az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Központjának 2021. évi országos reprezentatív kutatásából kiderült, hogy minden második magyar háztartásban (50,4%) található kutya,³ a 2023-as hasonló kutatás eredménye már több mint 56%.⁴ Azonban a kutyák mellett a háztartásban tartott macskák és egzotikus állatok száma is jelentős.⁵

Az állatvédelem magában foglalja többek között a felelős állattartást, az állatjólét biztosítását, az élővilágunk megővését, az empátiát az állatok iránt, a törekvést a fenntartható fejlődésre és az állatok kínzásának megakadályozását is.⁶ Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XX-VIII. törvény (a továbbiakban: Átv.) preambuluma szerint az Országgyűlés a jogszabályt annak tudatában alkotta, hogy az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége. Ez a hitvallás is rámutat arra, hogy kivétel nélkül minden állatot kellő védelemben

king processes for animal protection in the period 2020–2024., along the lines of the above themes, without claiming to be exhaustive.

Keywords: animal protection, animal cruelty, awareness campaign, breeding, stray animal, legislation

szükséges részesítenünk; részben az állatvédelem körébe tartozik, ahhoz szorosan kapcsolódik a természetvédelem, az állategészségügy és a vad-és halgazdálkodási állományvédelem is.⁷

A FEDIAF EuropeanPetFood 2024. évi felmérése szerint Európában 352 millió társállatot tartanak, amik közül első helyen a macska (129 millió), második helyen a kutya (106 millió), harmadik helyen pedig a díszmadarak (52 millió) állnak. Ez azt jelenti, hogy 166 millió háztartásban él társállat Európában.⁸ A kutya- és macskakereskedelem az Európai Unióban éves becslült értéke 1,3 milliárd eurót tesz ki,⁹ az Európai Bizottság 2021–2025. évi közleménye a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló uniós stratégiáról a kedvtelésből tartott állatok illegális kereskedelmét már a szervezett bűnözés egyik formájaként említi.¹⁰ Bár az illegális társállatkereskedelem vonatkozásában általában a kutyákra gondolunk, de meg kell említeni, hogy az egzotikus állatok kereskedelme is egyre népszerűbb a nemzetközi piacon, ami további aggodalmakra is ad okot.¹¹ Elindult a jogalkotási folyamat az Európai Unióban is a kutyák és macskák nyomomonkövethetőségét érintően, melynek egyik célja a határokon átnyúló illegális állatkereskedelem visszaszorítása.¹²

2 FEDIAF 2024, 33.

3 Vetter, Vizi & Özsvári 2022.

4 Személyes közlés, Vetter Szilvia, Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ.

5 Századvég 2024.

6 Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztosi Titkárság 2023.

7 Vetter 2024, 20.

8 FEDIAF 2024, 33.

9 IBF International Consulting, VetEffect, Wageningen University & Research Centre (WUR), Istituto Zooprofilattico Sperimentale dell'Abruzzo e del Molise "G. Caporale" (IZSAM) 2015, 6.

10 Európai Bizottság 2021, 18.

11 Paulovics et al. 2023, 153.

12 Bővebben: Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a kutyák és a macskák jólétéről és nyomomonkövethetőségéről.

A lakosság egyre érzékenyebben reagál az állatvédelmet érintő történésekre, figyelemmel kíséri a mentett állatok sorsát, a kormányzati és civil állatvédelmi tevékenységet is. Az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek közösségi média jelenléte kiemelkedőnek tekinthető, közel 450 Facebook-oldallal és 4,5 millió követővel rendelkeznek.¹³ A társadalmi elköteleződés egyik kézzelfogható megnyilvánulása, hogy 2024-ben az SZJA 1%-os felajánlások minden hatodik forintja állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek támogatására irányult.¹⁴ Az utóbbi évek állattartási tendenciában az állatvédelmi tudatosság folyamatos növekedése és erősödése nagymértékben járultak hozzá ahhoz, hogy 2024-re az állatvédelem hazánkban is egy fontos társadalmi ügyvé vált.

Az állatvédelmi állami irányítás feladata és egyben stratégiai célkitűzése, hogy az állatjólét biztosítása érdekében az állatvédelmet mind a döntés-előkészítési és döntéshozatali folyamatokban, mind a társadalmi és gazdasági gyakorlatokban önálló, meghatározó ágazatként kezelje. Ezáltal elősegíthető a terület fenntartható és dinamikus fejlődése.

2. KORMÁNYZATI TÖREKVÉSEK AZ ÁLLATVÉDELEM TERÜLETÉN 2020–2024 KÖZÖTT

2.1. A Büntető Törvénykönyv módosítása

A jogalkotás területén 2020 és 2024 között az egyik legmeghatározóbb fejlemény a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) módosítása volt. Hazánkban az állat-

kínzás 2004 óta bűncselekmény,¹⁵ 2022-ben 661, 2023-ban 573, 2024-ben 582 rendőri eljárásban befejezett állatkínzás eljárást regisztráltak.¹⁶ A szakértők és civil szervezetek között egyetértés alakult ki az állatkínzás elleni szigorúbb büntető anyagi jogi fellépés szükségességéről, hosszas jogalkotási folyamat előzte meg a Btk. 2021. évi módosítását. A törvényjavaslat előterjesztői indokolása szerint „az állatok védelme érdekében szükséges egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló javaslat célja – az állatvédelmi konzultáció eredményére figyelemmel¹⁷ – az állatvédelemhez kapcsolódó jogszabályi környezet szigorítása és a felelős állattartás biztosítása”.¹⁸

A természetkárosításnak minősített esete lett a mérgei alkalmazásával¹⁹ vagy az állat elpusztítására alkalmas csaletek kihelyezésével történő elkövetési mód,²⁰ sőt, már a bűncselekmény előkészületi stádiuma is büntetendő.²¹

Az állatkínzás egyik új minősített esete az emberek, gyermekek és felnőttek védelmét célozza, amikor is már súlyosabban rendeli büntetni azokat az állatkínzókat, akik nagy nyilvánosság előtt hajtják végre a bűncselekményt.²² Az előterjesztői indokolás szerint a technika fejlődésével már akár közösségi média felületeken, élő adás formájában is adott a lehetőség, hogy nagy nyilvánosság – sokszor gyermekek – előtt kövessék el az állatkínzást, így a magasabb büntetési tétel bevezetése is indokolt volt.²³ A társadalom nyugalmanak óvása is megkívánta, hogy megjelenjen ez a minősített eset, hiszen a kép-, vagy videófelvétellel is

13 Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztosi Titkárság 2023.

14 Saját számítás, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2024. évi vonatkozó közleménye alapján: NAV 2024.

15 A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló 2004. évi X. törvény emelte legelőször büntetőjogi környezetbe az állatkínzást.

16 Belügyminisztérium Bünyügyi Statisztikai Rendszere (ENYÜBS).

17 2021. februárjában több mint 263 ezer magyar állampolgár mondta el a véleményét az állatvédelmet érintő 13 kérdésről. A válaszadók 97,8%-a egyetértett azzal, hogy hogy a „három csapásként” ismert büntetőjogi szabályozás mintájára szigorúbban kell büntetni azt, aki többször is állatkínzást követ el. 99,7% egyetértett azzal, hogy a tiltott állatviadalon való részvétel is büntetést vonjon maga után, 98,6% pedig azzal, hogy az állatok sérelmére elkövetett cselekmények miatt indított eljárásban a bántalmazott állatok sorsának mielőbb rendeződnie kell. Lásd: Magyarország Kormány 2021.

18 T/17434. sz. törvényjavaslat 2021.

19 A jogalkotási folyamatot megelőző időszakban elszaporodtak azok az esetek, ahol – az emberre is veszélyes – anyagokkal mérgeztek főként ragadozó madarakat. Az utóbbi évek egyik legnagyobb madármérgezés-sorozata Turán történt: két hónap alatt 141 mérgezett csaletek és 118 mérgezett állat tetemét találták meg 2021. nyár végén. Szakemberek szerint csak a szerencsének köszönhető, hogy emberi életet nem követelt a tragédia. (Sarkadi 2022.)

20 Btk. 242. § (2a) bekezdés.

21 Btk. 242. § (3a) bekezdés.

22 Btk. 244. § (2) bekezdés c) pont.

23 T/17434. sz. törvényjavaslat 2021.

illusztrált állatkínzásos esetek az egész társadalom számára felkavaró látványt nyújtanak,²⁴ továbbá népszerűsítik az állatok bántalmazását is, „trend-teremtő” veszély rejlik mögötte.

Szintén az állatkínzás minősített esete lett, ha az elkövető állattartástól eltiltás tartama alatt,²⁵ vagy bűnismétlőként követi el az állatkínzást.²⁶ 2022. január 1-jétől már öt évig terjedhet a szabadságvesztés tartama akkor, ha az állatkínzást mérge alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csaletek kihelyezésével, több állat pusztulását okozva követik el.²⁷ A médiában is napvilágot látott hasonló esetek elkövetői a mérge vagy csaletek alkalmazásával nemcsak az állatokat, hanem a környezetet és embertársainkat is veszélybe sodorják,²⁸ így mérgezéses esetek kapcsán fontos kiemelni a megelőzés, a helyi lakossági összefogás és magas szintű tájékoztatás jelentőségét.

A Btk. szigorítások egyik sarokpontja a tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény volt. Hazánkban a tiltott állatviadalok szervezése 1996 óta számít bűncselekménynek,²⁹ ekkor azonban még csak a kutyaviadalok szervezése volt tiltott cselekmény,³⁰ napjainkban már valamennyi gerinces állatra kiterjed a viadalok szervezésének tilalma. Tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti befejezett eljárás 2022-ben 65 volt, 2023-ban 6, míg 2024-ban csupán 2.³¹ A 2022. évi magas adatot az is magyarázza, hogy egy korábban indult, nagy horderejű eljárásban 2022. december 9-én hozott jogerős ítéletet a Nyíregyházi Törvényszék tiltott állatviadal szervezése és állatkínzás büntettének elkövetése miatt.³²

A 2021. évi online állatvédelmi párbeszédben a válaszadók 99,7%-a egyetértett azzal, hogy a tiltott állatviadalon való részvétel is büntetést vonjon maga után, hiszen ekkor még csak a tiltott állatviadal szervezői voltak büntethetők. 2022. január 1-jétől azonban már a tiltott állatviadalokon való részvétel is büntetendő,³³ amit többek között gyakorlati tapasztalatok is indokoltak. Előterjesztői indokolásunk szerint „A legtöbb esetben szervesen megrendezésre kerülő illegális viadalokat rejtett helyen tartják, amelyekről csak azok szerznek tudomást, akik az aktívan résztvevőktől a viadalra meghívást kapnak. A résztvevők ezáltal a viadalok megrendezéséhez jelenlétükkel ugyanúgy hozzájárulnak, mint az állatviadal egyéb szereplői.”³⁴

Javaslatunk kibővítette továbbá a különös visszaesők körét is a tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény elkövetői tekintetében.³⁵ A Nagykőrösi Járásbíróság 2025. március 11-én hozott elsőfokú ítéletében több vádlottat is letöltendő szabadságvesztésre, valamint végleges hatályú kisállattartó és tenyésztő foglalkozás gyakorlásától való eltiltásra ítélt. A vádlottak a tiltott állatviadal szervezése és lebonyolítása mellett arra is törekedtek, hogy szaporítás útján minél harcosabb vérvonalú kutyákat tenyesszenek, akiket már kölyökkoruktól kezdődően agresszióra neveltek. Az ítéletet meghozó bíróság közleménye szerint „a vádlottak többsége a cselekmények elkövetése során az állatok szenvedésével kapcsolatban érzéketlenséget és gátlástalanságot mutatott, mely a vádlottak személyében rejlő nagyobb társadalomra veszé-

24 Tóth & Nagy (eds.) 2014, 231.

25 Btk. 244. § (2) bekezdés d) pont.

26 Btk. 244. § (2) bekezdés e) pont.

27 Btk. 244. § (3) bekezdés al pont.

28 T/17434. sz. törvényjavaslat 2021.

29 Az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 1996. évi CVIII. törvény iktatta be a bűncselekményt a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénybe (a továbbiakban: régi Btk.).

30 Az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 1996. évi CVIII. törvény 2. §.

31 Belügyminisztérium Bünyügyi Statisztikai Rendszere (ENYÜBS).

32 Nyíregyházi Törvényszék 2022.

33 Btk. 247. § (1a) bekezdés.

34 T/17434. sz. törvényjavaslat 2021.

35 Btk. 247. § (3) bekezdés.

lyességre utal.” A bíróság súlyosító körülményként értékelte, hogy az elkobzott ebek többségét veszélyessé kellett nyilvánítani, ezzel tovább nehezítve az amúgy is sokat szenvedett kutyák további sorsát, hiszen későbbi elhelyezésük csak speciális körülmények között biztosítható.³⁶

A 2021. évi jogszabály-módosítási csomag érintette az állatvédelmi eljárások szabályozását is.

Gyakran előfordul, hogy a büntetőeljárás alá vont állatokon kívül az állattartónak több állata is van, melyek vonatkozásában is indokolt lehet az állattartási körülményeket ellenőrizni. 2022. január 1-jétől hatályos előírás szerint, ha a büntetőügyben eljáró bíróság arról értesíti az állatvédelmi hatóságot, hogy állatkínzás vagy tiltott állatviadal bűncselekmény miatt az állattartót jogerősen elítélte, az állatvédelmi hatóság a bíróság értesítése alapján hatósági ellenőrzést folytat.³⁷ A jogszabály-csomag további érdeme volt, hogy az állattartástól eltiltás 2022. október 4. napjától bekerült a Közigazgatási Szankciók Nyilvántartásába, továbbá az állatvédelmi hatóság ellenőrzi az állattartástól való eltiltás végrehajtását, ennek érdekében betekinthez a Közigazgatási Szankciók Nyilvántartásába.³⁸

Kiemelném, hogy a sikeres eljárásokhoz elengedhetetlen a hatóságok közötti információcseré és együttműködés. Mindezt a célt hivatott szolgálni hazánk egyetlen, állam által létrehozott állatvédelemmel foglalkozó civil szervezete, az igazságügyi miniszter alapítói joggyakorlása alá tartozó Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány (a továbbiakban: KÜÁ Alapítvány)³⁹ Kompetencia Programja

is. A hatósági jogalkalmazóknak, ebrendészeknek, civileknek és rendőröknek szóló ingyenes tananyagok mellett a KÜÁ Alapítvány szakemberei terveik szerint 2025 végéig valamennyi vármegyében jelenléti képzést tartanak a hatóságoknak és civileknek.⁴⁰ Korábban a hatósági jogalkalmazók számára nem állt rendelkezésre kifejezetten állatvédelmi tananyag a képzési rendszerben. A 2025-ös Közszolgálati Továbbképzési Portfólió már tartalmazza az „Elsőfokú állatvédelmi hatóságok továbbképzése” című tananyagot is, amely hozzájárul az állatvédelmi jogalkalmazás színvonalának emeléséhez.⁴¹

2.2. Lépések az illegális szaporítás visszaszorítása érdekében

Külön kiemelendő a 2021. évi Btk. módosítások kapcsán az illegális szaporítás kérdésköre. 2022. január 1-jéig az állatkínzást elkövető szaporítókra vonatkozóan nem létezett specifikus minősített eset, így jogi felelősségre vonásuk – a ne bis in idem elvének figyelembevételével – kizárólag az állatkínzás bűncselekményének egyéb (általánosabb) elkövetési magatartásai alapján volt lehetséges, kiegészítve az esetlegesen alkalmazható közigazgatási szankciókkal. A Btk. immáron büntetni rendeli az ún. „állatkínzó szaporítást” is, ami szerint, aki az állatkínzást szaporítással összefüggő haszonszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával követi el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre számíthat.⁴²

A törvény az illegális szaporítást tehát abban az esetben rendeli büntetni, amennyiben az állatkínzás alapesete is megvalósul.⁴³ Az előterjesztés

36 Budapesti Könyvéki Törvényeszkék 2025.

37 Ávtv. 43. § (13) bekezdés.

38 Ávtv. 43. § (14)–(15) bekezdés.

39 A Közös ügyünk az állatvédelem Alapítványt a Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány létrehozásáról szóló 2022. évi XXXIV. törvény hozta létre, 2023. februárjában vették bírósági nyilvántartásba a szervezetet. A törvény preambuluma szerint az Országgyűlés az állatvédelmet minden magyar állampolgárt érintő közös társadalmi ügynek tekinti, így az állatok jóléte és védelme, a felelős állattartás és az állatvédelem népszerűsítése, valamint az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel való együttműködés megerősítése érdekében hozták létre a KÜÁ Alapítványt, amely ex lege közhasznú jogállású és közfeladatokat lát el.

40 Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány 2024a.

41 Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány 2024b.

42 Btk. 244. § (4) bekezdés.

43 Paulovics et al. 2023, 52.

indokolása kiemeli azt is, hogy „Az állatok tartásával kapcsolatos ellátási kötelezettségeket, az Ávtv. 3. § 8. pontja a jó gazda gondossága körébe tartozó kötelezettségként határozza meg. A büntetőjogi tényállás szempontjából is ezen állattartói kötelezettségek bírnak jelentőséggel, amelyekkel kapcsolatos aktív vagy passzív magatartások lehetnek alkalmasak arra, hogy összességében az állatok pusztulásához, maradandó egészségkárosodásához vezessenek.”⁴⁴

Kétségtelen, hogy a rendelkezés prevenciók hajtással is bír, arra azonban pontos adat nem áll rendelkezésre, hogy hány szaporító hagyott fel tevékenységével a szigorítást követően.

A Btk. módosításokat megelőzően, 2021. április 1-jén lépett hatályba az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről szóló 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: FELIR-rendelet), ami szerint kedvtelésből tartott állatok kereskedelmi tevékenység keretében történő forgalmazása is FELIR azonosító köteles tevékenység.⁴⁵ A felügyeletért felelős hatóság, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: Nébih) indokolása szerint „az intézkedés fontos lépés az állatkínzó kutyaszaporítók, illegális kisállatkereskedők tevékenységének visszaszorításáért, felszámolásáért folyó munkában”.⁴⁶

2024. novemberében újabb lépés történt a jogalkotás területén az illegális szaporítók tevékenységének visszaszorítása érdekében. Az állatvásárokon tapasztalható körülmények korábban kedvező feltételeket teremtettek a szaporítók számára,

ezzel egyidejűleg állatjóléti problémákkal jártak. Egyrészt az állatokat gyakran nem megfelelő tartási körülmények között árusították, például extrém időjárási viszonyoknak kitéve, szűk ketrecekben elhelyezve vagy ivóvíz biztosítása nélkül. Másrészt az ilyen vásárokon árusított állatok esetében rendszeresen felmerültek állategészségügyi hiányosságok is, ideértve a kötelező védőoltások, azonosító transzponderek és szűrővizsgálatok elmaradását. A jogszabály-módosítás értelmében többé nem lehet kutyákat, macskákat és madarak vadon befogott egyedeit értékesíteni az állatvásárokon, ideértve a házi szaporulatokat is.⁴⁷ A jogalkotást megelőző munkafolyamatban részt vettek állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek és a Nemzeti Állatvédelmi Tanács is,⁴⁸ ami alátámasztja, hogy a döntések előkészítése során elengedhetetlen mind a gyakorlati, mind az elméleti szempontokat áttekinteni és egyeztetni.

Az illegális szaporítók tevékenységének felszámolásában a jogalkotásnak és a hatósági jogalkalmazásnak van kiemelt szerepe, azonban kellő energiát és figyelmet szükséges fordítanunk az állattartói tudatosság növelésére, a felelős állattartás és a megfontolt állat-választás népszerűsítésére, valamint a hazai, ellenőrzött és megbízható tenyésztők munkájának ösztönzésére is. A jogalkotónak jövőbeli feladata lehet az illegális állatkereskedelem büntetőjogi szabályozásának lehetőségeinek felülvizsgálása is, ami szintén hozzájárulhatna az illegális szaporítók tevékenységének visszaszorításához.

44 T/17434. sz. törvényjavaslat 2021.

45 FELIR-rendelet 1. melléklet 24. pont.

46 Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) 2021a.

47 A kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet és a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 4/2010. (II. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló 319/2024. (XI. 6.) Korm. rendelet 1. §.

48 A Kormány a Nemzeti Állatvédelmi Tanácsot az 1124/2021. (III. 12.) Korm. határozat alapján hozta létre az állatok védelmét és jólétét érintő kérdések megtárgyalása, az állatvédelem és állatjólét széles körű társadalmi, tudományos és szakmai megalapozása, valamint az állatvédelemhez, állatjóléthez fűződő érdekek közötti összhang megteremtése céljából. A Nemzeti Állatvédelmi Tanács 2023. március 21-én tartott ülésén támogatta egyhangúlag a társállatok állatvásárokon való értékesítésének betiltását, és javaslatát felterjesztette az Agrárminisztérium felé.

3. KÓBOR ÁLLATOK ÉS A KELETI TÉRSÉG

A kóbor kutyák száma jelentősen kevesebb a gazdaság ebek számánál, a számuk azonban így is több tízezerre tehető.⁴⁹ A kóbor állatok számának csökkentése kiemelt feladatunk, egyben célkitűzésünk is, hiszen az állatvédelmi és állategészségügyi szempontokon túl a kóbor állatok közegészségügyi⁵⁰ és közrendvédelmi⁵¹ aggályokat is felvetnek.

A nem kívánt szaporulat megakadályozásában kiemelt szerepe van a megelőzésnek, az ivartalanításnak. Bár hazánkban az ivartalanítás – az európai országok döntő többségéhez hasonlóan⁵² – nem kötelező,⁵³ egységes az álláspont az állatvédelem szakmai és civil szereplői között abban, hogy az ivartalanításra nagy hangsúlyt szükséges fektetni. A lakosság tájékoztatása, a szemléletformálás és az állattartási kultúra fejlesztése mellett az ivartalanítás költségeinek központi támogatása is indokolt, az országos ivartalanítási programok nagy sikerrel zárulnak, ami azt is alátámasztja, hogy az állattartók részéről is nagy igény mutatkozik a beavatkozás elvéggeztetésére.⁵⁴

Hazánk legelső központi költségvetés által finanszírozott országos ivartalanítási akciójának tekinthető a 2021. évi Magyar Falu Program Felelős Állattartás elősegítése alprogramja. A pályázat keretében 5000 fő alatti települések adhatták be kérelmüket ivartalanítás költségeinek, az állatok veszettség elleni összetevőt tartalmazó monovalens védőoltás költségeinek és transzponder költségeinek támogatására.⁵⁵ A programnak köszönhetően több mint 18 ezer kisállat esett át ivartalanítási műtéten és részesült oltásban.

Szintén 2021-ben indult újtára hazánk legelső mobil ivartalanító állatorvosi műtője a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Felelős állattartás programjának keretében. A program során térítésmentesen ivartalanították a legszegényebb településeken élő kutyákat, továbbá kombinált oltást és transzpondert is kaptak az ebek.⁵⁶ A kezdeményezés hiánypótlónak tekinthető, hiszen az ország keleti térségében komoly problémát jelent a kóbor állatok magas száma.

2022. májusában 500 millió forintos keretösszegű pályázatot hirdetett az Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztosi Titkárság a civil állatvédő szervezetek támogatására, ahol az ivartalanítás is előtérbe került. A civil szervezetek pályázhattak működési költségeik fedezésére, ivartalanításra, állategészségügyi szolgáltatásokra és férőhelybővítésre. Ugyanakkor a társállatokkal foglalkozó civil szervezetek számára előírás volt, hogy az igényelt támogatási összegből legalább 200 000 Ft-ot ivartalanítási költségekre kellett fordítani.⁵⁷

A pályázaton 183 civil szervezet részesült támogatásban.⁵⁸ 2024. májusában újabb 500 millió forintos keretösszegű pályázatot írt ki a Kormánybiztosi Titkárság és az Igazságügyi Minisztérium, melynek célja az állatvédelemmel, valamint mentő-, segítő- és vakvezető kutyákkal foglalkozó civil szervezetek és közalapítványok működési és programjaihoz kapcsolódó költségeinek, ivartalanítási és állategészségügyi költségeinek, valamint

49 Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) 2018, 4.

50 A kóbor állatok zoonózisokat is terjeszthetnek. A Nébih laboratóriuma 2024. január 26-án – már nem első alkalommal – veszettség esetet igazolt Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében egy kóbor macskánál, amely emberre is rátámadt. Lásd: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) 2024a. A veszettség elleni védekezésről bővebben: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) 2024b.

51 A kóbor állatok sok esetben falkába verődve élnek a közterületen, emberre agresszív magatartást is tanúsíthatnak. 2022-ben tragédia történt Tuzsérön: egy kóbor kutya elől menekülő 11 éves gyermeket ütött el egy kamion, sajnálatos módon a gyermek életét a helyszínre érkező mentők már nem tudták megmenteni. Lásd: FrissMédia 2022.

52 Egységes a szakmai álláspont amellett, hogy az ivartalanítás a felelős állattartás részét képezi, Európán kívül pedig több államban is bevezették már a kötelező ivartalanítást. Fossatti 2022, 281 – 293.

53 A kóbor állatok sok esetben falkába verődve élnek a közterületen, emberre agresszív magatartást is tanúsíthatnak. 2022-ben tragédia történt Tuzsérön: egy kóbor kutya elől menekülő 11 éves gyermeket ütött el egy kamion, sajnálatos módon a gyermek életét a helyszínre érkező mentők már nem tudták megmenteni. Lásd: FrissMédia 2022.

54 Az online állatvédelmi párbeszéd válaszadói 96,4%-ban egyetértettek azzal, hogy egy országos ivartalanítási programnak kiemelt szerepe lehet a kóbor kutyák számának csökkentésében.

55 A Magyar Falu Program keretében meghirdetett „Felelős állattartás elősegítése” című alprogram pályázati kiírás.

56 Magyar Máltai Szeretetszolgálat 2021.

57 Az Herman Ottó Intézet Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság 2022. évi pályázati felhívása a civil állatvédő szervezetek támogatására.

58 magyarallatvedelem.hu 2022.

– amennyiben állatmenhellyel vagy természetvédelmi mentőközponttal is rendelkezik – telephely fejlesztésének anyagi támogatása volt.

A 2022. évi pályázatot követően sor került a civil szervezetek véleményének összegyűjtésére a pályázati feltételekkel kapcsolatban, amelynek eredményeként a válaszadók 96,6%-a célszerűnek tartotta, hogy az elnyert támogatás egy meghatározott részét kötelezően ivartalanításra kellett fordítani. Ennek figyelembevételével a 2024. évi pályázati kiírásban már az szerepelt előírásként, hogy a nyertes szervezetek a teljes elnyert összeg legalább 20%-át ivartalanítási költségekre kötelesek fordítani.⁵⁹

A KÜÁ Alapítvány 2023. évben 2130 kutya és macska ivartalanítását finanszírozta, a lebonyolításban részt vett az Állatorvostudományi Egyetem és állatvédő civil egyesületek is. 2024-ben a KÜÁ Alapítvány további 72 millió forintot fordított specifikusan erre a célra.⁶⁰

Az Ávtv. 49. § (3) bekezdés g) pontja alapján a Kormány kapott arra felhatalmazást, hogy rendeletben állapítsa meg a település belterületén a kóbor állatok befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályait. A részletszabályokat tartalmazó a kóbor állat befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 785/2021. (XII. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: kóbor állat rendelet) 2021. december 27-én került kihirdetésre.

A kóbor állat rendelet rendezi az ebrendészeti telemek működésének és ellenőrzésének szabályait, továbbá a kóbor állatok befogásának, tartásának

részleteit is. A rendelet szerint az ebrendészeti ellátás a települési önkormányzat kötelező feladata, így az ebrendészeti tevékenység ellátását az önkormányzat, ha rendelkezik ebrendészeti teleppel, akkor saját szervezeti keretei között vagy önkormányzati társulás keretében, illetve ebrendészeti telepet működtető természetes vagy jogi személlyel kötött szerződés keretében biztosítja.⁶¹ A kóbor állat rendelet megalkotása lehetőséget adott arra is, hogy az egészséges kóbor állatok minimális tartási idejét felemelje a jogalkotó 14-ről 45 napra,⁶² ezzel is növelve az esélyeit, hogy az állatot örökbe fogadják, vagy állatmenhely vegye gondozásába. A 45 nap elteltével is csak akkor lehet kioltani az életét, ha a tulajdonosa ismeretlennek minősül, az állatot nem fogadják örökbe, és további tartását nyilvántartásba vett állatmenhely nem vállalja.⁶³

Összességében elmondható, hogy a kóbor állatok számának csökkentéséhez több színtéren is erősíteni szükséges a tudatosságot.

1. Elengedhetetlen az állattartási kultúra fejlesztése, a szemléletformálás és az állattartók szakszerű tájékoztatása az ivartalanítás kóbor állat populációra gyakorolt kedvező hatásairól és állategészségügyi előnyeiről.⁶⁴
2. Továbbra is folytatni szükséges az ivartalanítási költségek központi támogatását és az országos ivartalanítási akciókat is.
3. Ösztönözni szükséges a helyi közösségeket, az önkormányzatokat és civil szervezeteket az együttműködésre,⁶⁵ aminek jó példája volt a Magyar Falu Program felelős állattartási alprogramja. Az önkormányzatok kötelező és önként vállalt állatvédelmi feladataik maradéktalan ellátásával sokat tehetnek a kóbor állatok számának csökkentéséért.⁶⁶

59 A Bethlen Gábor Alapkezelő Közhasznú Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság 2024. évi pályázati kiírása az állatvédő szervezetek támogatására.

60 Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány 2024c.

61 Kóbor állat rendelet 3. § (1) bekezdés.

62 Kóbor állat rendelet 16. § (2) bekezdés.

63 Kóbor állat rendelet 16. § (2) bekezdés a)–c) pont.

64 Bővebben: Magyar Állatorvosi Kamara Szakmai, Továbbképzési és Oktatási Bizottságának Állásfoglalása az ivartalanítás kérdésében.

65 Bővebben: Ádám 2024.

66 A települési önkormányzat kötelező állatvédelmi feladatairól bővebben: Paulovics et al. 2023.

4. Szükséges továbbá az ebrendészeti telepek fejlesztése, a férőhelyek bővítése és az egész ebrendészeti hálózat korszerűsítése annak érdekében, hogy valamennyi önkormányzat számára biztosított legyen az ebrendészeti ellátás.

5. A hatóságok részéről kiemelt feladatként kell kezelni az állattartásra vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzését, hiszen az egyes jog sértések – például az állat kiszökése vagy az állatelhagyás – szintén a kóbor állatok számának növekedéséhez vezetnek.

4. FELELŐS ÁLLATTARTÁS NÉPSZERŰSÍTÉSE

A ma gyermeke a jövő állattartója, az állatvédelem pedig nemzeti érdek. Közös felelősségünk van abban, hogy olyan generációk nőjenek fel, akiknek az állatok védelme már alapfogalom. Számos, ma még problémaként vagy kihívásként ismert jelenségre hosszú távú megoldásokat csak a prevenció és a szemléletformálás fog jelenteni, ami a KÜÁ Alapítványnak is kiemelt célja.⁶⁷

Ezen elvek mentén valósult meg 2022-ben első alkalommal az Állatvédelmi Témahét a közoktatási intézményekben, amelyet az Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztosi Titkárság indított el és bonyolított le. A program célja, hogy a gyermekek elméleti és gyakorlati ismereteket szerezzenek az állatokkal való helyes bánásmódról, valamint a felelős és etikus állattartás alapelveiről. Az első, egész országot lefedő projektben több mint 120 ezer, 2023-ban több mint 250 ezer, 2024-ben pedig több mint 315 ezer gyermek vett részt.⁶⁸

Az Állatvédelem gyerekeknek szerkesztőbizottsága az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi,

Jogi, Elemző- és Módszertani Központjának szakmai támogatásával 2024-ben negyedik alkalommal adta át az „állatbarát” címet, immáron közel félezer oktatási intézménynek. A pályázat célja, hogy ösztönözzék az állatvédelem és felelős állattartás oktatását a gyermekek körében változatos és kreatív programok segítségével.⁶⁹

2021. szeptemberében indult el a Nébih és az Állatorvostudományi Egyetem közös projektje, az ingyenes Gazdijogi képzés.⁷⁰ Célja, hogy az állattartók – vagy leendő állattartók – hasznos tudásra tegyenek szert a kutyatartásról, megismerve annak mind a gyakorlati, mind az elméleti aspektusait. A képzés nyolc fejezettel indult, kitérve az anatómiai- és egészségügyi kérdésekre, nevelési tanácsokra, etológiai és jogi ismeretekre is. Az online elérhető e-learning tananyagon túl jelenléti képzést is szerveztek az Állatorvostudományi Egyetemen. A Gazdijogi nem csupán egy általános jellegű képzés, hanem a hatósági jogalkalmazásban is egyre nagyobb szerepet kap, mivel a hatóságok gyakran előírják az állattartók számára annak elvégzését.

2024. novemberében az Állatorvostudományi Egyetem Egzotikusállat- és Vadegészségügyi Tanácsa az Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központjának szakmai támogatásával megtartotta a felnőttképzésnek minősülő Egzotikus Gazdijogi oktatási programot is.⁷¹ Az egzotikus állatok gondozása speciális tudást igényel, tartásuk pedig egyre népszerűbbnek tekinthető, így hiánypótlónak tekinthető ez a képzés.

2024-ben a Gazdijogi program a KÜÁ Alapítvány gondozásába került, és a teljes tananyag megújul

67 A KÜÁ Alapítvány közfeladata az állatvédelem fontosságának a tudatosítása és továbbadása a fiatal generációk számára. Az Alapítvány aktívan vesz részt az Állatvédelmi Témahétben is, valamint térítésmentesen állatasszisztált foglalkozásokat biztosít hátrányos helyzetű gyermekek számára. 2024. október végéig 152 kutyás, agámás és rovaros foglalkozáson 3550 gyermek vett részt, macskás foglalkozásból pedig 75 darab volt, amin 1499 gyermek vett részt.

68 2024-ben szeptember 30. és október 13. között került megrendezésre az Állatvédelmi Témahét, immáron kétéhes tartammal. A programban állattenhelyek, állatkertek, erdészetek és nemzeti parkok is részt vettek. A gyermekek interaktív programokon keresztül tanulhattak az állatvédelemről, és a TeAdományozz! és TeSétáltasd! projektek keretei között 32 tonna állateledelt gyűjtöttek, továbbá több mint 58 ezer kilométert sétáltak kutyákkal. A programról bővebben: [állatvedelmitemahet.hu](#).

69 Állatorvostudományi Egyetem Budapest 2024a.

70 Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) 2021b.

71 Állatorvostudományi Egyetem Budapest 2024b.

2025-ben, a tervek szerint például a KutyaJogsi mellett MacskaJogsi is elérhető lesz.

5. ÁLLATKERTEK SZEREPE AZ ÁLLATVÉDELEMBEN

Az állatkert olyan állandó intézmény, ahol az állatok évente hét, vagy annál több napon keresztül a nagyközönség részére történő bemutatás céljából tartják.⁷² Hazánkban jelenleg 13 akkreditált állatkerti intézmény működik a Magyar Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (a továbbiakban: MÁÁSZ, zoo.hu) tagjaként,⁷³ a többi állatkert magántulajdonban van. Számos hazai állatkert kiemelkedő színvonalon működik, a Nyíregyházi Állatpark kategóriájában 2022-ben harmadik alkalommal nyerte el az Európa legjobb állatkertje címet,⁷⁴ de több hazai állatkert is teljes jogú tagja az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (a továbbiakban: EAZA).

Az állatkerti szakma jelentős fejlődésen ment keresztül az utóbbi évtizedekben. Míg kezdetben az állatkertek funkciója főként a szórakoztatás és kapcsolódás volt, úgy mára már jelentős szerepet játszanak a természet- és állatvédelmi törekvésekben is.⁷⁵ Az állatkertek kulturális és állatvédelmi jelentőségük mellett kiemelt turisztikai célpontokként is funkcionálnak: a MÁÁSZ tagjai 2023. évben összesen 3 millió 200 ezer látogatót fogadtak.⁷⁶ Ahogy a számok is bizonyítják, az állatkertekben rengeteg lehetőség rejlik az állatvédelmi célkitűzéseink eléréséhez.⁷⁷

Az állatkertek állatvédelmi tevékenységét három kategóriába sorolom: ismeretterjesztés, vadmentés és fajmegőrzés. Az állatkerti rendelet is kimond-

ja, hogy az állatkert a természet- és állatvédelmet szolgálja, az ismeretterjesztést, oktatást és nevelést az ott élő állatok folyamatos és szakszerű bemutatásával és tájékoztatással biztosítja.⁷⁸ A zoopedagógia fogalmába tartozhat minden, ami „bármilyen szempontból kapcsolatba hozható oktatási-nevelési folyamattal az állatkertben.”⁷⁹

Az állatkerti edukáció rendkívül fontos szerepet tölt be a modern társadalmakban, melynek célja az emberek környezettudatosságának és természetvédelmi tudatosságának fejlesztése, valamint az élővilág iránti tisztelet és érdeklődés kialakítása. Az állatkertek a látogatók számára lehetőséget biztosítanak arra, hogy közvetlen közelről megismerjék és megfigyeljék a különféle állatfajokat, melyeknek egy része egyébként a vadonban csak nehezen vagy egyáltalán nem lenne elérhető.

Az állatkerti edukáció keretében számos interaktív és informatív programot kínálnak a látogatóknak, melyek segítenek megérteni az állatok viselkedését, életmódját, táplálkozását és természetes élőhelyeit. Ezek a programok általában bemutatók, oktatási előadások, műhelyek és különféle tevékenységek, amelyek révén a látogatók közvetlen kapcsolatba léphetnek az állatokkal, és életre szóló élményekre tehetnek szert.

Az állatkerti edukáció további előnye, hogy hozzájárul a fenntarthatóság és a természetvédelem fontosságának felismeréséhez és ápolásához. A látogatók személyes élményei által növekszik az igény a fenntartható életmódra, a környezet és az állatvilág védelmére. Az állatkertek gyakran hívják

72 Az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KöM–FVM–NKÖM–BM együttes rendelet (a továbbiakban: állatkerti rendelet) 1. § (2) bekezdés.

73 Szegei Vadaspark Nonprofit Kft., Miskolci Állatkert, Kittenberger Kálmán Nonprofit Kft. (Veszprém), Tisza-tavi Ökocentrum, Veregyházi Medveotthon, Nyíregyházi Állatpark Nonprofit Kft., Nagyverdei Kultúrpark Nonprofit Kft. (Debrecen), Xantus János Állatkert Közhazsnú Nonprofit Kft. (Győr), Pécsi Állatkert Közhazsnú Nonprofit Kft., Kecskeméti Vadaskert Nonprofit Kft., Fővárosi Állat- és Növénykert, Budakeszi Vadaspark Nonprofit Kft.

74 2022-ben már harmadik alkalommal minősült Európa legjobb állatkertjének a 250 és 500 ezer látogatószám közötti kategóriában a Nyíregyházi Állatpark: Bruszel 2022.

75 Vetter 2024, 274.

76 Igazságügyi Minisztérium Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztos Titkárság 2024. évi felmérése a MÁÁSZ tagok körében.

77 A MÁÁSZ szakmai küldetésében is elismeri, hogy az állatkertek vonzereje egyedülálló lehetőséget ad arra, hogy világszerte, emberek százmillióival ismertessék meg a természetmegőrzés fontosságát. Lásd: Magyar Állatkertek és Akváriumok Szövetsége (MÁÁSZ) 2025.

78 Állatkerti rendelet 1. § (5) bekezdés.

79 Ács 2007, 9.

fel a figyelmet az állatok és élőhelyeik veszélyeztetettségére, így ráirányítva a közvélemény figyelmét a globális kihívásokra, mint például az éghajlatváltozás és az élőhelypusztulás.

Az állatkerti edukáció tehát nemcsak szórakoztató időtöltést jelent, hanem az emberek környezet-tudatosságának és természetvédelmi szemléletének alakításában is kiemelkedő szerepe van. Az állatkertek azáltal, hogy felhívják a figyelmet az élővilág sokszínűségére és veszélyeztetettségére, inspirálják az embereket, hogy aktívan részt vegyenek a természetvédelem és a fenntartható jövő építése iránti erőfeszítésekben.⁸⁰

Az állatkertek tevékenyen vesznek részt a hazai vadállomány megőrzésében is, hiszen a kedvtelésből tartott állatok védelme mellett a bajba jutott vadon élő állatok mentésére is törekedni szükséges. Az állatkertek természetvédelmi mentőközpontot létesíthetnek, ahol fogadják, rehabilitálják majd elhelyezik vagy visszaengedik a természetbe a megmentett egyedeket. A hazai állatkertek és magánállatkertek közül 16 intézményben működik természetvédelmi mentőközpont: a 2021-es évben összesen 5756 vadon élő állat egyedét mentették meg.⁸¹ Hazánk védett fajainak megővése közös társadalmi felelősség, ennek érdekében pedig a mentőközpontok fejlesztése, az infrastruktúra átszervezése szükséges.

Számos állatfajt fenyegeti korunkban kihalás, amelynek több oka is lehet: a folyamatosan csökkenő élőhely, az orvvadászat, a klímaváltozás, betegségek, de akár az egyes fajok közötti versengés is. A természetes élőhelyükön kívül (ex situ) állatok rendszerint állatkertekben élnek, a nemzetközi intézmények közötti fajfenntartó programok segítik elő ezen veszélyeztetett állatfajok tenyésztését – és így megmaradásukat.⁸² Az EAZA keretén belüli Európai Fajfenntartó Tenyésztőprogramhoz számos hazai állatkert csatlakozott – a programban részt

vevő fajok 75%-a tartozik a Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listájába.⁸³

Az elmúlt időszakban jelentős fejlesztéseken átesett állatkertek (például a veszprémi, a fővárosi vagy a nyíregyházi állatkert) Európában is szakmailag elismert intézmények, azonban számos más hazai állatkert fejlesztése szükséges annak érdekében, hogy a szakmai minimumoknak megfelelően működjenek, ezzel pedig növeljék a régió turisztikai vonzerejét és elősegítsék hazánk állatvédelmi célkitűzéseit.

Az Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztosi Titkárság célkitűzése, hogy a következő öt évben valamennyi hazai állatkert működési színvonala megfeleljen az európai és szakmai sztenderdeknek. Ennek révén kívánja igazolni, hogy az állatkertek az elérhető turizmus és a fenntartható állatvédelem meghatározó pillérei.

6. KONKLÚZIÓ

Az állatvédelem olyan szakterület, melyben nem csak ajánlott, hanem szükségszerű a folyamatos és konstruktív együttműködés minden érintett személlyel és szervezettel. A tanulmány is kiemeli az elmúlt négy év azon intézkedéseit és programjait, melyek nem csak szakmailag indokoltak, hanem az állatszerető társadalom részéről is nagy igény mutatkozik rájuk. A hazai állattartási tendenciák is alátámasztják, hogy az állatok védelmét kormányzati szinten is kiemelten szükséges kezelni továbbra is, ahogy a szakemberekkel és civil szervezetekkel való megkezdett közös munkát is. A jogszabályok folyamatos felülvizsgálata, a civil szervezetek és tudományos munka támogatása, a teljes lakosság edukációja, a felelős állattartás népszerűsítése, és valamennyi, az állatvédelemben kiemelkedő teljesítményt nyújtó intézmény tevékenységének ösztönzése hozzájárulhat a szakterület fejlődéséhez a jövőben is.

80 EAZA Annual General Meeting 2023, pp. 1–13.

81 Igazságügyi Minisztérium Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztosi Titkárság 2022. évi felmérése a hazai állatkertek körében.

82 Paulevics et al. 2023, 130.

83 Svábik 2018.

BIBLIOGRÁFIA

1. A Bethlen Gábor Alapkezelő Közhatal Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság 2024. évi pályázati kiírása az állatvédő szervezetek támogatására (https://bgazrt.hu/wp-content/uploads/palyazati_kiirasok/allatvedo_szervezetek_tamogatasaok/palyazati_kiiras_allatvedo_szervezetek_tamogatasa_CASZ-KP-1-2024.pdf) [2025. 02. 16.]
2. A Magyar Falu Program keretében meghirdetett „Felelős állattartás elősegítése” című alprogram pályázati kiírás (<https://cdn.kormany.hu/uploads/sheets/a/aa/aae/aae374b2aec71d7f3e168b873f4d498.pdf>) [2025. 02. 16.]
3. Az Herman Ottó Intézet Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság 2022. évi pályázati felhívása a civil állatvédő szervezetek támogatására (https://allatvedelem.hoi.hu/doc/allatvedelem_2022.pdf) [2025. 02. 16.]
4. Ács Z (2007) A zoopedagógia elméleti és gyakorlati kérdései, PhD-disszertáció, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem.
5. Ádám M (2024) Civil szervezetek és hatóságok lehetséges együttműködési formái az állatvédelemben, Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány, ISBN 978-615-6813-27-5 (https://kozosugyunkazallatvedelem.hu/data/file/2024/09/09/08_cilvi_szervezetek_es_hatosagok_egyuttmukodesi.pdf) [2025. 02. 16.]
6. Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért és Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztos Titkársága (2023) Rendezett állatvédelem, rendezett ország – Kiadvány (<https://kozosugyunkazallatvedelem.hu/kiadvanyok/87-rendezett-allatvedelem-rendezett-oroszag/>) [2025. 02. 16.]
7. Állatorvostudományi Egyetem Budapest (2024a) A 2024. évi pályázat (nyertesek, állatbarát intézmények, díjak, zsűritagok, előadások) (<https://univet.hu/hu/egyetem/szervezeti-egysegek/allatvedelmi-jogi-elemzo-es-modszertani-kozpont/ev-allatvedo-ovodaja-es-altalanos-iskolaja-palyazat/a-2024-evi-palyazat-nyertesek-allatbarat-intezmenyek-dijak-zsuritagok-eloadasok/>) [2025. 02. 16.]
8. Állatorvostudományi Egyetem Budapest (2024b) Egzotikus Gazdijogi (<https://univet.hu/hu/2024/08/09/felhivas-egzotikus-gazdijogi/>) [2025. 02. 16.]
9. Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszere (ENYÜBS) (<https://bsr.bm.hu/>) [2025. 02. 16.]
10. Budapest Környéki Törvényszék (2025) A tiltott viadatok alkalmával és tartásuk során is folyamatos és különös szenvedést okoztak kutyáiknak a vádlottak (<https://birosag.hu/budapest-kornyeki-torvenyszek/sajto/kozlemenyek/20250311/tiltott-viadatok-alkalmaval-es-tartasuk-soran-folyamatos-es-kulonos-szenvedest-okoztak-kutyaiuknak>) [2025. 03. 11.]
11. Bruszel D (2022) Újra Európa legjobbjá a Nyíregyházi Állatpark (<https://www.nyiregyhaza.hu/post/ujra-europa-legjobbj-a-nyiregyhazi-allatpark-2022-06-29/>) [2025. 02. 16.]
12. Európai Bizottság (2021) Közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló uniós stratégiáról, Brüsszel.
13. European Association of Zoos and Aquaria (EAZA) (2023) Conservation Education Standards (https://strapi.eaza.net/uploads/2023_04_EAZA_Conservation_Education_Standards_dc919a6041.pdf) [2025. 02. 16.]
14. EAZA Annual General Meeting (2023) EAZA Conservation Education Standards, pp. 1–13 (https://strapi.eaza.net/uploads/2023_04_EAZA_Conservation_Education_Standards_dc919a6041.pdf) [2025. 02. 16.]
15. FEDIAF EuropeanPetFood (2024) Annual Report.
16. Fossati P (2022) Spay/neuter laws as a debated approach to stabilizing the populations of dogs and cats: An overview of the European legal framework and remarks, Journal of Applied Animal Welfare Science 27(2), pp. 281–293, DOI: <https://doi.org/10.1080/1088705.2022.2081807>
17. FrissMédia (2022) Kóbor kutya kergette a kamion elé és a halálba a tuzséri kislányt (<https://frissmedia.hu/hir/kobor-kutya-kergette-a-kamion-ele-es-a-halalba-a-tuzseri-kislanyt/22612>) [2025. 02. 16.]
18. IBF International Consulting, VetEffect, Wageningen University & Research Centre (WUR), Istituto Zooprofilattico Sperimentale dell’Abruzzo e del Molise, “G. Caporale” (IZSAM) (2015) Study on the welfare of dogs and cats involved in commercial practices.
19. Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a kutyák és a macskák jólétéről és nyomonkövethetőségéről (2023) Brüsszel.
20. Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány (2024a) Országjáró állatvédelmi szakmai nap-sorozat indul a Közös Ügyünk az Állatvédelem Alapítvány szervezésében (<http://kozosugyunkazallatvedelem.hu/hirek/190-oroszajaro-allatvedelmi-szakmai-nap-sorozat-indul-a-kozos-ugyunk-az-allatvedelem-alapitvany-szervezeseben>) [2025. 02. 16.]
21. Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány (2024b) Bekerült az állatvédelem a köztisztviselői továbbképzési programba a közös ügyünk az állatvédelem alapítvány kezdeményezésére (<http://kozosugyunkazallatvedelem.hu/hirek/123-bekerult-az-allatvedelem-a-koztisztviselo-tovabbkepzesi-programba-a-kozos-ugyunk-az-allatvedelem-alapitvany-kezdemenyezesere>) [2025. 02. 16.]

22. Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány (2024c) Tavaly 2130 kutyát és macskát ivartalanítottak a közös ügyünk az állatvédelem alapítvány által nyújtott támogatásból, az alapítvány idén újabb 72 millió forintot biztosít erre a célra (<http://kozusugyunkazallatvedelem.hu/hirek/205-tavaly-2130-kutyat-es-macskat-ivartalanítottak-a-kozos-ugyunk-a-állatvedelem-alapítvány-által-nyújtott-támogatásból-az-alapítvány-idén-újabb-72-millio-forintot-biztosít-erre-a-célra>) [2025. 02. 16.]
23. Magyar Állatkeretek és Akváriumok Szövetsége (MÁASZ) (2025) A magyar állatkeretek hozzájárulása országunk és a világ jobbításához – szakmai küldetés és szerepvállalás (<http://zoo.hu/konyvtar/szakmai-kuldetes/>) [2025. 02. 16.]
24. Magyar Állatorvosi Kamara Szakmai, Továbbképzési és Oktatási Bizottságának Állásfoglalása az ivartalanítás kérdésében (2009) Budapest. (<https://allatorvospecs.hu/wp-content/uploads/2019/07/letoltes-ivartalanitas.pdf>) [2025. 02. 16.]
25. magyarallatvedelem.hu (2022) Közel 200 szervezet nyert az 500 millió forint keretösszegű állatvédőknek szóló pályázaton (<https://magyarallatvedelem.hu/kozel-200-szervezet-nyert-az-500-millio-forint-keretosszegu-allatvedoknek-szolo-palyazaton/>) [2025. 02. 16.]
26. Magyar Máltai Szeretetszolgálat (2021) Elindult az ország első mobil ivartalanító állatorvosi műtője (<https://www.maltai.hu/cikk/hir/4232>) [2025. 02. 16.]
27. Magyarország Kormánya (2021) Sikeres volt az online állatvédelmi párbeszéd (<https://kormany.hu/hirek/siker-es-volt-az-online-allatvedelmi-parbeszed>) [2025. 02. 16.]
28. NAV (2024) Közlemény a 2024. évben szja 1%-os felajánlásban részesült civil kedvezményezettekéről (https://nav.gov.hu/ado/szja1_1/kimu-tatasok_elszamosok/civil_servezetek/egyszaz_kiut_2024/kozlemeny-a-2024.-evben-szja-1-os-felajanlasban-reszesult-civil-kedvezmenyezettekrol) [2025. 02. 16.]
29. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) (2018) Kutyakötelesség. Útmutató a felelős kutyatartás jogszabályi előírásaihoz, Budapest.
30. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) (2021a) Új kötelezettséggel kell számolniuk a kedvtelésből tartott állatokkal kereskedőknek (<https://portal.nebih.gov.hu/~uj-kotelezettsseg-kell-szamolniuk-a-kedvtel-esbol-tartott-allatokkal-kereskedoknek>) [2025. 02. 16.]
31. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) (2021b) Elindult a gazdijogi képzés (<https://portal.nebih.gov.hu/~elindult-a-gazdijogi-kepzes>) [2025. 02. 16.]
32. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) (2024a) Újabb vesztséggel fertőzött állat ezúttal emberre is támadt (<https://portal.nebih.gov.hu/~ujabb-vesztesseggel-fertozott-allat-ezuttal-emberre-is-tamadt>) [2025. 02. 16.]
33. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) (2024b) A veszteség elleni védekezés fontosságára figyelmeztet a MÁOK és a Nébih (<https://portal.nebih.gov.hu/~a-veszteseg-elleni-vedekezes-fontossagara-figyelmeztet-a-maok-es-a-nebih>) [2025. 02. 16.]
34. Nyíregyházi Törvényszék (2022) Nyíregyházi Törvényszék - Súlyosította a törvényszék a tiltott állatviadalt szervezők büntetését (<https://birosag.hu/aktualis-kozlemenyek/nyiregyhazi-torvenyszek-sulyosította-torvenyszek-tiltott-allatviadalt>) [2025. 02. 16.]
35. Paulovics A, Jámbor A, Vetter Sz & Koncz I K (2023) Az állatvédelem joga, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc-Egyetemváros.
36. Sarkadi P (2022) Egy éve volt Turán minden idők legnagyobb szándékos madármérgezése – az elkövetőt még mindig keresik, GREENFO (<https://greenfo.hu/hir/egy-eve-volt-turan-minden-idok-legnagyobb-szandekos-madarmergezese-az-elkovetot-meg-mindig-keresik/>) [2025. 02. 16.]
37. Svábik K (2018) EAZA Tenyésztési programok (<https://zoorope.hu/eaza-tenyeszprogramok/>) [2025. 02. 16.]
38. Századvég (2024) Hazai helyzetfeltárás a macskatartás témakörében, Budapest.
39. Tóth M, Nagy Z (eds.) (2014) Magyar Büntetőjog. Különös rész, Osiris Kiadó, Budapest.
40. T/17434. sz. törvényjavaslat (2021) Az állatok védelme érdekében szükséges egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló törvényjavaslat általános indoklása (<https://www.parlament.hu/irom41/17434/17434.pdf>) [2025. 02. 16.]
41. Vetter Sz (2024) Állatvédelmi jog, L'Harmattan Kiadó, Budapest.
42. Vetter Sz, Vízi V, Ózsvári L (2022) A magyarországi kutyatartási szokások a COVID-19-világjárványban – 2021-es országos reprezentatív felmérés előzetes eredményei, Magyar Állatorvosok Lapja 144(1), pp. 3–12.

ACTA ANIMALIA
HUNGARICA

”

Az állatvédelem és
állatjóllét interdiszciplináris
kutatásáért! ”

A régió első
interdiszciplináris,
kétnyelvű állatvédelmi
tudományos folyóirata.

ONLINE IS ELÉRHETŐ!

actaanimaliahungarica.hu

Állatvédelmi szakfolyóiratok megjelenése a 19. századi Magyarországon

Animal Protection Journals in 19th Century Hungary

ABSZTRAKT

Az állatvédelmi szakfolyóiratok a 19. századi Magyarországon jelentős szerepet töltek be az állatok jogainak védelmében és a közvélemény alakításában. Az „Állatbarát”, „Az Állatok Őre”, az „Állatok védelme” és „Állatvédelem” című lapok az ismeretterjesztés, a jogalkotás ösztönzése és az állatvédelmi eszmék terjesztése révén formálták a társadalmi gondolkodást. Az ilyen kiadványok a nemzetközi példákhoz hasonlóan elősegítették az állatvédelmi mozgalom fejlődését. Az állatvédelem kommunikációja egyre szélesebb rétegeket ért el, amely a kegyetlenség visszaszorítását és az állatokkal szembeni tudatos felelős magatartás erősítését célozta. Az állatvédelmi folyóiratok nemcsak tájékoztatták az olvasókat, hanem a jogi és erkölcsi normák kialakításában is központi szerepet játszottak. Ennek eredményeként az állatvédelem fokozatosan társadalmi felelősséggé vált, és hosszú távon beépült a társadalmi értékrendbe.

Kulcsszavak: 19. század, Magyarország, szakfolyóiratok, „Állatbarát”, „Az Állatok Őre”, az „Állatok védelme” és „Állatvédelem”

ABSTRACT

The role of animal protection journals in the protection of animal rights and the shaping of public opinion in 19th-century Hungary cannot be overstated. Notable journals such as “Állatbarát (Animals’ Friend)”, “Az Állatok Őre (Animal Guardian)”, “Állatok védelme (The Protection of Animals)” and “Állatvédelem (Animal Protection)” have been instrumental in shaping social discourse by disseminating knowledge, encouraging legislation, and propagating animal protection ideas. These publications, in alignment with international precedents, have contributed to the development of the animal protection movement. The communication on animal protection reached an increasingly wide audience, aiming to reduce cruelty and promote responsible and conscious behaviour towards animals. The journals played a pivotal role in establishing legal and moral standards, in addition to serving as conduits of information for their readership. Consequently, over time, animal welfare evolved into a societal responsibility and, ultimately, an integral component of societal values.

Keywords:

19th century, Hungary, Specialist journals on animal protection, “Állatbarát (Animals’ Friend)”, “Az Állatok Őre (Animal Guardian)”, “Állatok védelme (The Protection of Animals)”, “Állatvédelem (Animal Protection)”.

¹ Dr. Ph.D., LL.M, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Jogtörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi docens, állatvédelmi szakjogász.

1. BEVEZETÉS

Az állatvédelemben az egyesületek és társadalmi mozgalmak számára kulcsfontosságú szerepet játszik a kommunikáció, amely hatékonyan közvetítheti az állatok védelme melletti érveket, érdekenyhítheti a közvéleményt és mozgósíthatja a támogatást. Ennek egyik leghatékonyabb formája a saját folyóirat indítása, mivel ez nemcsak a társadalmi diskurzust befolyásolhatja, hanem hosszú távú hatást gyakorolhat az állatvédelem társadalmi elfogadottságára és jogi kereteire is. A folyóirat olyan médium, amely lehetőséget ad arra, hogy folyamatosan formálja és irányítsa a közvéleményt, miközben részletes, szakmai tartalmat is közvetít az állatvédelem legújabb kutatásairól, jogszabályi változásairól és nemzetközi gyakorlatokról.

A nemzetközi példák is jól mutatják, hogy az állatvédelem hatékonysága szoros összefüggésben áll a megfelelő kommunikációs csatornák kiépítésével. Az Egyesült Királyságban a The Animals' Friend című folyóirat hosszú évtizedeken keresztül fontos szerepet játszott az állatvédelem népszerűsítésében. Ez a folyóirat nemcsak a brit közönséget tájékoztatta az állatokkal való humánus bánásmódról, hanem hozzájárult a különböző állatvédelmi törvények elfogadásához is. A lap szakmai cikkekkkel, jogi elemzésekkel és gyakorlati tanácsokkal támogatta a közönséget, miközben lehetőséget biztosított a különböző társadalmi rétegek számára, hogy megoszthassák véleményüket az állatvédelmi kérdéseiről.

Az Egyesült Államokban az Animal Welfare Institute Journal szintén egy olyan példát ad, amely az állatvédelem tudományos és jogi aspektusaira helyezte a hangsúlyt. E lap célja nem csupán az állatok védelmének gyakorlati oldalát tárgyalni, hanem a tudományos kutatásokat is bemutatni, amelyek az állatvédelmi törvények megerősítését és hatékonyságát szolgálják.

A folyóirat indításának másik előnye, hogy lehetőséget ad az állatvédő eszmék széles körű terjesztésére. Az állatvédelem ugyanis nemcsak egy-egy csoport vagy egyesület célja, hanem a társadalom

egészének felelőssége. A folyóiratok a társadalom minden rétegét elérhetik, különösen akkor, ha azok elérhetők az iskolákban, könyvtárakban és közművelődési intézményekben. A gyermekek és fiatalok oktatása az állatvédelem fontosságáról, valamint az állatokkal való empátikus bánásmódról való nevelés egyaránt elősegíthető egy ilyen médium által.

A saját folyóirat tehát nem csupán az információ közvetítésére szolgál, hanem lehetőséget biztosít a szakmai diskurzus számára is. A folyóiratokban való megjelenés megerősíti az állatvédelmi ügyek legitimitását, miközben szakmai és jogi szakértők véleményét is közvetíti. Az ilyen kiadványok hozzájárulhatnak a közvélemény alakításához, és segíthetnek abban, hogy a politika is reagáljon az állatok védelmével kapcsolatos társadalmi elvárásokra.

Tehát az állatvédelmi folyóiratok létrehozása alapvető jelentőséggel bír, mivel lehetőséget biztosítanak arra, hogy az állatvédelmi eszmék és információk széles közönséghez eljussanak, és hosszú távon hozzájáruljanak az állatok jogainak védelméhez. A külföldi példák is jól mutatják, hogy az ilyen folyóiratok nemcsak tájékoztatják, hanem edukálják is az olvasókat, miközben elősegítik a jogi, etikai és tudományos párbeszédet is. Az állatvédelem jövője szoros összefüggésben áll az ilyen típusú kommunikációs csatornák kiépítésével és fenntartásával, amelyek lehetőséget adnak az állatok védelméért folytatott globális és lokális harc erősítésére.

Az állatvédelemmel témaspecifikusan foglalkozó folyóiratok létrejötte Magyarországon a 19. század második felére datálható, és közvetlen összefüggésben állt a társadalmi és gazdasági változásokkal, valamint a humanitárius eszmék térnyerésével. Az állatvédelem iránti növekvő érdeklődés a modernizáció, a városiasodás, és a mezőgazdasági termelés átalakulása következtében alakult ki. A folyóiratok megjelenése a korabeli társadalmi érzékenyítés, a gazdasági érdeklődés és

az etikai megfontolások összhangjaként tekinthető. A folyóirat alapítói elsősorban olyan személyek voltak, akik elkötelezettek voltak az állatok védelme mellett, és a társadalmi felelősségvállalás terjedését kívánták elősegíteni. A lap létrehozásában jelentős szerepe volt az állatvédelmi egyesületeknek, valamint az egyes jogászai és orvosi, állatorvosi végzettségű, hivatástudattal rendelkező szakembereknek, akik az állatok védelme iránti elkötelezettségüket szerették volna tudományos, jogi és társadalmi szinten is érvényesíteni. Az állatvédelem iránti elköteleződésük mellett az alapítók a korszak szellemi és társadalmi áramlataival is összhangban voltak, hiszen a 19. században a humanizmus és az erkölcsi felelősségvállalás iránti érzékenység kiemelt szerepet kapott. Az egyesületek és társadalmi mozgalmak azt vallották, hogy az állatokkal való kíméletes bánásmód nemcsak gazdasági és egészségügyi kérdés, hanem erkölcsi kötelesség is, amely a társadalom etikai fejlődését szolgálja.

A 19. századi magyar állatvédelmi mozgalom tehát nem egyetlen egyénhez, hanem egy szélesebb körű, társadalmi és politikai szempontból is jelentős kezdeményezéshez kapcsolódott. Azok a személyek, akik ebben az időszakban részt vettek az állatvédelmi törekvésekben, nemcsak szakmai szempontból, hanem etikai és humanitárius értékek mentén is munkálkodtak. Ők voltak azok, akik megalapozták az állatvédelem jogi, társadalmi és pedagógiai kereteit Magyarországon, és akik hozzájárultak a modern állatvédelmi mozgalom fejlődéséhez.

2. KEZDETI LÉPÉSEK EZ ELSŐ ÁLLATVÉDELMI LAP FELÉ

1884-ben, amikor az 1882-ben alapított „Állatvédő Egylet Budapesten” egyesület „Országos Magyar Állatvédő Egyesületté” alakult, elindították havonta megjelenő folyóiratukat „Állatbarát” címmel.² A lap felelős szerkesztője az egyesület titkára, Szallenbach Imre lett, aki aktívan részt vett az állatvédelmi eszmék terjesztésében és az egyesület szervezeti munkájában. A folyóirat kiadásának

elsődleges célja az állatvédelmi szemléletformálás előmozdítása volt, amely magában foglalta a közvélemény érzékenyítését, a jogalkotás ösztönzését és a felelős állattartás népszerűsítését. Az „Állatbarát” folyóirat jelentőségét növelte, hogy első ilyen jellegű kiadványként a hazai állatvédelmi mozgalom intézményesülésének egyik kulcsfontosságú médiumává vált. A folyóiratban megjelent írások nemcsak elméleti és erkölcsi értekezéseket tartalmaztak, hanem gyakorlati tanácsokat is nyújtottak az állatokkal való kíméletes bánásmód kapcsán. Emellett rendszeresen közölték a hazai és nemzetközi állatvédelmi kezdeményezésekkel kapcsolatos híreket, amelyek hozzájárultak a magyar állatvédelmi diskurzus nemzetközi kontextusba helyezéséhez. A lap külön figyelmet szentelt az állatokkal szembeni kegyetlen bánásmód társadalmi következményeinek bemutatására, hangsúlyozva, hogy az állatvédelem nem csupán erkölcsi, hanem jogi és gazdasági kérdés is.

A folyóirat kiemelten foglalkozott az állatokkal való bánásmód szabályozásának szükségességével, amely az ipari fejlődés és az urbanizáció előrehaladtával egyre sürgetőbb problémává vált. A korszak állatvédelmi törekvéseinek egyik fő célja az volt, hogy csökkentse az állatokkal szembeni kegyetlen bánásmódot, különösen a városi környezetben, ahol a háziállatok és haszonállatok védelme fokozott figyelmet igényelt. Az újság szerkesztői törekedtek arra, hogy az állattartók és a szélesebb közönség számára is érthető és megvalósítható javaslatokat fogalmazzanak meg az állatvédelem előmozdítása érdekében.

Bár az „Állatbarát” folyóirat mindössze 1886 májusáig működött, rövid fennállása alatt jelentős hatást gyakorolt a társadalmi diskurzusra.³ Szallenbach Imre távozása után a folyóirat kiadása megszűnt, és 1887-ig sem újabb szakfolyóirat, sem egyéb nyomtatott kiadvány nem jelent meg az egyesület gondozásában. A lap megszűnése ellenére az általa közvetített állatvédelmi eszmék tovább éltek, és hozzájárultak a későbbi állatvédelmi mozgalmak kialakulásához.

² Máday 1907, 24.

³ A szerzők között említhetjük meg Csernői Gyulát: Iskolai igazgató-tanító, majd királyi törvényszéki bíró. A brémai nemzetközi állatvédő szövetség 1890-ben tiszteletbeli taggá választotta.

Az „Állatbarát” folyóirat szerepe túlmutatott a szűken vett állatvédelmi aktivizmuson, mivel elősegítette az állatokkal való bánásmód társadalmi és jogi szabályozásának formálását. Az újság közvetítésével az állatvédelmi szervezetek igyekeztek elérni, hogy a közvélemény nagyobb felelősséget vállaljon az állatok jólétéért, és hogy hosszú távon egy hatékonyabb, intézményesült állatvédelmi rendszer alakuljon ki Magyarországon. A lap által képviselt eszmék hatása érezhető volt a következő évtizedekben is, különösen az állatvédelmi jogszabályok kidolgozásában és az oktatásban megjelenő szemléletformálásban.

Összességében elmondható, hogy bár az „Állatbarát” folyóirat megjelenése és fennállása rövid időszakot ölelt fel, hozzájárult az állatvédelmi mozgalom társadalmi beágyazódásához, valamint az állatokkal való bánásmód humanizálásához Magyarországon.

3. „AZ ÁLLATOK ÖRE” CÍMŰ MAGYAR FOLYÓIRAT SZEREPE A 19. SZÁZADI ÁLLATVÉDELEMBEN

„Az Állatok Öre” 1891-ben időhöz nem kötött folyóiratként jelent meg az Országos Állatvédő Egyesület újabb folyóirataként. Az időszakos füzetek kefelenyomatát a magyarországi hírlapoknak is megküldték.⁴ Sajnos ezen folyóirat sem élte meg ötödik születésnapját, hiszen Szalkay Gyula egyesületi titkár által szerkesztett lap 1896-ban megszűnt.⁵

A szerkesztők szerint elsődleges célját már nevében rejti a lap, hiszen öre akar lenni az állatoknak. „Oda hat minden tőle kitelhető eszközzel, hogy az állatvédelem eszméje ne legyen kiáltó szó a pusztában, hanem csöndesen hulló harmat, mely termőföldre találva, áldást fakaszt, könyörületességet, lélekemességet bont ki a rögekből.”⁶ Kiemelten fontosnak tartották az ismeretterjesztést és a társadalmi szemléletformálást. A lap rendszeresen közölt cikkeket a háziállatok tartásáról,

a megfelelő bánásmód fontosságáról és a kegyetlenség megakadályozásának szükségességéről. A folyóirat külön figyelmet fordított a haszonállatok, különösen a lovak, marhák és sertések jólétére, mivel ezek az állatok a kor gazdasági életének alapvető elemei voltak. Az ilyen tartalmú írások nem csupán a gazdák számára nyújtottak gyakorlati tanácsokat, hanem hangsúlyozták az állatok kíméletes bánásmódjának gazdasági előnyeit is. Oktatási célokat is szolgált, különös figyelmet fordítva a gyermekek nevelésére. A folyóirat cikkei pedagógiai célokra is felhasználták, hogy az ifjabb generációkat az állatok iránti felelősségtudatra és tiszteletre neveljék. A lapban rendszeresen megjelentek olyan írások, amelyek az állatok életének szépségét és fontosságát hangsúlyozták, ezáltal is hozzájárulva a jövő generációk szemléletformálásához. Mindemellett egyfajta közösségi platformként is működött, amely lehetőséget biztosított a különböző társadalmi csoportok számára, hogy megosszák tapasztalataikat és véleményüket az állatvédelemről.

Összességében „Az Állatok Öre” lap nem csupán egy folyóirat volt, hanem egy olyan mozgalom szellemi központja, amely elősegítette az állatok védelmének ügyét Magyarországon. Az általa közvetített üzenetek és értékek mély hatást gyakoroltak a korabeli társadalomra, és megalapozták a modern állatvédelmi szemléletet. Ennek eredményeképpen „Az Állatok Öre” folyóirat a 19. századi magyar állatvédelem történetének egyik legfontosabb dokumentuma maradt.

4. KOLOZSVÁRI ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET FOLYÓIRATA

A Kolozsvári Állatvédő Egyesületet 1894-ben alapították, elnöke De Gerando Antonia volt, örökös tiszteletbeli elnöknek Dr. Széchy Károlyné, Lorenz Josefina-t választották.⁷ Közel egy év elteltével, 1895. szeptember 1-jén jelent meg az egyesület által kiadott „Állatok védelme” című folyóirat,⁸

4 Máday 1907, 20.

5 Máday 1907, 21.

6 Az Állatok Öre 1891, 1(1), 1.

7 Máday 1907, 38.

8 Állatok védelme 1895, 1(1). Ennek a ténylegesen megjelent folyóiratnak ellent mond Máday Izidor, aki munkájában megjelenését 1896-ra datálta.

Máday 1907, 29.

amelyet havi rendszerességgel jelentettek meg. Szerkesztője az egyesület örökös tiszteletbeli elnöke, Széchy Károlyné Lorenz Josephine volt. A folyóiratot az egyesület tagjai a tagsági díj fejében kapták meg, míg külsősök számára az éves előfizetés 1 frt-ot tett ki. A folyóirat első számának első cikkét maga a szerkesztő készítette. Kiemelkedően fontosnak találta, hogy a Kolozsvári Állatvédő Egyesület céljait az első sorokban rögzítse, ezzel is felhívva az olvasók figyelmét az állatvédelem fontosságára. Már a második oldalon megjelent a folyóirat célja is: „Ha a szülők ős tanítók jóakarata és következetessége velünk lesz, könnyebben fogunk boldogulni az állatvédelem eszméjének és gyakorlatának terjesztésében, melynek szószólójaként, működik e kis havi folyóirat.”⁹ Mégis a szerző az utolsó mondatokban fogalmazta meg a valódi küldetésudatát, mintegy rádöbbenve az olvasót a kitűzött cél fontosságára: „A természet gyönyörű harmóniájában az állatnak jutott a legkegyetlenebb osztályrésze, mert — emberekre van bízva. Igyekeznünk kell szívvel-lélekkel ezen segíteni, enyhíteni, az állatok és az emberek érdekében egyaránt.”¹⁰

A szerző hangsúlyozta a hazai folyóirat állapotok hiányosságát is: „Persze e kis lap is azt hiszi magáról, a mit minden lap hisz keletkezésénél, hogy hézagpótló; és nekünk talán annyival inkább szabad ezt hinnünk, mert az állatvédelem terén, az Orsz. Áll.-Védő-Egyesület időhöz nem kötött füzeitein kívül, nincsen Magyarországon egyetlen lapocska sem, a mely ennek az eszmének szolgálna.”¹¹ Márpedig, ha hazai folyóiratok nem állnak rendelkezésre, akkor „A külföldtől kell tanulnunk e tekintetben és nem idegenkedésből, hanem szükség és okszerűség folytán onnan vesszük a jót, a hol kapjuk.”¹² Mindezen okok tekintetében érthető a szerző-szerkesztő azon határozott megállapítása is, hogy bizony ők a lap elindításával,

megjelentetésével igazi missziót teljesítenek, és még jobban elősegítik az állatvédelem eszméinek terjedését azzal, ha az egyesület tagjai ingyen kapják meg, és a külső előfizetőknek méltányos, csekély árat állapítanak meg „idegeneknek is oly áron, mely alig fedezi a nyomtatás költségét.” Hiszen nem a bevételek nagysága és sokasága fontos, hanem az elhivatottság, hogy az információk, az eszmék minél gyorsabban és minél szélesebb körhöz eljuthassanak, ahogy a szerző is fogalmaz: „a mint a katolikus és protestáns missionáriusok küldik messi tengeren túl havi jelentőseiket, a panaszaikat, kérelmeiket a szükséges hívőknek, minél bensőbb ragaszkodást, minél további terjesztést kérve.”¹³

Az első oldalakon Károly Lajos Habsburg-Lotharingiai ház főhercege is megfogalmazta hitvallását az állatvédelemmel kapcsolatban: „Sok kegyetlenséget követnek el az állatokon. Ez ellen tenni és a könyörületességet kelteni kell. Gyermekeimre akkép iparkodom hatni, hogy érző szívüket az állatokkal szemben is megőrizték. Mi, a királyi ház tagjai egytől-egyig hívei vagyunk az állatvédelemnek. Én is azon a nézetben, vagyok, hogy az, a ki állatokat kinez, nem jó ember s nem fog visszariadni embertársai ellen irányuló büntetektől sem.”¹⁴ A folyóirat szerkezeti beosztása már az első számnál is megfigyelhető, tanulmányokat, ismeretterjesztő, tudományos írásokat a hírek és a hasznos tudnivalók rovata zárta. Miután a dualizmus korszakában társadalmi rétegződését tekintve az uralkodó család és az arisztokráta nemcsak a gazdasági fölényt, hanem a követendő példát is jelentették, ezért a folyóirat egyes füzeiben is megjelentek. Az első füzetben „Királynén, mint állatvédő”,¹⁵ a másodikban „László főherceg és kutyái”,¹⁶ További híres, követendő személyek is bemutatásra kerültek, mint például a negyedik füzetben „Gari-baldi, mint állatvédő”,¹⁷ vagy a nyolcadik füzetben

9 Széchy Károlyné Lorenz 1895a, 2.

10 Széchy Károlyné Lorenz 1895a, 2.

11 Széchy Károlyné Lorenz 1895a, 2.

12 Széchy Károlyné Lorenz 1895a, 2.

13 Széchy Károlyné Lorenz 1895a, 2.

14 Széchy Károlyné Lorenz 1895a, 3.

15 Ismeretlen szerző 1. 1895a, 6.

16 Ismeretlen szerző 1895b, 4.

17 Ismeretlen szerző 1895d, 13.

„Bismarck kutyái”.¹⁸ Ugyancsak kiemelt figyelmet szentelt a szerkesztő az európai állatvédelemmel kapcsolatos helyzet ismertetésének is. Már az első füzetben találunk cikket, amely a francia állatvédelem helyzetéről ad tájékoztatást,¹⁹ valamint önálló egységet képeztek „Az állatok lelki világából”²⁰ című fejezet alatt megjelent írások. A hírek között tájékoztatást kapunk a Nemzetközi állatvédők kongresszusokról,²¹ a kitüntetett állatvédőkről,²² egyéb információkról.²³ A „Hasznos tudnivaló” rovatban gyakorlati tanácsokat adtak „Lovak mentése tűzveszélytől”, az „Aranyhalak védelme”-ről, „Elerőtlenedett marha lábraállításáról”, vagy „A lovak meghűlésének, megakadályozásáról” is.²⁴ Végül az első füzet az 1895-ös évre tagsági díjat befizetett egyesületi tagok névsorának kezdetét tartalmazta.²⁵ A közzétett listát több lapszámon át hozták nyilvánosságra.²⁶ A folyóirat szerkesztése során – valószínűleg a nyomdai költségek miatt – mindig figyelték arra, hogy egy lapszám ne haladja meg a 16 oldalt. Először az első évadot záró negyedik szám végén találkozunk „Szerkesztői posta” rovatval, amely a további évfolyamokban aktualitások szerint jelent meg. Az első évfolyam zárószámában a szerkesztő, Széchényi Lorenz Josephine záróakkordként ismertette az egyesület választmányának döntését, miszerint a lapkiadás tekintetében két hónpra szünetel. „Az „Állatok Védelme” első évfolyamát ezen számmal befejeztük, utolsó választmányi ülésünk ama határozata következtében, hogy a mi kis havi folyóiratunk is a két szünidei hónap alatt szüneteljen, a mint ez más hónapos vállalatoknál például az „Ungari-á”-nál meg az „Erdélyi Múzeum” kiadványánál is szokásos. Búcsúzunk tehát rövid időre szíves olvasóinktól, kik e kis lapot oly sok felbuzdító elismeréssel és szeretettel halmozták el. Köszönet érte,

ezen alkalommal is és viszontlátásra – lelki szemünkkel látjuk egymást – szeptember elején!”²⁷ A folyóirat szerkesztését az Állatvédő egyesület megbízása alapján 1900. január 1-től Bánya Elemér vette át. Ahogy Máday Izidor fogalmazott: „A kolozsvári állatvédő egyesület De Gerando Antonia vezetése mellett nemcsak a helybeli gyakorlati állatvédelem ápolását szolgálta, midőn egy külön felvigyázót alkalmazott, hanem az állatvédelemre, nevezetesen az állatok tartása és szállítása tekintetében fennálló rendeleteket és szabályokat népies összeállításban adta ki és a házi és külső cselédek közt terjesztette. Az egyesület továbbá 1896 óta „Állatok védelme” címmel egy külön közlönyben terjesztette az állatvédelem eszméit.”²⁸

5. A SZÁZADFORDULÓ ÚJ FOLYÓIRATA

Az állatvédelem eszméjét, vívmányait is tükröző újabb folyóirat kiadására 1901-ig kellett várni, amikor is Grimm Gusztáv egyesületi alelnök, és Monostori Károly szerkesztése mellett megjelent az „Állatvédelem” című folyóirat.²⁹ Már a folyóirat címlapján olvasható, hogy a Magyar Állatvédő Egyesület hivatalos közlönyévé vált. A folyóiratot tartalmi egységekre bontották, az első rész az „Állatvédelemről általában”, a második az „Állatkínzás általában”, a harmadik az „Állathasználat”, a negyedik az „Állatgondozás és gyógyítás”, az ötödik az „Állatölés és irtás”, a hatodik „Az állat, mint ételmi czikk”, a hetedik az „állatvédő-ház”, a nyolcadik „Állatvédő egyesületek”, a kilencedik az „Ebvédelem”, a tizedik a „Lóvédelem”, a tizenegyedik a „Madárvédelem”, a tizenkettedik a „Törvények, rendeletek” témakört ölelte fel. Az egyes cikkeket, hozzászólásokat ezen tematika alapján csoportosították. Az első lapszám rögtön az angol Viktória királynőtől vett idézettel kezdődik: „Nem tökéletes

18 Ismeretlen szerző 1895f, 8.

19 Linczi Thierfreund 1895a, 7–8.

20 Állatok védelme 1895e, 1(5), 11.

21 Ismeretlen szerző 2. 1895a, 13.

22 Ismeretlen szerző 3. 1895a, 13.

23 Wrangel C G gróf 4 kötetes művének Ungarns Ferdeucht in Wort u. Bild – megjénéséről, a berlini járásbíróság, és a svájci bíróság példaeértékű ítéleteiről in: Állatok védelme 1895a, 1(1), 13.

24 Állatok védelme 1895a, 1(1), 15.

25 Állatok védelme 1895a, 1(1), 16.

26 Állatok védelme 1895b, 1(2), 16; Állatok védelme 1895c, 1(3), 16; Állatok védelme 1895d, 1(4), 16.

27 Széchényi-Lorenz Josephine 1896a, 8.

28 Máday 1907, 26.

29 Máday 1907, 26–27.

civilizáció az, mely Istennek néma és tehetetlen teremtenyeit kizárja az emberek könyörületéből!”³⁰ Grimm Károly kiadó és Monostori Károly szerkesztő megfogalmazták a tematikus folyóirat kiadásának célját is: „az állatvédelem ügyét szolgálni s remélni merjük, hogyha a hazai szak és napi sajtó segítségét megnyerhetjük, az állatvédelmi eszméknek országszerte való elterjesztésére irányuló törekvésünk sikerül!”³¹ A kezdeményezés, az elképzelés hiánypótló folyóiratot adott a dualista kori Magyarország társadalmának, ellenben az egyesületi tanácskozások és egyeztetések miatt magát a lapot már 1901-ben megszüntették. Legfontosabb indok szerint az országos egyesület megbeszéléseket folytatott a vidéken megalakult állatvédő egyesületekkel, amelynek eredményeképpen megállapodtak, hogy az újonnan megjelenő folyóirat már nem kizárólag az országos egyesület, hanem mint a Magyarországon működő összes állatvédelmi egyesület közös folyóirataként fog megjeleni.

A folyóirat újabb megjelenésére a megállapodások ellenére 1905-ig kellett várni, amikor korábbi névvel, „Állatvédelem” címen az Országos Állatvédelmi Egyesület újra kiadta a havi lapot. Szerkesztője Kukuljevič József magyar királyi állatorvos lett. A folyóirat kiadásával az egyesület igyekezett a „művelt közönséget” megnyerni az állatvédelem ügyének. A folyóirat fedőlapján észrevehetjük a módosítást, miszerint az „Állatvédelem” „A magyarországi állatvédő egyesületek közlönye, kiadja az Országos Állatvédő Egyesület Budapesten” meghatározás olvasható. 1909-ben ismét változtattak, ekkortól a folyóirat „Az Országos Állatvédő Egyesület és a magyarországi állatvédő egyesületek szövetségének közlönye” lett. A szerkesztők újra meghatározták a lap kiadásával elérendő céljait.

A tartalmi elemek szempontjából az „Állatvédelem” folyóirat különböző aspektusokat ölelt fel. Az egyik legfontosabb elem a szakmai tájékoztatás volt, amely elsősorban az állatok helyes tartásáról, gondozásáról, valamint az állatkínzás megelőzé-

séről szólt. E cikkek sokszor a korábbi gyakorlatok kritikáját is tartalmazták, felhívva a figyelmet a szakszerűtlen és kegyetlen állattartás veszélyeire. A lapban ezen kívül jelentős szerepet kaptak a jogi kérdések is, különösen az állatvédelmi törvények és szabályozások, valamint azok alkalmazásának fontossága. A folyóirat egyik célja az volt, hogy elősegítse a jogszabályi változtatásokat, és kiemelje az állatkínzás elleni küzdelem jogi vonatkozásait. A társadalmi és erkölcsi vonatkozások kiemelése szintén fontos része volt a folyóiratnak. A lap több alkalommal hivatkozott a vallási és filozófiai alapú érvekre, amelyek az állatokkal való humánus bánásmód szükségességét hangsúlyozták. Ezen kívül különböző esettanulmányok is megjelentek, amelyek konkrét esetekben bemutatták az állatvédelmi jogi eljárásokat, illetve annak hatását a közvéleményre. Az állatok jogainak védelme mellett a folyóirat nevelési céllal is fellépett, kiemelve, hogy a fiatal generációk oktatása kulcsfontosságú az állatvédelem jövőbeli sikeressége szempontjából.

A lap tehát egy olyan tudományos és közérdekű fórumként működött, amely nemcsak az állatvédelmi egyesületek közötti párbeszédet támogatta, hanem a társadalom különböző rétegei számára is hozzáférhetővé tette az állatok védelmével kapcsolatos legfontosabb információkat. Az „Állatvédelem” folyóirat nemcsak a magyar állatvédelmi mozgalom egyik alappillére volt, hanem példaként szolgált más országok számára is, ahol hasonló kezdeményezések indultak el. Az állatvédelem jogi és erkölcsi kérdéseinek napirenden tartása, valamint a társadalmi érzékenyítés érdekében tett erőfeszítései máig meghatározóak maradtak a magyar állatvédelem történetében.

A 19. század során Magyarországon az állatvédelem ügye fokozatosan egyre nagyobb társadalmi figyelmet kapott, különösen a humanitárius eszmék és a modern társadalmi mozgások hatására. E folyamatot többek között olyan kiemelkedő személyek indították el, akik már korán felismerhették, hogy az állatokkal való humánus bánás-

30 Állatvédelem 1901, 1(1), 1.

31 Állatvédelem 1901, 1(1), 1.

mód nemcsak etikai kérdés, hanem a társadalmi fejlődés és a modern állam egyik alapvető mércéje is. Megállapítható, hogy a 19. századi állatvédelmi szaklapok nem csupán információs médiumok voltak, hanem a társadalmi változások előmozdítói is. Hatásuk túlmutatott az adott korszakon, hiszen hozzájárultak a modern állatvédelmi mozgalmak alapjainak megteremtéséhez. Az állatokkal való bánásmód humanizálása és az állatvédelem normáinak kialakítása a folyóiratok révén vált szélesebb társadalmi üggyé, amely maig hatással van az állatvédelem fejlődésére.

Az „Állatvédelem” folyóirat szerkesztői által megjelölt cél oly módon került meghatározásra, hogy jelen orgánum is méltón vallhatja magáénak. „Folyóiratunknak kimondott főcélja az, hogy az állatvédelmi eszmék iránt való érdeklődést a művelt közönség körében felkeltse és ébren tartsa. Ehhez most egy új és szép feladat járult, a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének megalakulása óta. Az ország minden állatvédő egyesülete és annak minden tagja olvasója az „Állatvédelemnek” és így ez egy kapocs lett, mely valamennyi ügybarátunkat egy táborba egyesíteni és abban megtartani van hivatva. ... Az állatvédelmi eszmék

terjesztésével kiküszöbölni óhajtjuk az emberek-ből a vadságot és durvaságot; kiméletet és jó bánásmódot szerezni háziállatainknak; hasznat tenni földművelésnek a madarak védelme és szaporítása útján; az iskolás gyermekekkel megkedveltetni és megismertetni a növény- és állatvilágot és belőlük emberségesen érző embereket kívánunk nevelni.”³²

Reméljük új folyóiratunk magán hordozza mindazon pozitívumokat, amelyeket a nagy elődök képviseltek, hirdettek, és amelyek szerint a tematikus saját folyóiratnak alapvető előnye, hogy folyamatos és rendszeres megjelenést biztosít az állatvédelmi ügyek számára, így nemcsak alkalmanként, hanem állandó jelenléttel formálhatja az olvasók gondolkodását. Nem csupán informál, hanem edukál is, hiszen az állatvédelem komplexitása és sokrétűsége megköveteli a folyamatos, tudományos és gyakorlati szempontokat egyaránt figyelembe vevő tájékoztatást. Emellett képes elősegíteni a különböző állatvédelmi szervezetek közötti párbeszédet és együttműködést is, miközben platformot biztosít a közvetlen visszajelzések és javaslatok számára.

BIBLIOGRÁFIA

1. Állatok védelme 1895a, 1(1), Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár.
- 1.1. Ismeretlen szerző 1. (1895a) Királynékn, mint állatvédők, Állatok védelme 1(1), p. 6.
- 1.2. Ismeretlen szerző 2. (1895a) Nemzetközi állat-védő kongresszus, Állatok védelme 1(1), p. 13.
- 1.3. Ismeretlen szerző 3. (1895a) Kitüntetett állatvédők, Állatok védelme 1(1), p. 13.
- 1.4. Linczi Thierfreund (1895a) Állatvédelem Franciaországban, Állatok védelme 1(1), pp. 7–8.
- 1.5. Széchy Károlyné Lorencz J (1895a) Céljaink, Állatok védelme 1(1), pp. 2–3.
2. Állatok védelme 1895b, 1(2), Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár.
- 2.1. Ismeretlen szerző (1895b) László főherceg és kutyái, Állatok védelme 1(2), p. 4.
3. Állatok védelme 1895c, 1(3), Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár.
4. Állatok védelme 1895d, 1(4), Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár.
- 4.1. Ismeretlen szerző (1895d) Garibaldi mint állatvédő, Állatok védelme 1(4), p. 13.
5. Állatok védelme 1895e, 1(5), Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár.
6. Ismeretlen szerző (1895f) Bismarck kutyái, Állatok védelme 1(8), Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár, p. 8.
7. Széchné-Lorencz J (1896) Cím nélkül, Állatok védelme 1(10), p. 8, Széchy Károlyné Lorencz J (szerk.) A kolozsvári Állat Védő Egyesület havi közlönye, Kolozsvár.
8. Országos Állatvédő Egyesület (1909) Tisztelt olvasóinkhoz!, Állatvédelem 6(1), p. 1. Monostori K (szerk.) Országos Állatvédő Egyesület és a magyarországi Állatvédő Egyesületek szövetségének közlönye, Budapest.
9. Máday I (1907) Az Országos Állatvédő Egyesület huszonöt évi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon, Grimm Gusztáv bizománya, Budapest.
10. Az Állatok Óre 1891, 1(1), Szalkay Gy (szerk.) Országos Állatvédő Egyesület időhöz nem kötött folyóirata, Buschmann F. könyvnyomdája, Budapest.
11. Állatvédelem 1909, 4(1), Monostori K (szerk.) Országos Állatvédő Egyesület és a magyarországi Állatvédő Egyesületek szövetségének közlönye, Budapest.

SZILVIA VETTER¹, EVELIN RITÓ² AND ANITA PAULOVICS³

How Concerned Are Hungarian Internet Users About Animal Protection? Preliminary Results of a Netnographic Study on Online Animal Protection Discourses

Állatvédelem az online térben, avagy mennyire érdekli az állatvédelem a magyar internetezőket? Egy netnográfiai kutatás előzetes eredményei

ABSTRACT

This study examines the dynamics of online discourse surrounding animal protection in Hungary, addressing a significant gap in empirical research on this growing societal interest. Utilizing a netnographic methodology, the research analyzes 978,490 interactions across various digital platforms from January 2022 to July 2024. Overall, discourse trends are increasing in terms of mentions, comments, and interactions. While discussions on animal welfare are less prominent compared to critical social issues like healthcare and politics, they exhibit strong emotional commitments and involvement. The discourse peaks during specific events and controversies, reflecting responsive public engagement. The primary objective of this study is to identify the key themes, engagement patterns, and influencing factors shaping online discussions about animal protection. Furthermore, the study seeks to offer practical recommendations for policymakers on how to effectively harness digital engagement for animal welfare initiatives. Key themes include news articles, official statements from public figures, and user-generated content, underscoring the interactive nature of these discussions. This study contributes to academic understanding of

ABSZTRAKT

Jelen tanulmány a magyarországi állatvédelem online diskurzusának dinamikáját elemzi, hozzájárulva a növekvő társadalmi érdeklődés mélyebb megértéséhez és pótolva egy jelentős empirikus kutatási hiányt a témában. A kutatás a netnográfiai módszertanát alkalmazva 978.490 interakciót elemez különböző digitális platformokon 2022 januárjától 2024 júliusáig. Összességében a diskurzusok trendjei növekvőek mind az említések, mind a kommentek, mind pedig az interakciók számát tekintve. Bár az állatvédelemmel kapcsolatos diskurzusok kevésbé prominensek olyan kiemelt társadalmi ügyekhez képest, mint például az egészségügy és a politika, erős érzelmi elkötelezettséget és involválódást mutatnak. A diskurzus intenzitása egyes állatvédelmi események és viták hatására emelkedik, ami a felhasználók erős rezponzivitását tükrözi. A kutatás elsődleges célja az állatvédelmi online diskurzusokat meghatározó kulcstémák, részvételi mintázatok és befolyásoló tényezők azonosítása. Emellett a tanulmány gyakorlati ajánlásokat kíván megfogalmazni a döntéshozók számára arra vonatkozóan, hogyan használhatók fel hatékonyan a digitális interakciók az állatvédelmi kezdeményezések előmozdítására. A kulcstémák közé tartoznak a hírek, a közszereplők hivatalos nyilatkozatai és a felhasználók által

1 PhD, Specialist lawyer in animal protection law and Legal Psychology, Head of the Centre, Centre for Animal Welfare, University for Veterinary Medicine.

2 PhD, Specialist lawyer in animal protection law, University of Miskolc, Faculty of Law, Department of Administrative Law.

3 Prof. Dr., Specialist lawyer in animal protection law, University of Miskolc, Faculty of Law, Department of Constitutional Law.

animal welfare advocacy in Hungary and offers practical insights for stakeholders in policy and education.

Keywords: animal protection, online discourse, emotional engagement, netnography

1. INTRODUCTION

The growing interest in animal protection among the Hungarian population has often been discussed as a significant social phenomenon, yet, until now, no comprehensive measurement has been conducted to substantiate this assumption with empirical data. The anecdotal evidence, however, suggests a noticeable shift in societal attitudes toward animals and their welfare, reflecting broader changes in cultural values and ethical perspectives. This transformation can be observed in various domains, including the rising prevalence of companion animals in households, where pets increasingly occupy a role as family members rather than being perceived merely as utilitarian assets. This societal shift aligns with global trends that emphasize the ethical treatment of animals, the importance of animal welfare, and the recognition of animals as sentient beings. This growing awareness has been further amplified by the proliferation of digital platforms, which have created new avenues for public discourse, advocacy, and community building around animal protection issues. Social media channels, online forums, and other digital spaces allow individuals to share experiences, voice concerns, and mobilize collective action, effectively transforming the landscape of animal welfare activism.

Despite these observable trends, there remains a gap in scholarly understanding of how Hungarian society engages with animal protection on these platforms. The nature of online discourse, the topics that resonate most with users, and the broader cultural and social implications of these discussions have not been systematically studied. Addressing this gap is crucial for understanding the dynamics of animal welfare advocacy in Hungary

generált tartalom, amelyek e diskurzusok interaktív jellegére utalnak. A tanulmány hozzájárul az állatvédelmi törekvések tudományos megértéséhez Magyarországon, és gyakorlati megfigyeléseket nyújt a döntéshozók és az oktatók számára.

Kulcsszavak: állatvédelem, online diskurzus, érzelmi elkötelezettség, netnográfia

and for informing policy and educational initiatives aimed at promoting animal protection.

This study represents the first netnographic exploration of these discourses within the Hungarian context, employing a methodological approach that combines digital ethnography with content analysis. Through this pioneering investigation, the study not only contributes to the academic understanding of animal protection in Hungary but also offers practical insights for stakeholders, including policymakers, non-governmental organizations and educators.

2. LITERATURE REVIEW

2.1 Relevance of Animal Protection in Hungary

Animal protection in Hungary is increasingly recognized as a vital component of societal well-being, intersecting with issues such as pet-keeping, public health, environmental sustainability, and ethical consumerism. Over the past three decades since the political transition in Hungary, the country has established a legal foundation for animal protection issues through civil, administrative, and criminal law frameworks. International processes and influences have significantly shaped animal welfare law in Hungary, with the country's animal protection legislation reflecting EU legal harmonization efforts and demonstrating Hungary's commitment to international animal welfare initiatives. Additionally, Hungary has joined several international treaties focused primarily on species protection, and its EU accession has facilitated the implementation of detailed welfare regulations, particularly concerning farm animals.⁴

⁴ Paulovics et al. 2023.

The Hungarian Animal Protection Act, enacted in 1998,⁵ emphasizes the importance of preventing cruelty and ensuring the welfare of animals, reflecting a growing awareness of animals within the legal framework. In recent years, the penal legal environment surrounding animal protection has also been tightening, with increased penalties for animal cruelty. Today, a comprehensive system of laws and legal instruments supports the effective regulation and protection of animal welfare, incorporating both supranational and national legal sources.

Despite this differentiated legal background, discrepancies and regional variations persist in legal enforcement, referred to in the literature as the “animal welfare law enforcement gap.” This gap may stem from various factors, including (1) inadequacies in reporting legal violations, (2) misunderstandings arising from the language of the laws, (3) shortcomings in the actions and attitudes of authorities, and (4) perceived inadequacies in established legal consequences. Reducing this enforcement gap and aligning expectations with reality is a realistic goal for state governance in animal welfare.⁶

Significantly, the focus of political attention is increasingly directed toward animal protection. Until 2020, major legislative developments, such as the incorporation of animal cruelty into the Penal Code⁷ in 2004, were largely driven by societal pressure and international trends. However, from 2020 onwards, an increase in state involvement has been observed, directly influencing legislative processes. This shift reflects a growing commitment to animal welfare also at the governmental level.⁸

A crucial aspect of animal protection in Hungary is the growing importance of companion animals, particularly dogs and cats. Recent studies indicate that the COVID-19 pandemic has further increased

the number of pet owners in Hungary. Vetter et al. (2022) presented a quantitative analysis based on a representative sample, illustrating the growing popularity of dog ownership in Hungary during the summer of 2021. It is noted that the proportion of dog-owning households has significantly increased, accounting for 50.4% of all households in 2021.⁹ According to recent studies, the trend remained upward in 2023.¹⁰ The growing number of dog keepers is recognized as an increasingly influential social force, with public sensitivity towards canine-related issues being demonstrated, particularly regarding the mistreatment of dogs, which elicits strong public outrage. The rising popularity of dog keeping highlights the increasing need for properly trained professionals, such as veterinarians, as well as products and services that support dog care. The 2021 survey indicates that dog owners have expressed clear expectations towards the government regarding responsible animal care issues, such as the education of children on animal welfare and the necessity for nationwide sterilization programs.¹¹

Moreover, the relevance of animal protection extends into public health, particularly regarding zoonotic diseases. The World Organisation for Animal Health (WOAH) states that 60% of human infections are zoonotic, with 75% of emerging infectious diseases stemming from animals. Notably, 72% of the 60 emerging infectious diseases with an animal origin come from wildlife.¹² This aligns with the One Health concept, which advocates for a holistic approach to health that integrates human, animal, and environmental health.¹³

Ethical consumerism is also gaining traction in Hungary, with increasing demand for humane and sustainable products. The European Commission's Eurobarometer report reveals significant insights into public attitudes toward animal welfare across Europe. In Hungary, a substantial portion of the population expresses a strong interest in

5 Act XXVIII of 1998 on Animal Protection.

6 Vetter 2024.

7 Act C of 2012 on the Criminal Code, Section 244.

8 Vetter 2024.

9 Vetter, Vizi & Ózsvári 2022, 3.

10 Nagy 2023.

11 Vetter, Vizi & Ózsvári 2022, 10.

12 WOAH 2024.

13 WHO 2023.

the welfare of farm animals. The survey indicates that 90% of Hungarians believe that the welfare of farm animals is very important (46%) or somewhat important (44%). Moreover, 79% of respondents in Hungary agree that the welfare of farm animals in Hungary should be better protected than it is now, and 81% of respondents believe that the welfare of companion animals (e.g. cats and dogs) in Hungary should be better protected than it is now. These findings underscore the recognition of the importance of humane treatment and proper living conditions for animals in Hungary.¹⁴

Animals also appear in Hungarian public discourse as subjects of anthropomorphism,¹⁵ which does not have a direct professional connection to animal protection. However, it can undoubtedly influence the field in both negative and positive ways. The tendency to attribute human characteristics and emotions to animals may shape public perceptions of their welfare, potentially leading to increased empathy. Conversely, anthropomorphism can also result in misunderstandings about animals' needs and behaviors, complicating efforts to establish effective animal protection measures.

2.2 Social Media Usage Habits of Hungarians

Hungary exhibits distinctive social media usage patterns, shaped by cultural, demographic, and technological factors. At the beginning of 2024, there were approximately 7.29 million social media users in Hungary, representing 72.4% of the country's total population. Although this figure indicates a decrease of 1.5% of the users compared to 2023, the penetration of social media remains remarkably high, with 78.9% of the total internet user base utilizing at least one social media platform. Gender demographics indicate a fairly balanced representation, with 51.7% of users being female and 48.3% male.

Diving deeper into user behavior, it's crucial to consider the specific platforms that dominate

the Hungarian social media landscape. Facebook continues to be a prominent player, boasting 5.35 million users at the start of 2024. Facebook's audience reached 53.1% of the total population. YouTube also plays a significant role in digital media consumption, with 7.29 million users reported, equating to 72.4% of Hungary's total population. Instagram, another key player, recorded 2.70 million users, which is about 26.8% of the total population. Interestingly, Instagram has seen an 8.0% increase over the past year, signaling a potential resurgence in engagement on this platform. One of the most noteworthy developments in Hungary's social media scene is the growth of TikTok. As of early 2024, TikTok had 3.24 million users aged 18 and above, reaching 39% of all adults in this age group. This represents a remarkable increase of 597 thousand users (22.6%) compared to the previous year. This platform's rise aligns with global trends of increasing engagement with short-form video content, particularly among younger audiences.¹⁶

As social media continues to play a pivotal role in shaping public discourse and community interactions, monitoring these trends will be essential for future strategies and initiatives.

2.3 Netnography as a Research Method

Netnography, a term coined by Kozinets in the late 1990s, is a qualitative research method designed for studying online communities and cultures, "online ethnography". This method enables researchers to gain deeper insights into social interactions taking place on the internet, such as the user discourse on forums, blogs, and social media platforms. The method aids in identifying consumer attitudes, preferences, and emotions, which are often utilized in examining social movements and other topics. The netnographic study of online social dialogues is advantageous because participants can be observed in their natural environment without the research situation distorting the inter-

¹⁴ Eurobarometer 2023.

¹⁵ Horváth & Mitev 2016.

¹⁶ We are social 2024.

actions.¹⁷ It relies on publicly available and accessible online communication channels as sources of information to define and understand the thought processes, behaviors, and decision-making mechanisms of online user groups. Compared to other marketing research methods, it is less costly and time-consuming, and it allows for data collection and analysis at any time and place.¹⁸ According to Pollok et al. (2014), netnography is the “unobtrusive and noninfluencing monitoring of the communication and interaction of community members to gain practical insights into their usage behaviour.”¹⁹ Netnographies can stand alone or be combined with other research methods on online communities.²⁰ This method emphasizes the importance of context, focusing not just on the content of interactions but also on the nuances of online communication.²¹ Netnography is particularly effective in capturing the subtleties of community engagement, identity formation, and collective behavior. However, there are limitations, such as its exclusive applicability to observing online communities, which narrows the scope of topics and subjects that can be studied. Moreover, general conclusions about society as a whole cannot be drawn.

Previous research using similar methods in Hungary primarily focuses on areas such as nutritional science,²² sports science,²³ and public health.²⁴

Netnography is especially suited for exploring complex and multifaceted topics such as animal protection and welfare. These subjects often elicit strong opinions and emotional responses from various stakeholders, including animal rights activists, pet keepers and industry representatives. For instance, netnographic studies can reveal how different communities mobilize around animal protection campaigns, the language used to frame these issues, and the strategies employed to influence public opinion and policy. By examining social media platforms where discussions around animal welfare occur, researchers can identify key themes,

emerging discourses, and the impact of grassroots movements on broader societal attitudes.

2.4 Animal Protection in the Hungarian Online Space

There is limited research available on how animal protection in Hungary compares to other topics of public interest in the digital world. A 2013 Hungarian study revealed that the internet’s open nature fosters diverse civil discourse, with platforms like Facebook enabling robust public engagement. Posts related to civil topics make up just over 10% of Hungarian users’ timelines, with cultural and environmental issues dominating and generating the most dialogue. While animal protection emerges as a significant theme, it polarizes communities and sparks division. Despite these opportunities for engagement, only a small group actively participates in discussions, while the majority engages passively through likes or views.²⁵

Another study also highlighted the role of social media in animal-related contexts, focusing on biodiversity conservation. Over a 10-month period (2020 to 2021), researchers collected 2,671 posts (photos) from Hungary’s main animal identification group on social media. These identification requests, submitted by 1,183 individuals, showcased the platform’s potential to engage the public in biodiversity monitoring and awareness.²⁶

17 Kozinets 2002.

18 Kozinets 2006.

19 Pollok et al. 2014.

20 Costello, McDermott & Wallace 2017.

21 Miller & Slater 2000.

22 Papp-Bata & Szakály 2021.

23 Jármí & Fehér 2021.

24 Gál, Soós & Szakály 2017.

25 Szűts & Yoo 2013.

26 Páll-Gergely et al. 2024.

3. MATERIALS AND METHODS

3.1 Research Objective

The goal of this netnographic study was to collect, categorize, and analyze discourses related to animal protection and welfare within the Hungarian online space. The data collection for the present article focused on the following questions:

- On which platforms are these discussions about animal protection most active?
- What is the volume of discourse surrounding animal welfare compared to other public issues?
- What trends characterize animal protection discourses, comments and overall interactions?

3.2 Data Collection

The research analyzed online content over a 30-month period, from January 1, 2022, to July 31, 2024. Data sources included publicly available posts, comments, and interactions from social media platforms, blogs, and news sites. Platforms analyzed included Facebook, Instagram, X (formerly Twitter), YouTube, TikTok, and Reddit. A total of 978,490 online interactions were recorded during the study period, including likes, shares, and comments.

The research exclusively collects publicly available content that has been anonymized in accordance with GDPR and Hungarian legislation using Talkwalker's specialized software.²⁷ An exception to anonymity applies to the official profiles of public figures, organizations, and influencers, provided that data collection restrictions have not been imposed by Meta, X, Google, or other platform providers.

The keyword syntaxes consist of a comprehensive network of terms related to animal protection, welfare, and associated themes. They employ various Boolean operators such as "OR" and "AND", as well as proximity operators like "NEAR", to capture the complexities of these discussions. The Basic Keyword Network includes keywords such as "animal protection", "animal welfare", "animal abuse", "responsible ownership", and specific practices like "neutering" and "breeding". This network filters results to focus on Hungarian-language content (lang:hu). Additionally, the Filters section narrows the search by categorizing terms related to animal mistreatment, neutering, and issues regarding indoor and outdoor keeping. Each category incorporates multiple keywords, contributing to an extensive collection that aims to provide relevant insights into the multifaceted nature of animal welfare discourse in Hungary. In total, 47 unique keywords are utilized across the syntaxes, addressing various aspects of animal welfare and related practices.

²⁷ Talkwalker 2024.

4. RESULTS AND DISCUSSION

4.1 Platform-Specific Observations

Fig. 1. illustrates the distribution of social media platforms and related digital channels in the context of public appearances of animal protection topics. Online news portals and their comments dominate the landscape, accounting for 63,903 mentions (40.8%). Blogs follow with 30,320 mentions (19.4%), and Facebook contributes 29,862 mentions (19.1%), reflecting their widespread reach and user engagement potential. Reddit ranks next with 14,204 mentions (9.1%), showcasing its role

as a community-driven platform for discussions. Disqus has 9,209 mentions (5.9%), while Twitter (X) has 7,084 mentions (4.5%), indicating a moderate presence likely due to their focus on commentary and rapid updates. Conversely, platforms like YouTube (747 mentions, 0.5%), forums (736 mentions, 0.5%), and Instagram (455 mentions, 0.3%) are less prominent in this context, suggesting that visual or niche-oriented platforms are not the primary avenues for public discussions on animal protection.

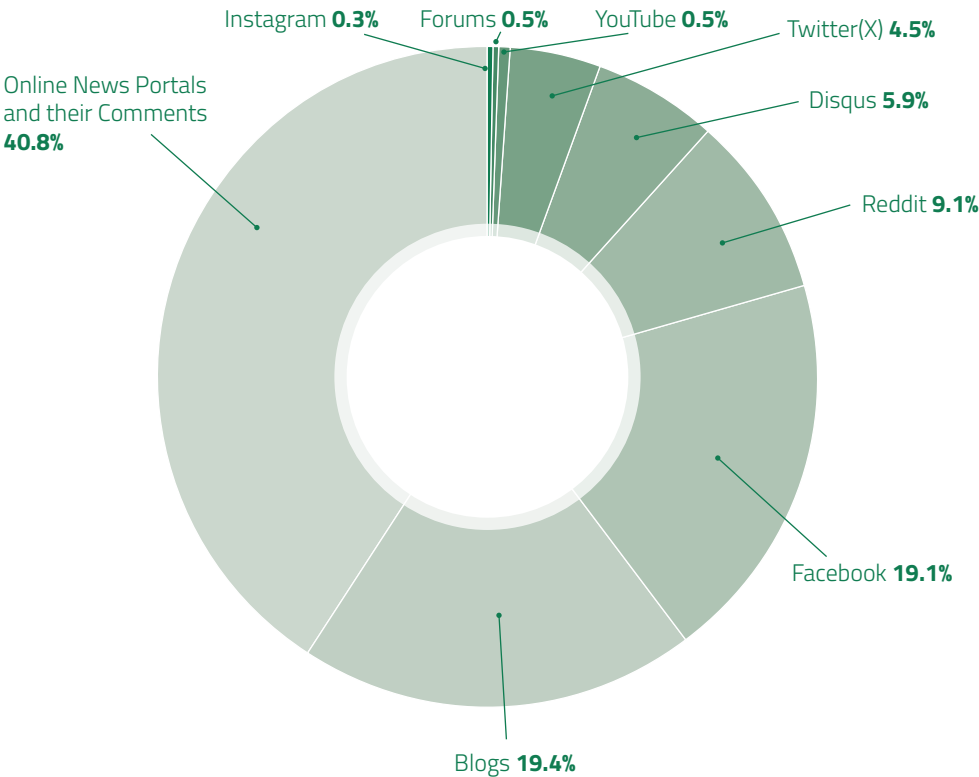

Fig. 1. The Proportion of Social Media Platforms in Public Mentions of Animal Protection (in Percentages, N = 156,520).

Overall, text-heavy, interactive, and news-focused channels lead the dialogue, highlighting their effectiveness in raising awareness and engaging audiences. Nearly one-fifth of public interactions occur on Facebook. (However, the study does not account for discussions in closed or private groups, which limit lawful data collection.) While less popular than Facebook, X showed steady growth in user activity, particularly in discussions involving international perspectives on legal protection of animals. Reddit enjoys growing popularity in Hungary and is playing an increasingly significant role in public discourse. On this platform, vibrant debates about animal protection issues unfold across various comment threads. Reddit holds a unique position in the social media landscape, particularly among younger generations, who consider it the most reliable online platform with significantly less misinformation and fewer fake profiles. Instagram was primarily used for sharing personal content, with limited engagement in broader public or political discourse. However, posts by influencers and public figures occasionally highlighted animal welfare topics, attracting significant user interaction. YouTube and TikTok facilitated active discussions in comment sections under videos by organizations, activists, or influencers. TikTok, in particular, gained prominence among younger users, with a growing number of short videos addressing animal welfare campaigns and issues.

4.2 The volume of discourse surrounding animal protection compared to other public issues

The findings of the research underscore that discussions related to animal welfare maintain a significant presence in online discourse, highlighting its relevance among Hungarian Internet users. Throughout the study period from January 1, 2022, to July 31, 2024, a total of 156,208 online mentions related to animal welfare were recorded, resulting in nearly one million interactions (978,490) from users. This volume is noteworthy within the context of public discourse; however,

it is important to contextualize it alongside other pressing societal issues. When compared to more politically charged or ideologically divisive topics, such as healthcare, elections, education, and the climate crisis, which typically generate millions of interactions and appearances, the discourse on animal welfare appears to be of lesser prominence. In comparison, during the three-month period of the 2021 Hungarian opposition primary election, the research revealed an impressive level of engagement, with more than 4.5 million individuals reacting to the topic of the primary election online in various forms.²⁸ This suggests that while animal welfare is an important subject, it does not attract the same level of sustained attention as some of these other critical topics. The nature of engagement in discussions about animal welfare, however, tends to evoke strong emotional responses, indicating that the topic resonates deeply with a segment of the public.

It is crucial to recognize that the trend in animal welfare discourse is not uniform across the analyzed period. The volume of discussions tends to spike around specific events, high-profile cases, or significant news related to animal welfare. This indicates that Hungarian internet users exhibit a heightened interest in animal welfare, particularly when confronted with negative reports, controversies, or crises in the field. For example, cases of animal abuse or large-scale rescues often catalyze intense online discussions, which can draw attention to the importance of animal welfare and the need for protective legislation. This phenomenon suggests that while the core interest in animal welfare exists, it often gains traction primarily during times of distress or heightened awareness.

The data collection process reveals that the discourse on animal welfare can be categorized into six major themes:

²⁸ Ynsight Research 2024.

- 1. Edited news related to animal welfare: these stories form a critical foundation for online discussions, often serving as starting points for further exploration and debate among users.
- 2. Official public social media posts related to animal welfare: posts from public figures, such as the Prime Minister and both ruling and opposition politicians, significantly influence public discourse, as these statements can shape perceptions and initiate conversations.
- 3. Publications from organizations and shelters focusing on animal welfare: non-governmental organizations and animal shelters play a crucial role in raising awareness and providing vital information, thus engaging users in discussions that often lead to action and support.
- 4. Comments from users on articles, posts, and shares concerning the above themes: the high volume of user comments reflects strong involvement and identification with animal welfare issues, indicating that users feel a personal connection to the subject matter.
- 5. Dialogues formed in thematic forums or comment threads (e.g., Reddit): these platforms provide a space for in-depth discussions and exchanges of ideas, allowing users to engage with one another.

6. Conversations taking place in open and some closed animal welfare-focused groups: these groups create a dedicated environment for sharing information, experiences, and strategies for advocating animal welfare.

The analysis of user comments reveals that there is a high ratio of comments relative to appearances, approximately three comments for every mention. In comparison, discussions surrounding climate issues tend to have a much lower ratio, often one comment for every ten appearances. This discrepancy indicates that animal welfare is a topic that resonates personally with users, prompting them to share their thoughts and experiences actively. Users seem to identify strongly with animal welfare issues, demonstrating personal connections that motivate them to contribute to discussions. Users often express well-formed and assertive opinions on the subject, leading to vibrant debates in comment sections.

4.3 Emerging Trends

Based on the research findings, it can be clearly stated that the online discourse related to animal protection was ongoing throughout the examined period. Certain periods experienced spikes in the number of discussions on the topic, indicating a significant increase in trend and relevance. The following two figures illustrate the trends in overall mentions (Fig. 2.) and comment threads (Fig. 3.).

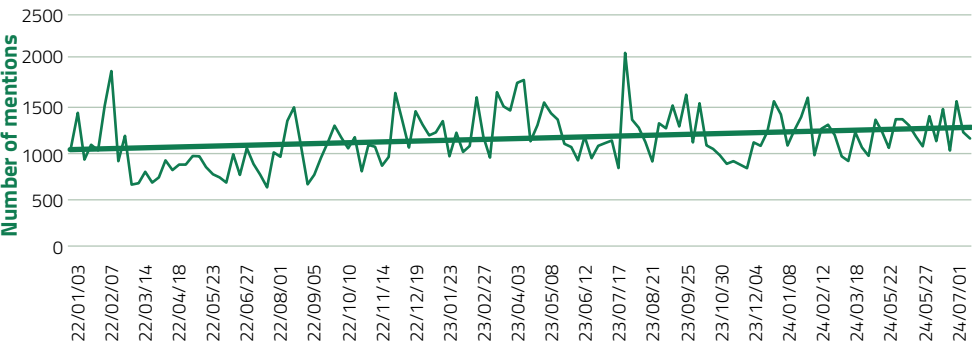

Fig. 2. Trends in Overall Mentions of Animal Protection (N = 156,208)

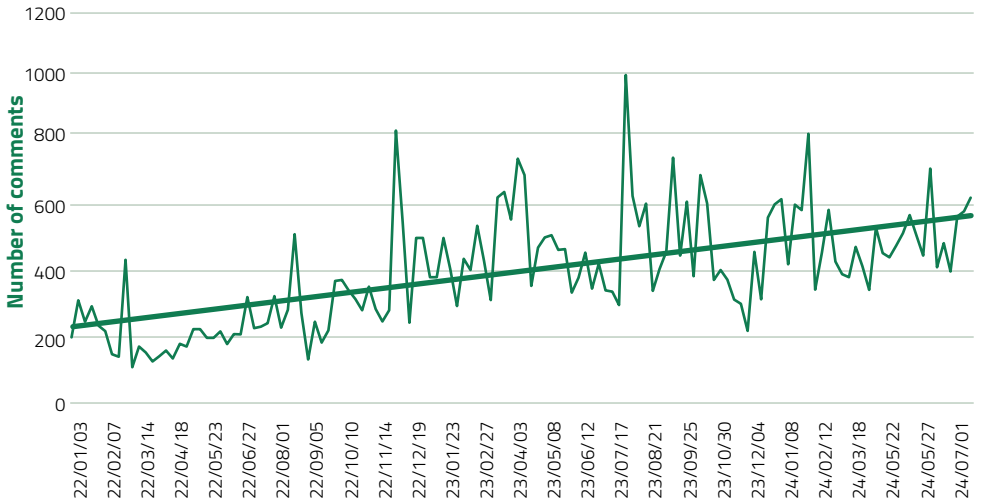

Fig. 3. Trends in Comments about Animal Protection (N = 54,744)

During the examination period, a slight increase can be observed in the overall trend of the discourse (Fig. 2.), while — as illustrated in Fig. 3. — a sharper rise was noted in the case of comments.

Fig. 4. depicts the interactions related to animal protection and animal welfare. A total of 978,490 interactions were recorded in the online space during the examined period.

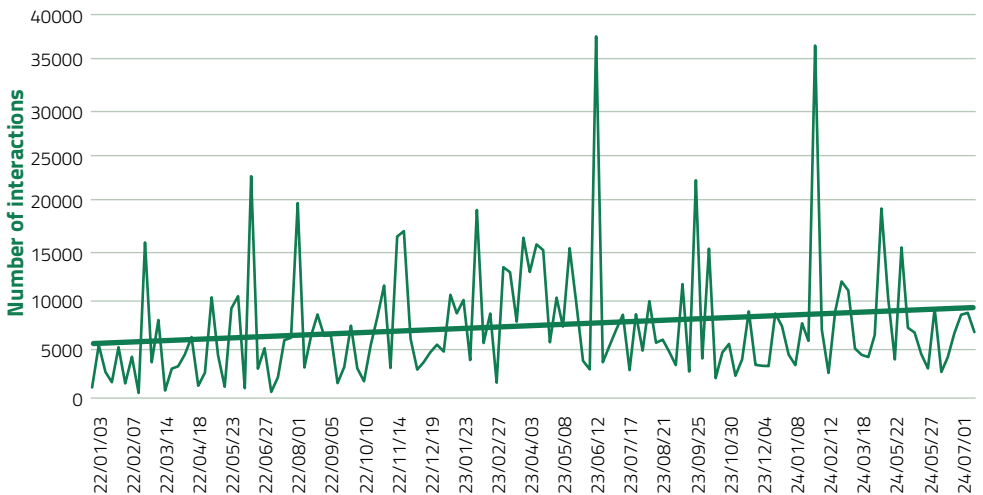

Fig. 4. Trends in Overall Interactions regarding Animal Protection (N = 978,490)

In addition to comments, the rate of shares is also notably high, indicating that the topic resonates with and mobilizes the online community. The literature shows that sharing content on one's profile indicates higher engagement than a simple reaction or even a public comment.²⁹

This summary analyzes the recorded spikes in overall interactions related to animal welfare, focusing on specific events due to space constraints:

- On June 20, 2022, it was reported that Budapest's bee meadows had thrived over a year, leading to a significant increase in biodiversity, including the emergence of a beaver family. Additionally, an interview with Minister of Justice Judit Varga highlighted her role in the Joint Cause for Animal Protection Foundation and emphasized the importance of animal welfare.
- On August 10, 2022, animal rights activists protested against the breeding of French Bulldogs due to a reported decrease in their life expectancy, raising concerns about the artificial maintenance of unhealthy dogs. Concurrently, environmentalists expressed their worries regarding a firewood legislation.
- On November 28, 2022, a policewoman discovered and saved a puppy while patrolling in Monor.
- On February 17, 2023, Budapest Mayor Gergely Karácsony shared a post about adoptable animals at a shelter.
- Between April 4–8, 2023, the Hungarian Government reaffirmed its commitment to animal protection in a post, while an article by Qubit featured singer-songwriter Manuel expressing his willingness to go to great lengths for his dog, despite not wanting children.
- On June 23, 2023, certified dog behavior therapist Krisztina Lányfalusi discussed dog behavior therapy, noting that breaking a window may be necessary in some cases when a dog is trapped in a car, although caution is required. Additionally, a dog named Dolly exhibited fear of going outside due to previous abuse.

- On October 4, 2023, the World Animal Day was celebrated with a charity initiative by Lidl. Later, on October 20, Manuel repaid 20,000 forints that he had stolen from a shelter donation six years earlier.
- On February 9, 2024, animal rights advocates called for the removal of carousel horses.
- On April 17, 2024, opposition representative Ákos Hadházy criticized businessman Lőrinc Mészáros, questioning why animal rights activists had not protested against barbaric practices, specifically referencing a hunting ground's regulation issues.
- Finally, between May 6–8, 2024, the Hungarian Government announced a non-repayable grant of 500 million forints for animal protection organizations and those working with rescue and guide dogs. Gergely Karácsony announced the launch of the "Kutyapest" adoption program in Budapest, which included an increase in kennel capacity by 30% over four years.

Overall, it can be concluded that during the examined period, the increase in discourse volume of mentions, comments and overall interactions was driven by the following topics:

- News related to animal cruelty and abuse;
- Information regarding animal testing;
- Specific measures and announcements;
- Responsible pet keeping practices and the associated responsibilities;
- Actions and planned events by animal protection organizations, such as collaborations with companies on World Animal Day, neuter campaigns, and informational outreach;
- Extreme views and statements made by animal rights advocates, such as proposals from PETA;
- Campaign messages, posts during parliamentary and local elections.

²⁹ Tenenboim 2022.

5. CONCLUSION

This research highlights the increasing prominence of animal protection in Hungary and the significant engagement it generates among the public. A key focus of this study is the innovative methodological approach that analyzes social media interactions, revealing how animal welfare discussions are evolving within the public sphere. Social media platforms, especially Facebook, play a pivotal role in fostering these conversations, indicating a growing interest in animal welfare issues among a wide audience.

The findings underscore the necessity of promoting positive narratives and constructive news related to animal protection. As discussions surrounding animal welfare gain traction, it is crucial for advocates and content creators to shift their focus toward sharing uplifting stories and successful initiatives. This emphasis on positivity can help to cultivate a more favorable public perception of animal welfare, encouraging broader participation and engagement.

Furthermore, this research highlights key moments when public engagement with animal protection peaks, such as major cruelty cases, legislative changes, or high-profile advocacy campaigns. These insights can guide future initiatives by suggesting optimal timing for awareness campaigns, such as aligning educational programs with these peak periods to maximize outreach. Additionally, the identified discussion trends suggest a need for more targeted digital content – such as expert-led Q&A sessions, myth-busting posts about animal welfare, and interactive campaigns encouraging responsible pet ownership. These practical applications can strengthen advocacy efforts and enhance public engagement in animal welfare projects.

In conclusion, the growing interest in animal welfare reflects a broader societal shift toward recognizing its importance. Future research should

focus on tracking changes in public attitudes toward animal welfare over time and analyzing discussions across different social media platforms to enhance audience engagement strategies. Investigating demographic differences in engagement with animal welfare content can also improve campaign effectiveness. Additionally, assessing the impact of positive narratives on public behavior and exploring effective storytelling techniques will further enrich the discourse.

ACKNOWLEDGMENTS

The author wishes to express her gratitude to Ynsight Research for conducting the research. Special thanks are extended to the project team members, Dr. Zsófia Bauer, Cintia Kurtyán, and Kata Kuslits, for their invaluable contributions.

BIBLIOGRAPHY

1. Costello L, McDermott M–L, Wallace R (2017) Netnography: Range of practices, misperceptions, and missed opportunities, *International Journal of Qualitative Methods* 16(1), pp. 1–12, DOI: <https://doi.org/10.1177/1609406917700647>
2. European Commission (2023) Attitudes of Hungarians towards animal welfare (<https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=88321>) [2024. 12. 31.]
3. Gál T, Soós M, Szakály Z (2017) Egészségtudatos táplálkozással kapcsolatos fogyasztói insight-ok feltárása netnográfiaival – esettanulmány, *Vezetéstudomány – Budapest Management Review* 48(4), pp. 46–54, DOI: [10.14267/VEZTUD.2017.04.07](https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.04.07)
4. Horváth D & Mitev A (2016) Állatok a maszk mögött: Online fogyasztói vélemények állat-metaforákon keresztül, *JEL-KÉP: Kommunikáció, közvélemény, média* 4, pp. 85–104, DOI: <https://doi.org/10.20520/Jel-Kep.2016.4.85>
5. Jármí L & Fehér A (2021) Netnográfiai kutatás és szakértői vélemények a hazai e-sportról, *Gazdálkodástudományi Közlemények* 9(2), pp. 29–36.
6. Kozinets R V (2002) The Field behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities, *Journal of Marketing Research* 39(1), pp. 61–72, DOI: <https://doi.org/10.1509/jmkr.39.1.61.18935>
7. Kozinets R V (2006) Click to Connect: Netnography and Tribal Advertising, *Journal of Advertising Research* 46(3), pp. 279–288, DOI: <https://doi.org/10.2501/5002184906060338>
8. Miller D & Slater D (2000) *The Internet: An ethnographic approach*, Oxford, New York: Berg.
9. Nagy O (2023) Állatbarát Magyarország: Rengetegen tartanak háziállatot, *Magyar Nemzet* (<https://magyarnemzet.hu/belfold/2023/11/allatbarat-magyarorszag-rengetegen-tartanak-haziallatot>) [2024. 12. 31.]
10. Páll-Gergely B, Krell F–T, Ábrahám L, Bajomi B, Balog L E, Boda P et al. (2024) Identification crisis: a fauna-wide estimate of biodiversity expertise shows massive decline in a Central European country, *Biodiversity and Conservation* 33, pp. 3871–3903, DOI: <https://doi.org/10.1007/s10531-024-02934-6>
11. Papp–Bata Á & Szakály Z (2021) Fogyasztói attitűdök a probiotikus joghurtok piacán – Netnográfiai kutatás, *Tejgazdaság* 78(1–2), pp. 29–41, DOI: <https://doi.org/10.34100/TEJGAZDASAGvol78iss1-2pp29-41>
12. Paulovics A, Jámor A, Vetter Sz, Koncz I K (2023) *Az állatvédelem joga*, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc-Egyetemváros.
13. Pollok P, Lüttgens D, Piller F T (2014) Leading edge users and latent consumer needs in electromobility: Findings from a netnographic study of user innovation in high-tech online communities, *RWTH-TIM Working Paper*, February 2014, pp. 1–29, DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2412081>
14. Szűts Z & Yoo J (2013) A világháló nyitott természetéből fakadó civil diskurzus lehetőségei – A Facebook magyarországi civil nyilvánosságának vizsgálata, *Civil Szemle* 10(4), pp. 5–22.
15. Talkwalker (2024) *Talkwalker – Social Media Analytics Platform* (<https://www.talkwalker.com/>) [2024. 12. 31.]
16. Tenenboim O (2022) Comments, Shares, or Likes: What Makes News Posts Engaging in Different Ways, *Social Media + Society* 8(4), DOI: <https://doi.org/10.1177/20563051221130282>
17. Vetter Sz (2024) *Állatvédelmi jog*, L'Harmattan Kiadó, Budapest.
18. Vetter Sz, Vizi V, Özsvári L (2022) Dog-keeping habits in Hungary during the COVID-19 pandemic – Preliminary results of a 2021 national representative survey, *Magyar Állatorvosok Lapja* 144(1), pp. 1–10.
19. We Are Social (2024) *Social media trends in Hungary* (<https://datareportal.com/reports/digital-2024-hungary>) [2024. 12. 29.]
20. World Health Organization (2024) *One Health* (https://www.who.int/health-topics/one-health#tab=tab_1) [2024. 12. 31.]
21. World Organisation for Animal Health (2024) *Tackling zoonotics and pandemics* (<https://www.woah.org/app/uploads/2024/06/oh-tackling-zoonotics-pandemics.pdf>) [2024. 12. 31.]
22. Ynsight Research (2021) *Előválasztási kampány a Facebookon – Social Media Elemzés* (<https://ynsight.eu/elovalasztasi-kampany-a-facebookon-social-media-elemzes/>) [2024. 12. 31.]

FELHÍVÁS

Az Állatorvostudományi Egyetem

ÁLLATORVOSI ASSZISZTENS felnőttképzést hirdet

A felnőttképző engedélyszáma: E/2022/000070

A programkövetelmény azonosító száma: 08415001

A képzésen résztvevő az ország egyetlen állatorvosképző intézményében tudja elsajátítani az Állatorvosi asszisztens szakképesítés megszerzéséhez szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket, készségeket és kompetenciákat.

A képzés tervezett kezdete: 2025. ősz

A képzés díja: 890 000 Ft (négy részletben)

Felvételi követelmények: érettségi bizonyítvány, foglalkozás egészségügyi igazolás

A programkövetelmény alapján szerezhető szakmai képzés: Állatorvosi asszisztens

Jelentkezési határidő: 2025. augusztus 31.

A változtatás jogát fenntartjuk!

FELHÍVÁS

Lovastanár (Hippológus) és -szervező

szakirányú továbbképzési szakra

(önköltséges, levelező tagozat)

A hallgatók a megszerzett szakképzettség birtokában oktatóként, szervezőként és/vagy üzemi vezetőként alkotó módon tudnak bekapcsolódni a lovas ipar valamennyi szakágának a munkájába, miközben egy általuk választott szakágban az átlagosnál elmélyültebb gyakorlati ismeretekre is szert tesznek, illetve a ráépített szakági kiegészítő képzés nyomán pályaeépítői, versenybírói feladatokra is alkalmassá válnak.

Szakfelelős: Prof. Dr. Fehér Károly CSc. c. egyetemi tanár

A képzés tervezett kezdete: 2025. ősz

Felvételi követelmények: Bármely tudományágban szerzett felsőfokú végzettséget igazoló diploma

Oklevélben szereplő végzettség megnevezése:

Lovas-tanár (hippológus) és -szervező

A képzés díja: 350 000 Ft / félév

Jelentkezési határidő: 2025. június 22.

A változtatás jogát fenntartjuk!

Jelentkezés és további információ: Állatorvostudományi Egyetem Továbbképzési Osztály

E-mail: admin.tkk@univet.hu • Tel: +36 1 478-4100/8880 • Mobil: +36 30 820 8709 • tkk.univet.hu

Prof. Dr. Ózsvári László
oktatási rektorhelyettes

Dr. Gyurcsó Adrienn
továbbképzési igazgató

Illegális állatkereskedelem

Illegal Animal Trade

ABSZTRAKT

A biológiai sokféleség megállíthatatlannak tűnő csökkenése napjaink egyik legsúlyosabb globális környezeti kihívása. A biológiai sokféleség az emberi élethez is elengedhetetlen ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújt. Az utóbbi évtizedekben a globális szinten megvalósuló védett állatfajok illegális kereskedelme egyre súlyosabban veszélyezteti a biodiverzitást. Ez a rendkívül jövedelmező, rohamosan növekvő iparág a biodiverzitás veszélyeztetésén túl hozzájárul a klímaváltozáshoz, veszélyezteti az ember egészségét, hatással lehet egyes országok gazdaságára és nemzetbiztonságára. A tanulmány célja, hogy rámutasson arra, hogy az utóbbi évtizedekben globális szinten megvalósuló védett állatokkal való illegális kereskedelem súlyosan veszélyezteti a biodiverzitást. Az illegális állatkereskedelem elpusztítja a vadon élő populációk jelentős részét, sőt néhányat már a kihalás fenyeget. A világ elérkezett ahhoz a kritikus ponthoz, amikor cselekedni kell annak érdekében, hogy az emberi jóléthez is elengedhetetlen biológiai sokféleség és ökoszisztéma-szolgáltatások hosszú távon fennmaradjanak.

Kulcsszavak: természetvédelem, biológiai sokféleség, vadon élő állatfajok, illegális állatkereskedelem, nemzetközi együttműködés

1. BEVEZETŐ GONDOLATOK

A természetvédelem, amelynek részét képezi a veszélyeztetett állatfajok védelme is, egyre nagyobb jelentőséggel bír világszerte. A történelem folyamán az emberiség számos faj eltűnését idézte elő, például „1627-ben Lengyelországban el ejtették az őstulok utolsó példányát, az 1670-es években Mauritius szigetén az ember kipusztította

ABSTRACT

The seemingly unstoppable loss of biological diversity is one of the most serious global environmental challenges today. Biodiversity provides ecosystem services essential to human life. In recent decades, the illegal trade of protected animal species on a global level is threatening biodiversity more and more seriously. In addition to endangering biodiversity, this extremely profitable, rapidly growing industry contributes to climate change, endangers human health, and can affect the economy and national security of some countries. The purpose of the study is to point out that the illegal trade in protected animals, which has been taking place on a global level in recent decades, seriously threatens biodiversity. The illegal animal trade destroys a significant part of wild populations, and some are even threatened with extinction. The world has reached a critical point where action must be taken to ensure the long-term preservation of biodiversity and ecosystem services that are essential for human well-being.

Keywords: nature conservation, biological diversity, wild animal species, illegal animal trade, international cooperation.

a dodó nevű röpképtelen madarat.”² Egyes becslések szerint a világot valaha benépesítő állatfajok 99%-a napjainkra eltűnt.³

Mostanra felgyorsult a fajok kipusztulásának üteme. A fajkihalásról szóló hírek egyre gyakoribbá váltak, például 2018 márciusában Sudan, a világ utolsó

1 dr., PhD. hallgató, LL.M., Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Alkotmányjogi Tanszék, állatvédelmi szakjogász, email: erika.kallai@hotmail.com.

2 Arady 1993, 5.

3 Paulovics 2018, 408.

hím északi szélesszájú orrszarvúja, 2019 májusában az utolsó malajziai hím szumátrai orrszarvú haláláról olvashattunk.⁴ A kihalt állatfajok kihalási láncolatot alkotva további fajok kihalásához vezethetnek, amely nagymértékben csökkenti a biológiai környezet változatosságát, azaz a biodiverzitást. Ezáltal veszélybe kerül a biológiai egyensúly, amely szükséges a megfelelő minőségű levegőhöz, az elérhető tiszta ivóvízhez, illetve a megfelelő mennyiségű táplálékhoz.

A biológiai sokféleség szinte megállíthatatlannak tűnő csökkenése napjaink egyik legsúlyosabb globális környezeti kihívása.⁵ A biológiai sokféleség az élővilág változatosságát jelenti, amelynek megléte és fennmaradása alapvetően fontos az élet feltételeinek és jóllétének biztosítása érdekében. A biológiai sokféleség az emberi élethez is elengedhetetlen ökoszisztéma-szolgáltatásokat – élelmezéstermelést, tiszta víz és levegő ökológiai alapjait, élőhelyet és gyógyszer-alapanyagot, faanyagot stb. – nyújt. Szerepet játszik a katasztrófák, a járványok és a betegségek elkerülésében, és következményei enyhítésében, továbbá az éghajlat megóvásában.⁶

Az utóbbi évtizedekben a globális szinten megvalósuló védett állatfajok illegális kereskedelme egyre súlyosabban veszélyezteti a biodiverzitást.⁷ Az illegális állatkereskedelem károsítja, elpusztítja a vadon élő populációk jelentős részét, sőt néhány állatfajt napjainkban is kihalás fenyeget.⁸ Az IUCN vörös listáján jelenleg több mint 166 000 faj szerepel, és több mint 46 300 fajt fenyeget a kihalás, köztük a zátonyépítő korallok 44%-át, a kétéltűek 41%-át, a fák 38%-át, a cápák és rájak 37%-át, a tülévelűek 34%-át, az emlősök 26%-át, az édesvízi halak és a madarak 12%-át.⁹ 1970 és 2020 között a vadon élő állatok populációinak mérete átlagosan 73%-kal csökkent.¹⁰

A fajgazdagságot veszélyeztető tényezők nem egyszerűen egymás mellett léteznek, hanem hatásuk szinergikus: a látszólag egymástól független tényezők káros következményei felerősítik egymást. Sokak szerint az antropocén kihalási hullám, vagyis a földtörténet hatodik tömeges kihalási időszakát éljük, amelynek egyik jellemzője a sokszínű élővilággal rendelkező élőhelyek – főleg emberi tevékenység(ek) miatt zajló – pusztulása.¹¹

Az ember okozta biológiai sokféleség csökkenésének legfőbb okai a szárazföldi és vízi természetes élőhelyek módosítása, beleértve az élőhelypusztítást; a fajok túlzott mértékű használata; az idegenhonos özőnfajok és az általuk behurcolt betegségek; a környezetszennyezés és az éghajlatváltozás.

Bár sok tényezőre vezethető vissza a vadon élő állatok számának csökkenése, ezek közül kiemelkedik az illegális állatkereskedelem, amely nagymértékben hozzájárul egyes fajok eltűnéséhez és más fajok egyedszámának drasztikus csökkenéséhez, továbbá az ökoszisztémák destabilizálódásához, amely közvetve a gazdasági fejlődést is veszélyezteti.¹²

Az illegális állatkereskedelem a biodiverzitás veszélyeztetésén túl hozzájárul a klímaváltozáshoz, veszélyezteti az ember egészségét, továbbá egyes országok gazdaságára és nemzetbiztonságára is hatással lehet.¹³ Ez a rendkívül jövedelmező, rohamosan növekvő iparág hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek fokozásához, veszélyezteti a gazdasági fejlődést és egyes társadalmakat megfoszt a jövedelemszerző tevékenységüktől.¹⁴

4 Sziebig 2021, 8.

5 Sziebig 2021, 11.

6 A biológiai sokféleség megőrzésének 2030-ig szóló nemzeti stratégiája 2023.

7 Rosen & Smith 2010, 24–32.

8 Rippel 2019.

9 IUCN 2024.

10 World Wide Fund for Nature 2024.

11 Vetter 2024, 26.

12 Anagnostou 2021.

13 Pádár et al. 2022, 1727–1748.

14 Gore et al. 2019, 784–786.

Napjainkban a kábítószer-, fegyver- és műkincs-kereskedelem mellett az illegális állatkereskedelem kérdéskörét is fokozott figyelem övezi, mivel az ilyen típusú kereskedelem tiltása, illetve észszerű korlátozása kulcskérdés egyes állatfajok megőrzése, és a jövő generációk számára való megmentése érdekében.¹⁵

Az illegális állatkereskedelem ugyanakkor nem csak egyes fajok kipusztulását eredményezheti, hanem a legújabb kutatások szerint az emberi egészséget is súlyosan fenyegeti.¹⁶ Az Állategészségügyi Világszervezet – Word Organisation for Animal Health – WOA – szerint az emberi kórokozók 60 %-a és az újonnan felbukkanó betegségek 75%-a zoonotikus eredetű.¹⁷ A vadon élő állatok globális kereskedelme olyan betegségek átviteli mechanizmusait kínálja, amelyek nemcsak emberi betegségek kitörését okozhatják, hanem veszélyeztethetik az állatállományt, a nemzetközi kereskedelmet, a vidéki megélhetést, az őshonos vadon élő állatok populációit és az ökoszisztémák egészségét is.¹⁸ Jelenleg még nem bizonyított tény, hogy a pandémiát okozó COVID-19 vírus állatokról terjedt emberre, ugyanakkor tény, hogy a vírus állatpiacon jelent meg először.¹⁹ A Nature Communications 2024. július 29-én megjelent Virginia Tech kutatása szerint a SARS-CoV-2, a COVID-19-ért felelős vírus széles körben elterjedt a vadon élő állatok között. A vírust hat gyakori háztáji fajban mutatták ki, a vírussal való korábbi expozícióra utaló antitesteket pedig öt fajban találtak, a kitettség aránya fajtól függően 40–60% között mozog.²⁰

Jelen tanulmány célja, hogy rámutasson arra, hogy az utóbbi évtizedekben globális szinten megvalósuló védett állatokkal való illegális kereskedelem súlyosan veszélyezteti a biodiverzitást, amelynek jelentős mértékű károsodása az emberi környezet

teljes pusztulását okozhatja.²¹ A világ elérkezett ahhoz a kritikus ponthoz, amikor cselekedni kell annak érdekében, hogy mérsékeljük és megakadályozzuk további fajok eltűnését, és ahhoz, hogy az emberi jóléthez is elengedhetetlen biológiai sokféleség és ökoszisztéma-szolgáltatások hosszú távon fennmaradjanak, életvitelünkben és döntéshozatalunkban alapvető változtatásokra van szükség.

2. AZ ILLEGÁLIS ÁLLATKERESKEDELEM FOGALMA, JELLEMZŐI

A vadon élő állat- és növényfajokkal folytatott kereskedelmi tevékenység lehet legális és illegális. Joggal feltételezhetnénk, hogy ha a fajokat szignifikáns mértékben negatív irányba befolyásolja a kiaknázás, akkor nem beszélhetünk jogszerű tevékenységről. Azonban a nemzetközi és az erre épülő egyéb szabályozás elsősorban nem a tiltást, hanem a jogszerű keretek közé szorítást helyezi előtérbe és csak ultima ratio jelleggel találunk tilalmi normákat.²²

A jogszerű kereskedelem szabályozására került elfogadásra Washingtonban, 1973. március 3. napján aláírt, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló nemzetközi egyezmény – Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora²³ (a továbbiakban: CITES), amely mára elnyerte szinte a teljes nemzetközi közösség támogatását. A vadvilággal kapcsolatos büntetendő cselekmények egyes aspektusai, mint például a korrupció, a szervezett bűnözés, illetve a hatékony büntetőjogi eszközök alkalmazásának hiánya, azonban akadályozzák a CITES hatékony végrehajtását.²⁴

15 Sziebig 2021, 7.

16 Zsigmond 2023, 78–82.

17 Vetter 2024, 25.

18 Karesh et al. 2005, 1000–1002.

19 Zsigmond 2022, 62.

20 Chittum & Tech 2024.

21 Rosen & Smith 2010, 24–32.

22 Sziebig 2021, 35.

23 CITES 1973.

24 Sziebig 2021, 57.

A vadvilágot érintő büntetendő cselekmények egyik formája a vadon élő állatokkal való jogellenes kereskedelem. Amíg azonban a többi bűncselekmény, mint például az orvvadászat megmaradnak egy adott állam területén, addig a jogellenes állatkereskedelem biztosítja, hogy a vadvilágból származó termékek, illetve élő egyedek messzire, akár más kontinensekre is eljuthassanak.²⁵

Az illegális állatkereskedelem fogalmának meghatározására számos definíció ismeretes a külföldi szakirodalomban, amelyeknek közös elemei alapján megkísérélhető egy fogalmi minimum meghatározása. Ennek alapján az illegális állatkereskedelem bármely nemzetközi vagy nemzeti jogszabály alapján védett állat- és növényfajjal kapcsolatos cselekmény, így azok orvvadászata, kereskedelme, birtoklása, szállítása, csempészete és értékesítése.²⁶

Az állatokkal történő kereskedelem egyidős az emberiséggel.²⁷ A társadalom a vadon élő állatokat számos módon felhasználta, mint például élelmiszerként, ruházati célból, gyógyszerként, hadászati célokból, szórakoztatásként, vallási- és rituális célból, továbbá egyes társadalmi csoportok számára bizonyos vadon élő állatok, illetve azok részei státusszimbólumként szolgáltak.²⁸

Sok ezer évvel ezelőtt azonban még az állatkereskedelem nem okozott maradandó károkat a természetben, csak később, a modern társadalom megszületésével együtt jelent meg a túlfogyasztás és a profitorientált túlkínálat, amely magával hozta a természet teljes kizsákmányolását és az állatok túlzott, nyereségérdekelt kereskedelmét, amely napjainkra visszafordíthatatlan károkat okozott a természetben. Amíg az ember kisebb mértékben

és kisebb területeken hatott a természetre, addig az élővilág képes volt ezeket a hatásokat kiegyenlíteni, az egyensúlyi állapotot helyreállítani.²⁹

A virágzó illegális állat- és növénykereskedelem a vadon élő állatok egyedszámának drasztikus csökkenését, és az élőhelyeik fokozott pusztulását eredményezte.³⁰ Egyes becslések szerint az illegális állatkereskedelem napjainkban világviszonylatban a második legnagyobb illegális kereskedelem.³¹ A vadon élő állatok és növények globális kereskedelmének számszerűsítése szinte lehetetlen, egyes becslések szerint évente 40 000 élő főemlős, 4 millió élő madár, 640 000 élő hüllő és 350 millió élő trópusi hal cserél gazdát világszerte.³²

Napjainkban az egyes növény- és állatfajok közül több mint 30 000 áll különböző szintű védelem alatt.³³

Az illegális állatkereskedelem jellemzői a magas kereslet, a különböző célok, a határokon átvitelő elkövetés és a csoportos elkövetés.

Az illegális állatkereskedelem nem létezhetne magas kereslet nélkül. Évente több milliárd növényt, állatot, valamint növényi és állati származékot forgalmaznak,³⁴ hogy kielégítsék a tróféák, az élelmiszerek, a ruházati cikkek, a dísz tárgyak, a házi kedvencek, vagy a hagyományos orvoslás iránti fogyasztói keresleteket.³⁵

Az illegális állatkereskedelem államhatárokon átvitelő jelenség, mivel a vadvilági termékek felvétele elsősorban az Európai Unió, az Amerikai Egyesült Államok és Ázsia országai, ugyanakkor a kínálat a fejlődő államokból indul útnak.³⁶

25 Sziebig 2021, 57.

26 Paulovics et al. 2023, 150.

27 Fuller et al. 2011, 544–558.

28 Zsigmond 2022, 195–223.

29 Vetter 2024, 26.

30 Anagnostou 2021.

31 Warchol, Zupan & Clack 2003, 1–27.

32 Karesh et al. 2005, 1000–1002.

33 Paulovics 2018, 410.

34 Karesh et al. 2005, 1000–1002.

35 Zsigmond 2024, 300.

36 Sziebig 2021, 35.

A természeti környezetből befogott és begyűjtött élő egyedeket, illetve a belőlük készült termékeket korrupt nemzeti hatóságok közreműködésével, és bejáratolt csempészútvonalakon juttatják el a felvevőpiac országaiba. A termékek legtöbbször nagy távolságokat tesznek meg, amire eljutnak a forráshelyről a célállomásig. A kereskedők pedig kihasználják a globális szállítmányozás növekvő tempójú összekapcsolását, és az olyan új csatornákat, mint az online kereskedelem.³⁷

Az internet megjelenése új lehetőségeket nyitott az illegális piacok működése előtt, mert az online kereskedelem nagyon hatékonyan tölti be a közvetítő szerepet a keresleti és kínálati oldal között.³⁸ Az új technológiai vívmányok kiemelt szerepet töltenek be a nemzetközi illegális állatkereskedelemben az eladók és vevők közötti kommunikációban és azonosíthatatlan utalásokban. Nagy szerep jut a különböző titkosított kommunikációs platformoknak, illegális közösségi oldalaknak, illetve a „darkweb”-nek. Az online értékesítésen kívül a pénzösszegek gyors utalása is problémát jelent. Afrikán belül mobiltelefonos fizetési rendszereket, mobil alkalmazásokat használnak. A vadon élő állatok és növények illegális kereskedelme, mint transznacionális szervezett bűnözői tevékenység évente több milliárd dollár bevételt termel.³⁹ Globálisan évente 7 és 23 milliárd dollár összegre becsülik az illegális vadkereskedelemből származó hasznot.⁴⁰

A közreműködő hatóságok munkájának hiányosságai és alacsony hatékonysága miatt csekély a lebukás veszélye.

Az illegális állatkereskedelemmel foglalkozó bűnözők felismerték e tevékenységben rejlő nagy haszonnal járó lehetőségeket. Napjainkra már

jól jövedelmező iparággá nőtte ki magát és olyan súlyos bűncselekmények kapcsolódhatnak hozzá, mint a vesztegetés,⁴¹ a pénzmosás,⁴² vagy a kábítószer-kereskedelem.⁴³

A Guardian beszámolója szerint a rendkívül drága csemegeként árukt tengeri uborka már jó ideje felkeltette a japán bűnszervezetek figyelmét. A tengerfenéken élő tengeri uborka könnyű zsákmányt jelent a bűnözőknek. A „fekete gyémántként” is emlegetett állat iránt nagy a kereslet Kínában és Hongkongban. A tengeri uborka orvhalászatának és illegális kereskedelmének büntetését Japán 2018-ban megszigorította, és akár három év szabadságvesztés büntetést, illetve 30 millió jen (77 millió forint) bírságot is ki lehet szabni a törvénszegésért. A jakuzabandákat azonban a szigorú büntetés sem tartja vissza az orvhalászatból, ugyanis az illegálisan kifogott tengeri uborkák exportja állítólag ugyanolyan jövedelmezővé vált számukra, mint a kábítószer-kereskedelem. A japán mezőgazdasági minisztérium szerint a tengeri uborka átlagos nagykereskedelmi ára Japánban kilogrammonként 2868 ¥ (17,29 GBP) volt 2021-ben – a két évtizeddel korábbi 623 ¥-hez képest.⁴⁴

Egy kutatás szerint a vadállatok illegális kereskedelme a világ fajainak csaknem egyharmadát fenyegeti,⁴⁵ amelyek közül kiemelkedik az orrszarvú és elefántkereskedelem.⁴⁶ Az UNEP és az INTERPOL jelentése szerint a világ elefántpopulációjának több mint egynegyedét egy évtized alatt elpusztították.⁴⁷

A határokon átívelő illegális állatkereskedelem társadalomra veszélyességét tovább fokozza, hogy szorosan kapcsolódik a szervezett bűnözéshez, ahol megfigyelhető a személyek és egyes bűnszervezetek közötti munkamegosztás.⁴⁸

37 Sziebig 2021, 35.

38 Sollund 2013, 72–92.

39 Zsigmond 2023, 79.

40 Zsigmond 2023, 80.

41 van Uhm & Moreto 2018, 864–885.

42 Violaz, Graham & Lantsman 2018, 595–614.

43 Zsigmond 2023, 79.

44 McCurry 2023.

45 Rivalan et al. 2007, 529–530.

46 Wasser, Clark & Laurie 2009, 68–77.

47 The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 2016.

48 Milliken & Shaw 2012, 134–136.

A vadon élő állatok illegális kereskedelmének vonatkozásában nem újdonság a különböző felépítésű szervezett bűnözői csoportok meghatározó szerepe.⁴⁹ A vadon élő állatok illegális kereskedelmének és az országokon átívelő szervezett bűnözés összefüggéseinek témája egy 2018-ban Londonban megtartott, illegális állatkereskedelem témakörét tárgyaló konferencia során erősödött fel.⁵⁰ Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi CI. törvény 2) cikk a) pontja rögzíti a szervezett bűnözés fogalmát, amelynek értelmében „a) „szervezett bűnözői csoport”: bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, a jelen Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve.”

Az illegális állatkereskedelemben három típusú bűnözői csoport részvétele figyelhető meg, a szervezett bűnözői csoport – organized crime group –, a vállalati bűnözői csoport – corporate crime group –, és a szervezetlen hálózat – disorganised crime network –.⁵¹

A szervezett bűnözői csoportra jellemző a magas fokú szervezettség, a munkamegosztás, kapcsolat más bűncselekményekkel, korrupciós kapcsola-

tok az állami hivatalnokok különböző szintjeivel. A vállalati bűnözői csoportok valamely országban bejegyzett, legálisan működő cég keretén belül követnek el bűncselekményeket.⁵² A fehérgalléros bűnözés fogalmát Edwin H. Sutherland használta először, amelyet a következőképpen határozott meg: „közelítőleg olyan bűncselekményként lehet meghatározni, amit egy jóhírű és magas társadalmi státuszú személy foglalkozási körében követ el.”⁵³ A vállalati bűnözői csoportoknál is megfigyelhető a szervezettség, hiszen maga a vállalat adja a keretet. A szervezetlen hálózat pedig laza hálózatok halmaza, amelyeknél nem tapasztalható a szervezettség, viszont az opportunisták elkövetés és más bűncselekményekkel való kapcsolat minden esetben, továbbá a korrupció alkalmazása eseténként. A kategóriák között gyakran megfigyelhető az átfedés.⁵⁴

Az illegális állatkereskedelemben egyre inkább elterjedt forma a vállalati bűnözés, mivel az illegális szállításban sokszor legálisan bejegyzett vállalat vesz részt. Egyes elemzések szerint az EU területén az illegális vadkereskedők több mint 30%-a legális szereplőként is jelen van a piacon.⁵⁵ Ezek a vállalatok lehetnek törvényesen működő, nyilvántartásba vett állatkereskedelemmel foglalkozó vállalatok, állatkertek, cirkuszok, régiségboltok, divatáru-kereskedők, állattenyésztők, vagy bármilyen olyan vállalat, amely tökéletes hátteret biztosít az illegális tevékenység leplezésére, illetve az illegálisan beszerzett áruk tisztára mosására.⁵⁶

1. ábra A határokon átnyúló csoportos elkövetési lánc- Illegal commercial cross-border perpetration chain⁶⁴

⁴⁹ Wyatt, van Uhm & Nurse 2020, 350–366.

⁵⁰ Masse et al. 2020, 23–42.

⁵¹ Wyatt, van Uhm & Nurse 2020, 350–366.

⁵² Davies & Wyatt 2021, 167–206.

⁵³ Sutherland 1949, 215–216.

⁵⁴ Wyatt, van Uhm & Nurse 2020, 350–366.

⁵⁵ Zsigmond 2022, 209.

⁵⁶ Wyatt, van Uhm & Nurse 2020, 350–366.

A vállalati bűnözés olyan formában jelenik meg az illegális állatkereskedelemben, hogy a cég leplezi az áru eredetét, és/vagy rejtje az árut. A leplezés úgy valósulhat meg, hogy illegálisan beszerzi az árut orvvadászoktól, majd ezt követően legális iratokkal igazolja, hogy a szállított vagy forgalmazott állatszállítmány tenyésztett vagy fogságban nevelt egyedekből áll,⁵⁷ mint például, amikor a vadon élő tokhalból származó kaviárt legálisan bejegyzett cégek tenyésztett kaviárként csomagolják és viszik a nemzetközi piacra.⁵⁸ Számos ilyen céget valamelyik orosz maffiaszervezet hozta létre és működteti.⁵⁹ A rejtés úgy valósulhat meg, hogy a törvényesen bejegyzett vállalat valamilyen legális áru szállítását, kereskedelmét jelöli meg fő tevékenységének, és ezt tünteti fel a szállítólevelekben, árukísérő okmányokban, majd a védett állatokat, növényeket vagy azok származékát a legális áru közé vagy alá, mögé rejtve szállítják.⁶⁰

3. A HATÁROKON ÁTÍVELŐ ILLEGÁLIS ÁLLATKERESKEDELEM

A határokon és gyakran kontinenseken átívelő illegális állatkereskedelemben ritkán jellemző a magányos elkövetés, hiszen a forrásországtól egészen a végfelhasználóig földrajzi és munkamegosztás szempontból nézve hosszú út vezet, amely emberek láncolatának – ellátólánc – kialakítását igényli, ezért a csoportos elkövetés a leginkább jellemző.⁶¹

A határokon átnyúló csoportos elkövetési láncot modellelzi az úgynevezett csatorna modell.⁶² A modell lényege, hogy végig követi az illegális termék mozgását annak eredetétől az úti célig, amelynek során az állatok és állati termékek egy kapcsolati láncon haladnak keresztül, amit lehetséges, hogy egy vagy két szereplő irányít, vagy csupán egymáshoz lazán kapcsolódó, alkalmasszerű, opportunisták láncon alkotnak (1. ábra).⁶³

Az első szinten az orvvadászok találhatók, akik a forrásországban fejtik ki tevékenységüket. Az orvvadászok többnyire helyi szegény emberek, akik jól ismerik a vidéket, annak élővilágát és tudják, hogy hol találják meg a vadászandó állatfajokat. Minimális összegért fogják be, vagy ölik le az állatokat. A második szinten lévőket gyűjtőknek nevezik, akik helyi kereskedők, vagy más közeli falvakból jönnek átvinni az orvvadászoktól az állatokat. A harmadik szinten a közvetítők helyezkednek el, akik megszervezik a csempészetet a távoli úticélok irányába, és tartják a kapcsolatot a csempészekkel. A negyedik szinten találhatók a csempészek, akik a különleges termék csempészetére specializálódtak. A csempészek speciális feladata eljuttatni az állatot a célhelyre, ahol már jóval nagyobb összegért adják tovább, tehát náluk már megjelenik a nagy profit. Az ötödik szinten nemzetközi kereskedők, közvetítők találhatók, akik már a célsországban működnek. A kereskedők az árut gyakran tisztára mossák, tehát eltüntethetik annak tényleges eredetét. Az igazi haszon a láncolat későbbi elemeinél, azaz a csempészeknél, a megvesztegethető hatósági személyeknél és a végső eladónál realizálódik, akik termékeiket és egyedeiket az eredeti beszerzési ár többszöröséért adják tovább a kínálati oldal résztvevőinek.⁶⁵

Az egész folyamat során korrupt tisztviselők, rendőrök, és vámósok is előfordulhatnak.⁶⁶

A csatorna modell folyamatként jellemezhető, tulajdonképpen egy ideális szituáció, mert a valóságban a fenti lépések kevésbé merevek és strukturáltak. Például megtörténhet, hogy az orvvadász közvetlenül a kereskedőnek, a közvetítőnek vagy a vevőnek adja el az illegális terméket, vagyis kettős szerepet játszat.⁶⁷

57 Wyatt 2013, 82–182.

58 Szigmond 2022, 210.

59 van Uhm & Siegel 2016, 67–87.

60 Szigmond 2022, 210.

61 Szigmond 2022, 197.

62 Szigmond 2022, 198.

63 Szigmond 2022, 198.

64 Szigmond 2022, 198.

65 Paulovics et al. 2023, 150.

66 Szigmond 2022, 198.

67 Szigmond 2022, 198.

4. AZ ILLEGÁLIS TOBZOSKA KERESKEDELEM

A tobzoskák az emlősök osztályába tartozó állatok, amelyeknek nyolc alfaja ismeretes, négy – bengáli, jávai vagy ceyloni, hátsó-indiai, palawani – az ázsiai kontinensen, és négy – fehérhasú, hosszúfarkú, óriás, tömpefarkú – az afrikai kontinensen él. Az összes jogellenesen árult tobzoska a természetből származik, mivel kereskedelmi mennyiségben nem lehet szaporítani őket, tekintettel arra, hogy a tobzoskák évente csak egy utódnak adnak életet.⁶⁸

A tobzoska jelenleg a legkeresettebb emlősellátat a világon a veszélyeztetett állatok listáján szereplő fajok közül,⁶⁹ mivel keratinból álló pikkelyeit az ázsiai tradicionális medicina – Traditional Chinese Medicine (TCM) gyógyító erővel ruhazza fel. A hagyományos kínai orvoslás évezredek óta használja a vérkeringés támogatására, az anyatej kiválasztására, bőrbetegségekre és a mellrák megelőzésére is. Elsősorban pikkelyeiért vadásszák, amelyet először megszáritanak, majd számos módon elkészítenek és felhasználnak. Másodsorban a húzáért ejtik el. Különösen a magzatok számításra csemegének. Harmadrészt pedig a bőre miatt pusztítják, amelyet felhasználnak az egzotikus bőrkereskedelemben.⁷⁰ Az elmúlt évtizedben körülbelül 1 millió példányt fogtak be a vadonból. A tobzoskák veszély esetén összegömbölyödnek és védekező állást vesznek fel, az orvvadászoknak pedig csak össze kell szedniük az állatokat, ezért könnyű zsákmánya az illegális vadászatnak.⁷¹

Kínában régi hagyománya van a tobzoska hús fogyasztásnak és a tobzoska testrészeinek felhasználásának. Az 1960-as években Kínában éhínség tombolt, amelynek következtében több mint 36 millió ember meghalt. A kínai kormány képtelen volt 900 millió ember ellátásához szükséges élelmet előteremteni. Az emberek még az 1970-es években is alultápláltak voltak. A kommunista vezetés 1978-ban kénytelen volt feladni a tervgazdálkodást, és engedélyt adott a magánfarmok működtetésére. Mivel továbbra is a nagyvállalatok kontrollálták a marha-, csirke- és sertésenyész-

tést, a kisebb farmokon olyan állatok szaporítása felé fordultak, amelyeket el tudtak fogni az emberek, mint például a teknős, a kígyó vagy a denevér. Eleinte csak a földművesek hátsó udvaraiban zajlott ez a tevékenység, és mivel az emberek már nem haltak éhen, a kormány támogatta a kialakult gyakorlatot. 1988-ban azonban megváltoztatták a vadállatok kereskedelmére vonatkozó szabályokat, amelyben a vadállatokat természetes erőforrásként jelölték meg, ezzel pedig az embereket gyakorlatilag bátorították, hogy saját érdekében használják fel őket. Így alakult ki a vadállattenyésztés a magánfarmokon, amely a jövedelmezőség miatt lassan ipari méreteket öltött. Az emberek bevontak mindenféle fajt a tenyésztésbe, mint például pávát, krokodilt, struccot, rókát, cibetmacskát, amelyeket kivittek a piacra árusítani. A törvényes kereskedelem mellett kialakult a vadállatok illegális kereskedelme is. Egész fajok pusztultak ki azért, mert a gazdag kínaiak hisznek a belőlük készült termékek gyógyító erejében, például az orrszarvú és a tigris bizonyos részeiből készült gyógyszereknek és vágyfokozóknak valódi hatást tulajdonítanak. A Houston-Downtown-i Egyetem professzora, Peter Li, ugyanakkor azt állítja, hogy „A kínai emberek nagy része nem eszik vadállatokot. Azok, akik ilyen állatokat esznek, gazdagok és hatalmasok.” Az olyan ételeket, mint a cibetmacska-leves, a sült kobra vagy dinsztelt medve, csak egy nagyon szűk réteg engedheti meg magának. A professzor szerint a kormány ennek a kisszámú, de befolyásos rétegnek az igényeit a társadalom egészének egészsége elé helyezi. Egy 2014-es felmérés szerint radikálisan eltérnek a fogyasztási szokások Kína egyes régióiban. A kantoniak 83%-a vallotta be, hogy fogyasztott vadállatot az előző évben. Sanghajban ez a szám mindössze 14% volt, Pekingben pedig csak 5%. Országos szinten az emberek fele gondolta úgy, hogy a vadállatok húsát egyáltalán nem kellene elfogyasztani.⁷²

A tobzoska az utóbbi években az illegális állatkereskedelem egyik ikonjává vált a médiában.⁷³ Egy kutatás szerint már a jégkorban is éltek ezek a

68 UNODC 2024.

69 Aisher 2016, 317–329.

70 Zsigmond 2022, 215.

71 IUCN SSC Pangolin Specialist Group 2024.

72 Euronews 2020.

73 Harrington, D'Cruze & Macdonald 2018, 107–133.

különös állatok. Az Arkansasi Egyetem számolt be arról, hogy a romániai Olt völgyében lévő Grăunceanu őslénytani lelőhelyén bukkantak rá még az 1960-as években arra a csontra, amely a vizsgálatok szerint egy tobzoskái volt. A faj a most elvégzett elemzéseket követően, az Olt folyó után a *Smutsia olteniensis* nevet kapta a kutatóktól. A *Smutsia* nembe tartozó tobzoskák ma csupán Afrikában élnek, így a lelet azt bizonyítja, hogy egykor a mainál sokkal nagyobb terület volt a hazájuk.⁷⁴

Az IUCN és a WWF által a CITES végrehajtásának segítségére létrehozott TRAFFIC – Wildlife Trade Monitoring Network – vadvédelmi ellenőrző hálózat szakemberei szerint az ázsiai tobzoska hújának és pikkelyeinek illegális kereskedelme, az egyre növekvő kínai kereslet és a hatástalan törvények miatt a pikkelyes emlős eltűnt Kambodzsa, Vietnám és Laosz területeiről.⁷⁵

A nagy kereslet következtében a tobzoskák száma jelentősen lecsökkent a múlt század végére. A faj fennmaradása érdekében a CITES 1975-ben a tobzoskát felvette a veszélyeztetett fajok listájára, a CITES III. számú függelékébe, majd 1995-től a II. számú függelékébe, és végül 2015-től már a különösen veszélyeztetett fajokat tartalmazó I. számú függelékébe, ami azt jelenti, hogy a faj bármely egyedének befogása, azzal való kereskedelem szigorúan tilos.⁷⁶

Az illegális kereskedelmi láncolatban részt vevő személyek száma 5 főtől akár 15 főig terjedhet. Jellemzően amire a tobzoska pikkely eljut az orvvadászoktól a láncolat végén lévő fogyasztókig, a fekete piaci ára akár több mint tízszeresére emelkedhet.⁷⁷

Az illegális ellátóláncban a tobzoska feketepiaci ára minden egyes szintnél jelentősen megnő, például a forrásországokban – jellemzően Indonézia, és Uganda – 7 dollártól 13 dollárig kaphatnak az

orvvadászok egy kilogramm tobzoskáiért, ugyanakkor ez az ár a lánc végére megsokszorozódik, így a célországban – elsősorban Kína – a fogyasztói ár már 250 dollár is lehet.⁷⁸

Az ENSZ 2018-ban Ugandában és Kamerunban végzett kutatása megállapította, hogy eredetileg a tobzoska vadászatot a helyi, falusi emberek saját, illetve lokális kereslet kielégítése céljából végezték. Később megjelentek a tehetősebb helyi kereskedők és közvetítők, akik tömegesen vásárolták fel az elejtett állatokat, majd szállították tovább a városokba, ahol pedig ázsiai kereskedőknek adták tovább.⁷⁹ Napjainkban is gyakori jelenség, hogy a helyi közösség tagjai, a földművesek tobzoska vadászattal foglalkoznak, mivel ez a tevékenység, ellentétben a nagyvadak elejtésével, mint például az elefánt, vagy az orrszarvú, nem igényel speciális felszerelést, illetve lőfegyvereket. A nemzetközi illegális kereskedelmi láncolatba újként belépő vadászoknak nagyjából 3–5 dollár költséget jelent a különböző állatcsapdák megvásárlása, ugyanakkor az elejtett kisebb állatok darabjáiért 8–13 dollárt kaphatnak, amíg a nagyobb példányokért akár 25–30 dollárt. Ugandában egy gyakorlott vadász képes akár 20 állatot is elejteni egy nap.⁸⁰

A nemzetközi kereskedelmi láncban a vadászok után a következő szinten helyezkednek el a helyi kereskedők. A vadászok és kereskedők kapcsolata már lazább, és változó, hogy az orvvadász melyik helyi kereskedőnek adja el zsákmányát. A helyi kereskedők jellemzően legalább 10 kg tobzoska pikkely felvásárlását követően viszik azt a városokba. Ezek a helyi kereskedők kisebb helyi üzletek tulajdonosai, vagy a helyi hatóság emberei, akik elegendő készpénzzel rendelkeznek ahhoz, hogy az illegálisan elejtett állatot megvásárolják a vadászoktól. A tevékenységük kapcsán feltételezhető a rendszeresség, mert az orvvadászoknak egyszerűbb a már megismert, és könnyen megtalálható kereskedőhöz vinni a portékát.⁸¹

⁷⁴ McGowan 2022.

⁷⁵ Greenfo 2017.

⁷⁶ Zsigmond 2022, 215.

⁷⁷ Zsigmond 2022, 217.

⁷⁸ Zsigmond 2022, 215–216.

⁷⁹ Zsigmond 2022, 216.

⁸⁰ Zsigmond 2022, 216.

⁸¹ Zsigmond 2022, 216.

A helyi kereskedők a láncolat következő szintjén elhelyezkedő városi közvetítőknek, illetve kereskedőknek adják tovább a pikkelyeket. A kapcsolat itt sem tekinthető állandó jellegűnek, mivel itt is változó, hogy kivel áll összeköttetésben a helyi kereskedő. Ezek a közvetítők már a nemzetközi szinten működő kereskedőkkel állnak közvetlen kapcsolatban, akik elsősorban kínaiak vagy nigériaiak. Ezt a kontaktust már állandóság jellemzi, mivel a közvetítők a nemzetközi kereskedők keze alá dolgoznak. Ezek a kereskedők vagyonszerőbb emberek, és többnyire politikai kapcsolatokkal rendelkeznek, amelyeknek a segítségével az illegális tevékenységüket végzik, mint például a külföldi üzletemberek, akik az afrikai ország fejlesztési projektjének megvalósítása céljából érkeztek az országba.⁸²

A következő állomás a csempészet és szállítás, amely történhet hajóval, légi vagy szárazföldi úton és postai úton. A hajóval történő szállítás jellegzetesen nagyobb tételben történik. Számos esetben az illegális szállítmányt fagyasztott hús közé rejtik, mert az alacsony hőmérséklet jobban elfedi a tiltott rakomány szagát,⁸³ de arra is volt példa, hogy viaszgyertyákba öntve rejtették el,⁸⁴ vagy leforrasztott acélhordókban szállították hamis kísérő dokumentumokkal. Gyakran előfordul, hogy egész konténernyi pikkelyt szállítanak műanyag hulladék közé rejtve, a kísérő okmányokon pedig a „műanyag hulladék” megjelölés szerepel.⁸⁵ Az egyik legnagyobb tobzoska pikkely-szállítmányt hajón, lezárt konténerben szállították be Afrikából Malajziába, a kísérő okmányon „kesudió” került megjelölésre.⁸⁶ A szárított tobzoska pikkelyeket célországokban, amely elsősorban Kína, a kínai nemzetiségű nemzetközi kereskedők illegális piacokon, illetve legális üzletekben álnéven értékesítik az afrikai forrásországi ár sokszorosáért. 1 kg szárított tobzoska pikkely 250–300 dollár között mozog.⁸⁷

2018 nyarán 7 tonna tobzoska pikkelyt foglaltak le Hong Kongban, amelynek célállomása Nigéria lett volna. 7 tonna tobzoska pikkelyért 15 000 tobzoskát pusztítottak el.⁸⁸ Mivel az Ázsiában honos tobzoska fajok az intenzív vadászatnak köszönhetően a kihalás szélére sodródtak, a vadászat elsősorban az afrikai kontinensre helyeződött át.⁸⁹

2018 decemberében csaknem három tonna Afrikából érkezett és elkobzott tobzoska pikkelyt égettek el Malajziában, 9 millió USD értékben. A 2800 kg pikkely megszerzéséhez 3 ezer állatot kellett megölni. Az elkobzásra Port Klang-ben került sor 2017 májusa és szeptembere között. A szállítmányok Kamerunból és Ghánából érkeztek, amelyeket törvényszéki módszerekkel azonosítottak, hogy afrikai fajok voltak.⁹⁰

Amíg az orrvadászok 2,5 és 9 USD-t kapnak egy kilogramm tobzoska pikkelyért, addig a célországban ez elérheti akár a 700 USD-t is, ami 2100 és 7600%-os hasznot is jelenthet. A hatóságok 2016 és 2019 között 52 lefoglalás során 206,4 tonna tobzoska pikkelyt foglaltak le, amelynek az értéke 41–144 millió USD bevételt jelenthetett a célországokban működő bünszervezeteknek.⁹¹

A 2020-ban kitört koronavírus kapcsán felmerült annak az eshetősége, hogy a tobzoskák közvetítésével került át a denevérekről az emberre a vírus. Több tanulmány is rámutatott, hogy a SARS-CoV-2 kizárólag denevérekben és tobzoskákban található meg.⁹²

A nagyfokú jogellenes nemzetközi állatkereskedelem folytán nem zárható ki annak a lehetősége, hogy a tobzoskák közvetítésével került át a vírus az emberekre, mivel az illegális kereskedelem elsődleges célállomása egy olyan ázsiai ország, ahol még mindig hisznek a tobzoskák pikkelyeinek és

82 Zsigmond 2022, 216–217.

83 Osborne 2019.

84 Local Development Partners Group in Uganda 2018.

85 Doom 2019.

86 Alberts 2020.

87 Zsigmond 2022, 217–218.

88 Zuo 2018.

89 Carrington 2016.

90 Phys.org 2018.

91 Zsigmond 2023, 80.

92 Tsan-Yuk Lam et al. 2020, 282–285.

húsának gyógyhatásában. Kína bár hivatalosan is levette a tobzoska pikkelyeket a tradicionális medicina jóváhagyott összetevőinek listájáról, az EIA által közzétett feltáró jelentés rámutatott a valós helyzetre.⁹³ Napjainkban többtucat hagyományos gyógyászati termék összetevőjeként szerepel a tobzoska, és 221 vállalat kapott engedélyt tobzoska pikkelyt tartalmazó termékek értékesítésére.⁹⁴

A koronavírus-járvány kitörése után az ázsiai országban megtiltották a vadhús fogyasztását, a gyógyításhoz használt vadtermékekre vagy a szőrmeik forgalmazására azonban nem vonatkozott a tiltás.⁹⁵

A tudósok vizsgálják, hogy a tobzoskáknak volt-e szerepe abban, hogy a Covid-19 betegséget okozó vírus állatokról emberre terjedt át, de egyelőre nem született egyértelmű eredmény ezekben a kutatásokban.

„A tobzoskák évente dollármilliókat takarítanak meg nekünk a kártevőirtásban.” és „Nem engedhetjük meg magunknak, hogy megfélekedzünk a hangyák és természetes természetes ellenségeiként betöltött ökológiai szerepükről.” – nyilatkozta Dr. Simon Stuart, az IUCN szakembere. A TRAFFIC jelentése szerint a tobzoska válság megoldásának kulcsa az állatok védelmére létrehozott nemzeti és nemzetközi jogszabályok tevékenyebb betartatása, az illegális kereskedelem hatékonyabb ellenőrzése, valamint a még létező vadon élő tobzoska-populációk felderítésére irányuló átfogó kutatás.⁹⁶

5. AZ ILLEGÁLIS ÁLLATKERESKEDELEM VISSZASZORÍTÁSÁNAK NEHÉZSÉGEI

A világ szinte minden térsége – a nyugati országok a kedvtelésből tartott állatok, míg az ázsiai országok a kulturális hagyományok alapján – érintett az illegális állatkereskedelemmel.⁹⁷

A globálisan jellemző alacsony büntetési tétel, a megszerezhető magas haszon, a bűnüldöző szervek e területen tanúsított gyenge hatékonysága, illetve a csekély esély a lebukásra oda vezettek, hogy vagy már meglévő szervezett bűnözői csoportok kezdtek e tevékenységgel is foglalkozni, vagy kialakultak strukturált szervezetek, amelyek már elérik a szervezethez bizonyos fokát.⁹⁸

Az illegális állatkereskedelem vonatkozásában nagy a látencia, mivel egy nagyon jövedelmező üzletágról van szó, ahol hatalmas profit realizálására van lehetőség, ugyanakkor nehéz felderíteni a bűncselekményt, és tetten érni az elkövetőket,⁹⁹ különösen nehezíti az államok bűnüldözési tevékenységének hatékonyságát az internet térnyerése. A magas haszon és az alacsony lebukási veszély mellett alacsony a bűncselekmény vonatkozásában meghatározott büntetési tétel.¹⁰⁰

2018-ban az Interpol komoly csapást mért az illegális állatkereskedőkre. A Villámcsapás nevű műveletben 92 országban csaptak le a kereskedőkre és a csempészekre, 1400 embert tartóztattak le, vagy gyanúsítottak meg illegális állatkereskedelemben való részvétellel, továbbá több tonnányi illegális állathúst, elefántcsontot és tobzoskát foglaltak le.¹⁰¹

A védett állatok online kereskedelme is virágzik. Az International Fund for Animal Welfare – IFAW – 6 héten át tartó internetes kutatása során 5381 hirdetést talált 106 honlapon, ahol 11 772 állatot, vagy állati testrészt kínáltak eladásra Németországban, Nagy-Britanniában, Oroszországban és Franciaországban. A hirdetések 80-90%-a az illegális állatkereskedelemhez kapcsolódott. A kínált állatok összértéke 3,2 millió euró – nagyjából egymilliárd forint – volt. A hirdetések több mint 4/5-ében élő állatot kínáltak. Az állatok 45%-a vízi teknős, 24%-a madár és 5%-a emlős volt.¹⁰²

93 Environmental Investigation Agency 2020.

94 Watts 2020.

95 MTI 2020.

96 Greenfo 2017.

97 Paulovics et al. 2023, 151.

98 Zsigmond 2022, 200.

99 Paulovics et al. 2023, 151.

100 Wasser, Clark & Laurie 2009, 68–77.

101 Paulovics et al. 2023, 152.

102 Paulovics et al. 2023, 152.

6. MAGYARORSZÁG SZEREPE AZ ILLEGÁLIS ÁLLATKERESKEDELEMBEN

Az illegális állatkereskedelem folyamatosan újabb kihívások elé állítja az államokat és a nemzeti hatóságokat. Az illegális állatkereskedelem egyik legfontosabb felvevőpiaca az Európai Unió, ezért az Unió területén is komoly problémát jelent a fajok tömeges pusztulása és az illegális állatkereskedelem. Az EU éppen ezért komoly erőfeszítéseket tesz a vadon élő állatok védelme és az illegális kereskedelem megfékezése érdekében, ezért tagállamaira, így Magyarországra is szigorú jogi szabályozás vonatkozik.

Az Európai Unió 2022-ben új cselekvési tervet fogadott el a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének felszámolása érdekében, amely 2027-ig szolgál iránymutatásul az uniós fellépésekhez többek között úgy, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének megelőzése és kiváltó okainak kezelése mellett nagy hangsúlyt helyez a fogyasztói kereslet csökkentésére, és a származási országokban a fenn tartható megélhetés támogatására. Céljai között szerepel a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni hatékony küzdelmet célzó rendeletek és szakpolitika végrehajtása, a jogellenes tevékenységek felderítési arányának javítása, a tagállamokon belüli és a tagállamok közötti koordináció és együttműködés ösztönzése, valamint az élőlények online kereskedelmének kezelésére irányuló erőfeszítések növelése.¹⁰³

Hazánknak kiemelkedő szerepe van az illegális állatszállítmányok kiszűrésében, mivel Magyarország a Schengeni külső határ védelmét biztosítja. Magyarország elsősorban tranzitországgként érintett az illegális állatkereskedelmében, mivel a legfontosabb felvevő piacok Európa államai, és az Egyesült Államok. A jogellenes állatszállítmányok jellemzően Törökországon át – Bulgárián, Románián vagy Szerbián keresztül – érkeznek hazánkba, majd utána elsősorban Nyugat-Európába. A határkerítés megépítésével a csempészút vonal Románia és Horvátország felé toldódhatott el.¹⁰⁴

Az illegális állatkereskedelem napjainkban óriási üzlet, a csempészek nagy haszonkulccsal dolgoznak, amelynek egyik oka az állatvédelem háttérbe szorulása, ezért olcsó a szállítás. Az állatok sanyarú körülmények között, összezsúfolva érkeznek Európába. A csempészek mindössze 1–2 euróért veszik Macedóniában a teknősöket, az Unió területén pedig egyedenként akár 100 eurót is kaphatnak értük. Jellemzően nem Magyarország még a célállomás, a felvevőpiac elsősorban Hollandia, Csehország, Németország és Lengyelország.¹⁰⁵

Magyarország 1985 óta részes fele a CITES egyezménynek, amelynek teljesítése számos jogi kötelezettséget hárít hazánkra, mint például a Magyarországon áthaladó tranzitforgalom ellenőrzése és az illegálisan szállított állatfajok Európai Unió területére való bejutásának megakadályozása; valamint annak megakadályozása, hogy hazánk felvevő piacává váljon a veszélyeztetett állat-, illetőleg növényfajoknak, vagy az ezekből előállított termékeknek, továbbá annak megakadályozása, hogy a hazánkban honos fajok jogellenes kereskedelme alanyaivá váljanak.

Hazánk jelenleg nem minősül jelentős szereplőnek az illegális állatkereskedelem piacán, ugyanakkor a kereskedelmi útvonalak megváltozása miatt hazánk érintettsége a jövőben megváltozhat.¹⁰⁶

Magyarországon az illegális állatkereskedelem nem szerepel külön tényállásként¹⁰⁷ a hatályos Büntető Törvénykönyvben, ugyanakkor az erre irányuló cselekmények hazánkban is büntetendők. A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) a környezet és a természet elleni bűncselekményekről szóló XXIII. fejezetben szankcionálja „Természetkárosítás” tényállása alatt az illegális állatkereskedelem megvalósulásának módjait. A tényállás lényege, hogy a bűncselekményt az követi el, aki fokozottan védett vagy védett, továbbá az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős állatfaj egyedét

¹⁰³ Európai Bizottság 2022.

¹⁰⁴ Magyarország Ügyészsége 2021.

¹⁰⁵ Miklósi 2024.

¹⁰⁶ Pádár et al. 2022, 1727–1748.

¹⁰⁷ Paulovics et al. 2023, 156.

jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az ország területére behozza, onnan kiviszi, azon átszállítja, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja. A bűncselekmény súlyosabban minősítendő, ha a természetkárosítás védett vagy fokozottan védett élő szervezet – állatállomány – fennmaradását veszélyezteti, továbbá akkor, ha a természetkárosítást mérge alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csaletékek kihelyezésével, több állat életét veszélyeztetve követik el. A bűncselekmény elkövetése esetén elkobzás is alkalmazható. A természetkárosítás bűncselekménynél speciális szabály érvényesül, az elkobzás általános rendelkezéseikhez képest. A Btk. szerint ugyanis az elkobzás kivételesen mellőzhető, ha az az elkövetőre, vagy a tulajdonosra a bűncselekmény súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene. A természetkárosítás ugyanakkor az egyik olyan bűncselekmény, amely esetében az elkobzás mellőzésének nincs helye. A természetkárosításnál tehát az érintett állatot minden esetben el kell kobozni. Az elkobzott dolog tulajdona – ha törvény kivételt nem tesz – az államra száll.¹⁰⁸

Ezen törvényi tényállás keretdiszpozíció, vagyis más jogszabályok töltik meg tartalommal.¹⁰⁹

A legfontosabb háttérjogszabályok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.), és a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KÖM rendelet.¹¹⁰

Tekintettel azonban a bűncselekmény társadalomra veszélyességére, az élővilág állapotának védelmére, az elsősorban ritkaságuk és fennmaradásuk céljából védetté nyilvánított állatok védelméhez fűződő társadalmi érdekre a jövőre vonatkozó javaslatom az, hogy a jogalkotónak érdemes lenne megfontolni az illegális állatkereskedelm-

mel kapcsolatos bűncselekményeket a XXIII. fejezetben önálló tényállásként elhelyezni.

Mindazonáltal a büntetőjog csak, mint *ultima ratio* megoldás lehetséges,¹¹¹ mivel nagy szerepe lenne a szemléletváltásnak, a társadalmi összefogásnak, a megelőzésnek, az oktatásnak és a nevelésnek abban, hogy az emberek tudatosan nemet tudjanak mondani a különleges állatokra, illetve állati termékekre, és hogy csodálatos Földünkön az állat- és növényfajok fennmaradjanak.¹¹²

7. ZÁRÓ GONDOLATOK

A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem kulcsfontosságú részét képezi a biológiai sokféleség csökkenésének megállítására irányuló erőfeszítéseknek. A vadon élő állatok és növények fenntartható használatát elengedhetetlen a jelen és a jövő nemzedékek szükségleteinek kielégítéséhez, hozzájárulhat az újabb világhátrányok kialakulásának megakadályozásához, tartós megélhetést biztosíthat a lakosság számára, és hozzájárulhat a biológiai sokféleség helyreállításához és fenntartásához. Ezzel szemben a vadon élő fajok illegális kereskedelme veszélyezteti a fenntartható használatot.¹¹³

A vadon élő állatok jogellenes kereskedelme súlyos és széles körben elterjedt probléma. Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűncselekményekről szóló 2020. évi jelentése értelmében a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme a világ minden országát és a fajok széles skáláját érinti, az angolnáktól a tobzoskákon át a rózsafáig.¹¹⁴

A Covid19-világhátrány kezdete óta világszerte csökkent a jogellenes kereskedelem prédájává vált vadon élő állatok és növények hatóságok általi lefoglalásának száma,¹¹⁵ ugyanakkor arra nincs bizonyíték, hogy maga a jogellenes kereskedelem is mérséklődött volna.¹¹⁶

¹⁰⁸ Paulovics et al. 2023, 156.

¹⁰⁹ Metzger 2010, 74.

¹¹⁰ Paulovics et al. 2023, 53.

¹¹¹ Zsigmond 2024, 299–316.

¹¹² Magyarország Ügyvétsége 2021.

¹¹³ Balvanera et al., 2022.

¹¹⁴ UNODC 2020.

¹¹⁵ Európai Bizottság 2022.

¹¹⁶ Európai Bizottság 2022.

Az emberi tevékenység alapvetően átalakította a szárazföldi területek 75%-át, valamint a tengerek és óceánok 66%-át. Az ökoszisztémák kiterjedését és állapotát jelző globális mutatók a becsült természetes alaponálhoz képest 47%-kal csökkentek, és évtizedenként további 4%-ot meghaladó csökkenés várható. 28%-ra csökkent az őslakos népek tulajdonában lévő, vagy általuk kezelt területek mérete, beleértve ebbe a védett természeti területek 40%-át, valamint a 37%-át az összes fennmaradó, kevés emberi beavatkozással terhelt területeknek. Az emberiség 60 milliárd tonna megújuló és nem megújuló erőforrást nyer ki évente a természetből, amely az 1980-as értékhez képest 100%-os növekedést jelent. 1980 óta 15%-kal emelkedik minden évben az egy főre jutó anyagfelhasználás. 1700 és 2000 között pedig eltűnt a vizes élőhelyek 85%-a és fogyasztásuk üteme jelenleg 3-szor gyorsabb, mint ahogyan az erdők fogyatkoznak.¹¹⁷

A biológiai sokféleség szinte megállíthatatlannak tűnő csökkenése napjaink egyik legsúlyosabb globális környezeti kihívása.¹¹⁸ Az utóbbi évtizedekben a globális szinten megvalósuló védett állatfajok illegális kereskedelme egyre súlyosabban veszélyezteti a biodiverzitást.¹¹⁹ Sok tényezőre vezethető vissza a vadon élő állatok számának csökkenése, amelyek közül kiemelkedik a fajok illegális kereskedelme, amely nagymértékben hozzájárul egyes fajok eltűnéséhez és más fajok egyedszámának drasztikus csökkenéséhez, és egyes esetekben a kihalásukhoz is vezethet.¹²⁰ A kulcsfontosságú fajok ökoszisztémákból való illegális eltávolítása továbbgyűrűző hatásokkal is járhat, ugyanis kihatással lehet az ökoszisztéma-szolgáltatásokra, jelentős szénelnyelőket tehet tönkre, és megzavarhatja a talaj és a víz egészségét és egyensúlyát.¹²¹ Az illegális kereskedelemről származó idegen fajoknak a célországokban a természetbe történő visszaengedése megzavarhatja a lokális élőhelyeket, amely pusztító hatással is lehet az őshonos fajokra.¹²² A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme

káros társadalmi és gazdasági hatásokkal járhat. A vadon élő állatok széles körű illegális kereskedelme növelheti a zoonotikus betegségek, azaz az embert megfertőző, állatokból származó betegségek terjedésének kockázatát, amely a közegészségre nézve súlyos következményekkel járhat.

Az ökoszisztémák orvvadászat és illegális kereskedelem általi pusztítása sokszor megfosztja a helyi közösségeket a jogszerű és fenntartható jövedelemformáktól, mint például a természetalapú turizmus, a jól irányított trófeavadászat és a vadon élő állatok és növények fenntartható kereskedelme. A vadon élő állatok és növények fenntartható kereskedelme ugyanis elősegítheti a fajok védelmét, ösztönzőket teremtve a helyi közösségek számára annak érdekében, hogy megvédjék a vadon élő állatok és növények erőforrásait saját környezetükben úgy, hogy az számukra elegendő és fenntartható megélhetést biztosít. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme rendkívül jövedelmező üzletággá nőtte ki magát, amelynek vonzereje, hogy alacsony a kockázat a lebukásra és magas a profit. Az illegális állatkereskedelem ugyanakkor gyengítheti a jogállamiságot és a legitim intézményeket. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme kihasználja és táplálja a korrupciót, valamint más bűncselekményeket is támogat.¹²³

A nemzetközi közösség erőfeszítései ellenére a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme – az éghajlatváltozással és a környezetkárosodással együtt – továbbra is komoly terhet ró a vadon élő állatokra és növényekre, valamint az emberek megélhetésére és biztonságára. Az idők során folyamatosan változnak a kereskedelmi útvonalak és a forgalmazott fajok. A fokozódott online platformoknak köszönhetően a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmében új kihívásokat teremtett az ilyen típusú bűncselekmények felderítése és kivizsgálása, amelynek következtében új megoldások és több erőforrás válik szükségessé.¹²⁴

¹¹⁷ Greenpeace Magyarország 2020.

¹¹⁸ Sziebig 2021, 11.

¹¹⁹ Rosen & Smith 2010, 24–32.

¹²⁰ Maxwell et al. 2016, 143–145.

¹²¹ Európai Bizottság 2022.

¹²² Európai Bizottság 2022.

¹²³ Európai Bizottság 2022.

¹²⁴ Európai Bizottság 2022.

A jogellenes kereskedelem áldozatává vált vadon élő állatok és növények lefoglalásának 2016 óta tapasztalható növekedése az Európai Unióban nem járt együtt a büntetőeljárások és az ítéletek számának arányos növekedésével. A szakképzett személyzet, az erőforrások és a képzés hiánya sok tagállamban és nem uniós országban változatlanul komoly problémát jelent. Éppen ezért szükséges az együttműködés javítása a tagállamokon

belül, az uniós tagállamok között, az uniós és a nem uniós országok között, továbbá az érdekelt felekkel és a civil társadalommal.

Végző konklúzióként megállapítható, hogy az elmúlt években a nemzetközi közösség felismerte az illegális állatkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményekben rejlő jelentős kockázatokat, azonban a hatékony fellépés még várat magára.

BIBLIOGRÁFIA

1. A biológiai sokféleség megőrzésének 2030-ig szóló nemzeti stratégiája – a Kormány által jóváhagyva és 2023. augusztus 8-án közzétéve – (<https://cdn.kormany.hu/uploads/sheets/1/14/141/14141a7031c32aa7f9338edf332e811.pdf>) [2024. 11. 01.]
2. Aisher A (2016) Scarcity, Alterity and Value: Decline of the Pangolin, the World's Most Trafficked Mammal, *Conservation and Society* 14(4), pp. 317–329, DOI: <https://doi.org/10.4103/0972-4923.197610>
3. Alberts E C (2020) Malaysian authorities seize record 6 tons of African pangolin scales, Mongabay (<https://news.mongabay.com/2020/04/malaysian-authorities-seize-record-6-tons-of-african-pangolin-scales/>) [2024. 11. 17.]
4. Anagnostou M (2021) Synthesizing knowledge on crime convergence and the illegal wildlife trade, *Environmental Challenges* 5(100222), DOI: <https://doi.org/10.1016/j.envc.2021.100222>
5. Arady I (1993) Bolygónk sorsa a kezünkben van, Colibra Kiadó, Budapest.
6. Balvanera P, Unai P, Michael C, González-Jiménez D (2022) Methodological Assessment Report on the Diverse Values and Valuation of Nature of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES, DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6522522>
7. Carrington D (2016) Pangolins thrown a lifeline at global wildlife summit with total trade ban, *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/environment/2016/sep/28/pangolins-thrown-a-lifeline-at-global-wildlife-summit-with-total-trade-ban>) [2024. 11. 17.]
8. Chittum M & Tech V (2024) Virus that causes COVID-19 is widespread in wildlife, scientists find (<https://phys.org/news/2024-07-virus-covid-widespread-wildlife-scientists.html>) [2024. 11. 04.]
9. CITES 1973, Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről (<https://cites.org/eng/disc/text.php>) [2024. 11. 09.]
10. Davies P & Wyatt T (2021) *Crime and Power*, Palgrave Macmillan Cham, Switzerland. ISBN: 978-3-030-57313-3, DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-57314-0>
11. Doom J (2019) 7.5 Tons of Ivory, Pangolin Scales Seized in Vietnam, ABC News Network (<https://abcnews.go.com/International/75-tons-ivory-pangolin-scales-seized-vietnam/story?id=63708125>) [2024. 11. 17.]
12. Environmental Investigation Agency (2020) *Smoke and Mirrors China's complicity in the global illegal pangolin trade*, Environmental Investigation Agency (<https://eia-international.org/wp-content/uploads/EIA-Smoke-and-Mirrors-2020-FINAL.pdf>) [2024. 11. 19.]
13. Euronews (2020) Miért esznek vírusgazda vadállatokat Kína egy részében? (<https://hu.euronews.com/2020/03/26/miert-esznek-virusgazda-vadallatokat-kina-egy-reszeben>) [2024. 11. 16.]
14. Európai Bizottság (2022) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, A Tanácsnak, Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv felülvizsgálata (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0581>) [2024. 11. 23.]
15. Fuller Q D, Boivin N, Hoogervorst T, Allaby R (2011) Across the Indian Ocean: The Prehistoric Movement of Plants and Animals, *Antiquity* 85(328), pp. 544–558, DOI: <https://doi.org/10.1017/S0003598X00067934>
16. Gore M L, Braszak P, Brown J, Cassey P, Duffy R, Fisher J et al. (2019) Transnational environmental crime threatens sustainable development, *Nature Sustainability* 2(9), pp. 784–786, DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-019-0363-6>
17. Greenfo (2017) A kínai babonák likvidálják a tobozskákat (<https://greenfo.hu/hir/a-kinali-babonak-likvidaljak-a-tobozskakat/>) [2024. 11. 17.]
18. Greenpeace Magyarország (2020) Meddig tudja még a föld kiszolgáltatni az emberiséget? Valós veszély-e a teljes ökológiai katasztrófa? Mit tehetünk, hogy megelőzzük? Összefoglaló a szakpolitikai döntéshozók számára a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudománypolitikai platform (IPBES) jelentéséből (<https://sites.greenpeace.hu/ipbes-jelentes-osszefoglalo/>) [2024. 11. 23.]
19. Harrington L A, D'Cruze N, Macdonald D (2018) Rise to fame: events, media activity and public interest in pangolins and pangolin trade, 2005–2016, *Nature Conservation* 30, pp. 107–133, DOI: <https://doi.org/10.3897/natureconservation.30.28651>
20. IUCN (2024) The IUCN Red List of Threatened Species (<https://www.iucnredlist.org/about/background-history>) [2024. 11. 01.]
21. IUCN SSC Pangolin Specialist Group 2024 (<https://pangolins.org/pangolins/>) [2024. 11. 16.]
22. Kareth B W, Cook R, Bennett L E, Newcomb J (2005) Wildlife Trade and Global Disease Emergence, *Emerging Infectious Diseases* 11(7), pp. 1000–1002, DOI: <https://doi.org/10.3201/eid1107.050194>
23. Local Development Partners Group in Uganda (2018) 3.2 Tons of Ivory and 423 Kg of Pangolin Scales Seized through EU Support (<https://www.ldpg.or.ug/3-2-tons-of-ivory-and-423-kg-of-pangolin-scales-seized-through-eu-support/>) [2024. 11. 17.]
24. Magyarország Ügyvétsége (2021) Teknősök, kígyók, madarak – az illegális állatkereskedelm áldozatai/ (<https://ugyvezseg.hu/teknosok-kigyok-madarak-az-illegalis-allatkereskedelm-aldozatai/>) [2024. 11. 23.]
25. Masse F, Dickinson H, Margulies J, Joanny L, Lappe-Osthege T, Duffy R (2020) Conservation and crime convergence? Situating the 2018 London Illegal Wildlife Trade Conference, *Journal of Political Ecology* 27(1), pp. 23–42, DOI: <https://doi.org/10.2458/v27i1.23543>
26. Maxwell S L, Fuller R A, Brooks T M, Watson J E M (2016) Biodiversity: The ravages of guns, nets and bulldozers, *Nature* 536, pp. 143–145, DOI: <https://doi.org/10.1038/536143a>
27. McCurry J (2023) Poached sea cucumber: Japan police arrest five for stealing 600kg of the coveted creature, *The Guardian* (<https://www.theg->

- uardian.com/world/2023/apr/26/poached-sea-cucumber-japan-police-arrest-five-for-stealing-600kg-of-the-coveted-creature) [2024. 11. 10.]
28. McGowan M (2022) Researchers Discover Fossil of New Species of Pangolin in Europe, Arkansas Research and Economic Development (<https://arkansasresearch.uark.edu/researchers-discover-fossil-of-new-species-of-pangolin-in-europe/>) [2024. 11. 16.]
29. Metzger Sz (2010) A természetkárosítás bűncselekmény értelmezése. A természet védelmének hazai jogi rendszere, Acta Scientiarum Socialium 32, pp. 71–83.
30. Miklós I (2024) Állatcsempészet, a nadrágszárba varrt bűncselekmény, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Hírtőlál (https://www.szon.hu/helyi-kozelet/2024/11/állatcsempészet-bűncselekmény-állatvédelem#google_vignette) [2024. 11. 24.]
31. Milliken T & Shaw J (2012) The South Africa—Viet Nam Rhino Horn Trade Nexus: A deadly combination of institutional lapses, corrupt wildlife industry professionals and Asian crime syndicates, TRAFFIC, pp. 134–136.
32. MTI (2020) Betiltják a kutya és macskahús fogyasztását a dél-kínai Sencsenben, National Geographic (<https://ng.24.hu/kultura/2020/04/02/betiltjak-a-kutya-es-macskahus-fogyasztasat-a-del-kinali-sencsenben/>) [2024. 11. 22.]
33. Osborne S (2019) Record Haul of Pangolin Scales Seized along with Hundreds of Ivory Tusks in Hong Kong, Independent (<https://www.independent.co.uk/news/world/asia/pangolin-scales-ivory-elephant-tusks-seized-hong-kong-vietnam-chinese-medicine-a8759386.html>) [2024. 11. 17.]
34. Pádár Z, Nogel M, Kovács G, Gárdonyi G, Zenke P (2022) A vadvilági bűnözés sajátos kriminalisztikai kihívásai Magyarországon, Belügyi Szemle 70(9), pp. 1727–1748. DOI: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.1>
35. Paulovics A (2018) A vadvilág természetvédelmi, Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica 36(2), pp. 408–417.
36. Paulovics A, Jámor A, Vetter Sz, Koncz I K (2023) Az állatvédelem joga, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc-Egyetemváros.
37. Phys.org (2018) Malaysia torches 2.8 tonnes of African pangolin scales (https://phys.org/news/2020-04-malaysia-massive-seizure-pangolin-scales.html#google_vignette) [2024. 11. 17.]
38. Rippel V (2019) Interpol: az illegális állatkereskedelem nagy kísértést jelent (<https://hu.euronews.com/2019/07/10/interpol-az-illegalis-allatkereskedelem-nagy-kisertest-jelent>) [2024. 11. 01.]
39. Rivalan P, Delmas V, Angulo E, Bull L S, Hall J R, Courchamp F et al. (2007) Can bans stimulate wildlife trade? Nature 447, pp. 529–530, DOI: <https://doi.org/10.1038/447529a>
40. Rosen G E & Smith K F (2010) Summarizing the Evidence on the International Trade in Illegal Wildlife, EcoHealth 7(1), pp. 24–32, DOI: <https://doi.org/10.1007/s10393-010-0317-y>
41. Sollund R (2013) Animal Trafficking and Trade: Abuse and Species Injustice, in: Walters R, Westerhuis D S, Wyatt T (eds.) Emerging Issues in Green Criminology. Critical Criminological Perspectives, Palgrave Macmillan, pp. 72–92. DOI: https://doi.org/10.1057/9781137273994_5
42. Sutherland E H (1949) White Collar Crime, Social Forces 28(2), pp. 215–216, DOI: <https://doi.org/10.2307/2572656>
43. Sziebig O J (2021) Vadvilág végeszélyben. A vadvilággal kapcsolatos bűntetendő cselekmények nemzetközi és uniós jogi vonatkozásai, Iurisperitus Kiadó, Szeged.
44. The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) (2016) The Rise of Environmental Crime: A Growing Threat to natural Resources, Peace, Development and Security (https://reliefweb.int/report/world/rise-environmental-crime-growing-threat-natural-resources-peace-development-and-gdad_source=1&gclid=Cj0KCQjwudexBhDKARsAI-GWYV8VtrCtHTfUDWveU25rFiy2RpZG3c1mfZ01BjkS9dvb-d0APM64aAuQMEALw_wcB) [2024. 11. 13.]
45. Tsan-Yuk Lam T, Jia Na, Zhang Ya-Wei, Shum Ho-Hin M, Jiang Jia-Fu, Zhu Hua-Chen et al. (2020) Identifying SARS-CoV-2-related coronaviruses in Malayan pangolins, Nature 583, pp. 282–285, DOI: <https://doi.org/10.1038/s41586-020-2169-0>
46. UNODC (2020) World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species (https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/2020/World_Wildlife_Report_2020_9July.pdf) [2024. 11. 03.]
47. UNODC (2024) World Wildlife Crime Report 2024: Trafficking in Protected Species (https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/wildlife/2024/Wildlife2024_Final.pdf) [2024. 11. 15.]
48. van Uhm D & Siegel D (2016) The illegal trade in black caviar, Trends in Organized Crime 19(1), pp. 67–87, DOI: <https://doi.org/10.1007/s12117-016-9264-5>
49. van Uhm D P & Moreto W D (2018) Corruption Within the Illegal Wildlife Trade: A Symbiotic and Antithetical Enterprise, The British Journal of Criminology 58(4), pp. 864–885, DOI: <https://doi.org/10.1093/bjc/azx032>
50. Vetter Sz (2024) Állatvédelmi jog, L'Harmattan Kiadó, Budapest.
51. Viollaz J, Graham J, Lantsman L (2018) Using script analysis to understand the financial crimes involved in wildlife trafficking, Crime Law and Social Change (69), pp. 595–614, DOI: <https://doi.org/10.1007/s10611-017-9725-z>
52. Warchol L G, Zupan L L, Clack W (2003) Transnational Criminality: An Analysis of the Illegal Wildlife Market in Southern Africa, International Criminal Justice Review 13(1), pp. 1–27, DOI: <https://doi.org/10.1177/105756770301300101>
53. Wasser S K, Clark B, Laurie C (2009) The Ivory Trail, Scientific American Magazine 301(1), pp. 68–77, DOI: <https://doi.org/10.1038/scientificamerican0709-68>
54. Watts J (2020) China still allowing use of pangolin scales in traditional medicine, The Guardian (<https://www.theguardian.com/environment/2020/oct/13/china-still-allowing-use-of-pangolin-scales-in-traditional-medicine>) [2024. 11. 20.]
55. World Wide Fund for Nature (2024) Nature in crisis: The current state of global nature loss (<https://livingplanet.panda.org/nature-loss-crisis/>) [2024. 11. 03.]
56. Wyatt T (2013) Wildlife Trafficking. A Deconstruction of the Crime, the Victims, and the Offenders, Palgrave Macmillan, London, DOI: <https://doi.org/10.1057/97811137269249>
57. Wyatt T, van Uhm D P, Nurse A (2020) Differentiating criminal networks in the illegal wildlife trade: organized, corporate and disorganized crime, Trends in Organized Crime 23, pp. 350–366, DOI: <https://doi.org/10.1007/s12117-020-09385-9>
58. Zuo M (2018) '15,000 pangolins slaughtered' for 7 tonnes of scales seized in China, myNews (https://www.scmp.com/news/china/society/article/2166083/15000-pangolins-slaughtered-7-tonnes-scales-seized-china?module=perpetual_scroll_0&pgtype=article) [2024. 11. 17.]
59. Zsigmond Cs (2022) Bűnszervezetek a nemzetközi illegális állat- és növénykereskedelemben, Magyar Rendészet 22(1), pp. 195–223, DOI: <https://doi.org/10.32577/mr.2022.1.12>
60. Zsigmond Cs (2022) A veszélyeztetett fajok nemzetközi illegális kereskedelmének tendenciái, in: Tilki K (ed.) Természetkárosítás a jogalkalmazók aspektusából, Konferenciakiadvány, Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, pp. 61–69.
61. Zsigmond Cs (2023) A vadon élő állatok és növények illegális kereskedelme és a pénzmosás, Büntetőjogi Szemle 2, pp. 78–82.
62. Zsigmond Cs (2024) Védett állat- és növényfajokkal való illegális kereskedelmek elleni büntetőjogi eszközök, Iustum Aequum Salutare 20(1), pp. 299–316.

LÉNÁRDNÉ DR. MALETICS BORBÁLA¹

A tevékenységtől eltiltás, mint az állatvédelem polgári jogi eszköze

Prohibition as a Civil Law Instrument for the Protection of Animals

ABSZTRAKT

Az állatvédelem polgári jogi eszközeinek körében az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávt.) rendelkezései lehetőséget biztosítanak az állattartás, mint tevékenységtől eltiltás polgári perben történő érvényesíthetőségére. Az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén a keresetindításra az ügyész és állatvédelmi civil szervezetek jogosultak. Tanulmányomban az állatok védelme kapcsán az állattartástól eltiltás, mint preventív jogvédelmi eszköz polgári perben történő érvényesíthetőségének lehetőségeit vizsgálom. A kérdés különösen aktuális az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatára figyelemmel, mely az Ávt. 44. § (2) bekezdésével kapcsolatos jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapításáról szól. Az Alkotmánybíróság vonatkozó döntése kapcsán a polgári jogi eszközök szerepét tekintem át az állattartás, mint tevékenységtől eltiltásra vonatkozó bírósági döntések és a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján.

Kulcsszavak: Állatvédelem, tevékenységtől eltiltás, ügyész, civil szervezetek, polgári jog

ABSTRACT

In the field of civil law instruments for the protection of animals, the provisions of Act XXVIII of 1998 on the Protection and Welfare of Animals (hereinafter referred to as: Ávt.) provide for the possibility of enforcing a prohibition of animal keeping as an activity in civil proceedings. The prosecutor and animal welfare NGOs are entitled to bring actions for infringement of the legislation on the protection and welfare of animals.

In my study, I examine the possibilities of enforcing a prevention injunction as a preventive legal instrument in civil proceedings in the context of animal protection. The question is particularly topical in the light of the Constitutional Court's Decision No 13/2024. (30. V.), which amended the Ávt. 44. § (2) is unconstitutional due to a legislative omission. In the context of the relevant decision of the Constitutional Court, I will review the role of civil law instruments in the light of court decisions on the prohibition of animal keeping as an activity and the legal provisions in force.

Keywords: animal protection, prohibition, prosecutor, NGOs, civil law

¹ PhD, adjunktus, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék.

1. BEVEZETŐ

Az állatvédelem, illetve az állatok jogi státuszának meghatározása egy komplex, több jogágot érintő terület, közigazgatási jogi, büntetőjogi, alkotmányjogi eszközökön túl a polgári jogi rendezés szerepe is fontos.

A polgári jogi eszközök körében az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávt.) rendelkezései lehetőséget biztosítanak az állattartás, mint tevékenységtől eltiltás polgári perben történő érvényesíthetőségére. Az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén a keresetindításra az ügyész és állatvédelmi civil szervezetek jogosultak.

Tanulmányomban az állatok védelme kapcsán az állattartástól eltiltás, mint preventív jogvédelmi eszköz polgári perben történő érvényesíthetőségének lehetőségeit vizsgálom.

A kérdés különösen aktuális az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatára figyelemmel, mely az Ávt. 44. § (2) bekezdésével kapcsolatos jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvényellenesség megállapításáról szól. Az Alkotmánybíróság vonatkozó döntése kapcsán a polgári jogi eszközök szerepét tekintem át az állattartás, mint tevékenységtől eltiltásra vonatkozó bírósági döntések és a hatályos jogszabályi rendelkezések alapján.

2. AZ ÁLLATTARTÁSTÓL ELTILTÁS POLGÁRI JOGI ESZKÖZEI AZ ÁLLATOK VÉDELMEÉRŐL ÉS KÍMÉLETÉRŐL SZÓLÓ 1998. ÉVI XXVIII.

TÖRVÉNY RENDELKEZÉSEI ALAPJÁN

Az Ávt. rendelkezései² alapján az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén tevékenységtől eltiltás (állattartástól eltiltás) polgári perben történő érvényesítésére az ügyész³ és az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt azon civil szervezetek⁴ jogosultak, amelyek tevékenysége az állatok védelmére irányul.

Az Ávt. 44. § (2) bekezdése szerint: „Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény rendelkezései alapján az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén az ügyész is jogosult keresetet indítani a tevékenységtől való eltiltás, illetve a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.” A szankcionált magatartás az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése, míg a kilátásba helyezett joghátrány a tevékenységtől eltiltás, illetve a tevékenységgel okozott kár megtérítése.⁵

A jogalkotó a tevékenységtől való eltiltás kezdeményezését rögzíti az ügyész polgári perindítási jogosultsága kapcsán, eltérően a közigazgatási állatvédelmi hatósági eljárástól, ahol állattartástól eltiltás alkalmazható. A tevékenységtől eltiltás magában foglalja az állattartástól eltiltást, de tágabb tartalmú fogalom.

Az ügyészség az állatvédelemmel kapcsolatban a büntetőjogi eszközökön túl közérdekvédelmi jogkörében közérdek alapján jár el.⁶ A közérdekvédelem kapcsán a közigazgatási jogi eszközökön túl polgári jogi eszközökkel is élhet az ügyész állatvédelmi ügyben.⁷

² Ávt. 44. § (2) bekezdés és 48. § (2) bekezdés.

³ Az ügyésznek az Ávt. hatályba lépésekor még három eszköze volt az állatvédelem területén. Az Ávt. 44. § (1) bekezdése deklarálta, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: Btk.) meghatározottak szerint jár el bűncselekmény elkövetése esetén, az Ávt. 44. § (2) bekezdése alapján polgári per tevékenységtől eltiltás, tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt, az Ávt. 44. § (3) bekezdése alapján általános felügyeleti jogkörében eljárva közreműködhet a hatóságok állatvédelmi eljárásai és döntései törvényességének biztosításában. Az Ávt. 44. § (1) és (3) bekezdését a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi LVI. törvény 201. §-a helyezte hatályon kívül. Lásd: Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [21].

⁴ Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény szerinti.

⁵ 13/2024. (V. 30.) AB határozata [45].

⁶ Bánai 2022, 73.

⁷ Bánai 2022, 73.

Az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén az Ávt. külön keresetindítási jogot ad az ügyésznek közérdekvédelmi hatáskörben a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.^{8,9} Az ügyészség közérdekvédelmi hatáskörben az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Útv.) 27. §-a alapján több esetben is felhatalmazással bír polgári per indítására, olyan jogtárgyak és jogalanok képviselőjében, melyek védelme közérdek, vagy a jogérvényesítési képességük nem elég erős,¹⁰ így például a környezet, természet és termőföld védelmével,¹¹ vagy gyermekvédelmi ügyekben.¹²

Az ügyészi fellépés lehetősége különösen jelentős az állatvédelem, környezetvédelem, természet és vízvédelem területén, mivel a Magyarország Alaptörvényének P) cikkében¹³ védendő környezeti és természeti értékek a saját védelmükben önállóan eljárni nem tudnak.¹⁴

Az ügyészség közérdekvédelmi hatáskörében eljárva az Ávt. hatálya alá tartozó állatok érintett egyedeinek védelmét látja el a megelőzés elvének figyelembevételével, prevenciós céllal, a jövőre nézve akadályozza meg a jogsértő tevékenység folytatását.¹⁵

Az Alkotmánybíróság 8/2017. (IV.18.) AB határozatában¹⁶ kifejtett álláspontja is ezen prevenciós célt erősíti meg, mely szerint „az állatvédelmi bíróság helyett (vagy amellett) alkalmazható jogkövetkezmények nem sorolhatók a büntető jellegű jogkövetkezmények közé, azok nem az elkövetett jogsértés megtorlására irányulnak, hanem meghatározott tevékenységre kötelezést, vagy az állattartástól való tiltást tartalmaznak és céljuk elsősorban a reparáció, a tudatformálás és a prevenció.”¹⁷ Az ügyész keresetindítási joga és a tevékenységtől eltiltás nem szankció, hanem egy jövőbeli jogsértést megelőző intézkedés az állatvilág védelme érdekében.¹⁸

Az ügyészi keresetindítás az Ávt. normaszövege alapján nem kötött előzetes büntetőbírószági eljárás lefolytatásához, azonban a gyakorlatban az ügyészek által benyújtott keresetek a büntető eljárások adatain alapulnak.¹⁹ Büntetőeljárás esetén eljárásjogi szempontból a polgári per megindítására a büntetőjogi eljárást követően, a marasztaló ítélet meghozatala után kerülhet sor, ahol a polgári bíróság a büntetőügy iratait alapul veszi.²⁰ Abban az esetben, ha a jogsértést büntetőeljárásban állapítják meg, akkor az állattartástól eltiltás jogintézményét kizárólag az Ávt. hivatkozott 44. § (2) és 48. § (2) bekezdései²¹ alapján lehet kezdeményezni

8 Bányai 2022, 73.

9 A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 60. § (2) bekezdése is keresetindítási jogosultságot biztosít az ügyésznek: „Tvt. 60. § (2) Természeti érték, terület, valamint védett természeti terület veszélyeztetése, károsítása esetén az ügyész keresetet indíthat a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.”. Illetve a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) rendelkezései alapján is lehetősége van az ügyésznek keresetindításra: „Kvt. 109. § (2) Környezeti veszélyeztetés esetén az ügyész is jogosult keresetet indítani a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.” Ezen keresetindítási jogosultságnak az állatvédelem terén egyes állatfajok kapcsán lehet jelentősége, lásd részletesen: Bányai 2022, 73.

10 Lásd: A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 8.

11 Útv. 27. § (1) bekezdés e).

12 Útv. 27. § (1) bekezdés g).

13 Magyarország Alaptörvényének P) cikke szerint: A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

14 A legfőbb ügyész PKVFkv.4751/2023. számú amicus curiae véleménye (III/02516-29/2023).

15 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 8.

16 Az Alkotmánybíróság határozatának közigazgatási jogi szempontból fontos összefüggéseit lásd részletesen: Vetter 2024, 138–139.

17 8/2017. (IV. 18.) AB határozat az Ávt. 43. § (1) és (4) bekezdésének alkalmazásával kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról, lásd részletesen: A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 9.

18 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 10.

19 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 8.

20 Bányai 2022, 73.

21 Ávt. 48. § (2) Az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt – az ilyen magatartástól való eltiltás iránt – a bíróság előtt az (1) bekezdésben megjelölt szervezet pert indíthat.

Ávt. 48. § (1) Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvény szerinti azon civil szervezeteket, amelyek tevékenysége az állatok védelmére irányul, az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban az ügyfél jogállása illeti meg.

és polgári perben érvényesíteni.²² Tekintettel arra, hogy büntetőeljárásban állattartástól eltiltás nem alkalmazható,²³ annak polgári perben történő érvényesíthetőségére az ügyész és az Ávt.-ben meghatározott civil szervezetek jogosultak.

A polgári perben történő érvényesítése a tevékenységtől eltiltásnak különösen jelentős, figyelemmel arra, hogy 2021. január 1. napjától abban az esetben, ha a büntetőbíróság az állattartót elítélte, és vele szemben büntetést szabott ki a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Szankció törvény) 5/A. §-a²⁴ és 5/B. §-a²⁵ alapján kizárt a közigazgatási hatóság általi állattartástól eltiltás alkalmazása.²⁶ A Szankció tv. 2021. január 1-jén történt hatálybalépése után az állatvédelem szabályozásának rendszere megváltozott. Az állatvédelmi hatósági eljárásban kizárttá vált a Szankció tv. 2. § (3) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott közigazgatási szankciók, vagyis a

közigazgatási bírság és a tevékenységtől eltiltás alkalmazása, ha a büntetőbíróság az állattartót elítélte, és vele szemben büntetést szabott ki, illetve intézkedést alkalmazott, vagy arra hivatkozással, hogy a bűncselekményt nem a vádlott követte el, felfmentette.^{27,28}

A Szankció tv. módosítására figyelemmel az állattartástól, mint tevékenységtől történő eltiltás polgári perben történő érvényesítése nem kiegészítő jellegű, hanem büntetőeljárás megindítása esetén kizárólagosan alkalmazható.

Az Ávt. az ügyész számára a keresetindítást lehetőségként biztosítja, a tevékenységtől eltiltás kapcsán az adott személy – tevékenységtől eltiltás nem csak természetes személlyel, hanem jogi személlyel szemben is alkalmazható – állattartásra való alkalmassága kapcsán a polgári bíróságnak kell döntenie.²⁹

22 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AIB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 8.
23 Az állattartástól eltiltás, mint mellékbüntetés Btk.-ban történő szabályozásának kérdése időről időre felmerül. T/9429. számon törvényjavaslat készült a Btk. módosításáról az állatkínzók állattartástól történő eltiltásának bevezetése érdekében. A törvényjavaslat indoklása alapján „Az állattartástól történő eltiltás, mint lehetséges mellékbüntetés alkalmas arra, hogy megelőzze az ilyen további eseteket, így preventív hatása lehet...Összességében elmondható, hogy az eltiltás alkalmas az állatkínzás miatt jogerősen elítelt elkövetők bűnmértésének a megakadályozására.”
Az állattartástól eltiltás Btk.-ban történő szabályozásával szemben az alábbi kivitelezhetőségi akadályokat nevesíti az Igazságügyi Minisztérium XX-AJFO/110/3/2024. számú amicus curiae véleményében: „Ekként az indítvány által támadott helyzetben például az állattartástól eltiltásnak (mint önálló szankciónak) helyet kellene kapnia a Büntető Törvénykönyvből, vagy mint az Ávt. alapján alkalmazható szankciónak a büntetőügyben eljáró bíróság által szintén alkalmazhatóvá kellene válnia, illetve ehhez hasonlóan további, más jogági jogszabályokban, közigazgatási hatósági vagy polgári peres eljárásban alkalmazható szankciók kiszabását is lehetővé kellene tenni a büntetőeljárásban, amely amellet, hogy kodifikációs szempontból is lehetetlen, ahhoz is vezetne, hogy valamennyi jogági szankció kiszabását a büntetőügyben eljáró bírótól várná el a jog akkor, ha a jogsértés miatt büntetőeljárás indul. Nézetem szerint ez ugyanakkor a jogalkotóval szemben szintén irreális elvárást jelentene, továbbá azzal a következménnyel járna, hogy számtalan büntetőeljárás a nem a büntetőjogi főkérdésekkel és a büntetőjogi szankciók kiszabásával kapcsolatos jogalkalmazói kérdések vizsgálata miatt húzódnána el jelentősen a hatályos helyzethez képest”

24 Szankció tv. 5/A. § „Ha a bíróság a jogsértő magatartást megvalósító természetes személyt ugyanazon tényállás alapján jogerős ügydöntő határozatban

a) elítélte és vele szemben büntetést szabott ki, illetve intézkedést alkalmazott, vagy
b) arra hivatkozással, hogy a bűncselekményt nem a vádlott követte el, felfmentette, nem alkalmazható a 2. § (3) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott közigazgatási szankció.

Szankció tv. 2. § (3) c) közigazgatási bírság d) tevékenység végzésétől történő eltiltás.”

25 Szankció tv. 5/B. § „Ha a közigazgatási szankciót alkalmazó hatóság tudomására jut, hogy az eljárása alapjául szolgáló jogsértő magatartás miatt büntetőeljárás van folyamatban és a közigazgatási szankció alkalmazása – összhangban az 5/A. §-ban foglaltakkal – a büntetőeljárás kimenetelétől függ, az eljárását a büntetőeljárás befejezéséig felfüggeszti.”

26 Lásd: dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indoklása 8/2017. (IV. 18.) AB határozat [94] „A Szankció tv. 2021. január 1-jén történt hatálybalépése előtt az állatvédelem területén a büntetőbíróság és az állatvédelmi hatóság járt el. A szabályozás egyértelműen a polgári per szubszidiaritási jellegéből indult ki.”

27 dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indoklása 8/2017. (IV. 18.) AB határozat [95].

28 dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indoklása 8/2017. (IV. 18.) AB határozat [86] „A Szankció tv. 5/A. §-a tehát a 8/2017. (IV. 18.) AB határozatban az Ávt. 43. §-a vonatkozásában meghatározott – ne bis in idem elvéből fakadó – alkotmányos követelményt általános jelleggel kiterjesztette valamennyi közigazgatási hatósági eljárásra. Ráadásul nem csak a közigazgatási bírság vonatkozásában, hanem a tevékenység végzésétől történő eltiltást is büntető jellegű jogkövetkezménnyel minősítve, e jogkövetkezmény tekintetében is kizárta a hatósági eljárást, ha a büntetőbíróság a büntetőjogi felelősség kérdésében érdemi döntést hozott.”

29 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AIB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 10.

3. A TEVÉKENYSÉGTŐL ELTILTÁS POLGÁRI PERBEN TÖRTÉNŐ ÉRVÉNYESÍTHETŐSÉGÉNEK SAJÁTOSSÁGAI

Az állattartástól eltiltás polgári perben történő érvényesíthetőségére az ügyész, valamint az Ávt.-ben meghatározott civil szervezetek jogosultak. A tevékenységtől való eltiltás polgári jogi megközelítése eltér a büntetőjogi és közigazgatási jogi értelmezéstől.³⁰ Az Útv. 26. § (3) bekezdése³¹ alapján az ügyész a keresetet megelőzően önkéntes teljesítésre felhívást bocsát ki, amelyre adott válasz alapján kerülhet sor a kereset benyújtására.

A Kúria Pfv. 21.820/2013/6. határozatához fűzött indoklás alapján a kereset elbírálása kapcsán annak vizsgálata szükséges, hogy az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabályok megsértésre kerültek-e.³² A bírói döntés lehetősége szélesebb körben biztosított a közigazgatási hatósághoz képest, a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 279. § (3) bekezdése szerint³³ mérlegelési jogköre van a bíróságnak és a rendelkezésre álló tények és bizonyítékok alapján döntést hozni, hogy a tevékenységtől eltiltásra sor kerüljön-e, illetve milyen tartam mellett.³⁴ A jogsértés megállapításából nem következik automatikusan az eltiltásról való rendelkezés, figyelemmel arra, hogy az Ávt. 44. § (2) bekezdése az eltiltás alkalmazásához feltételt nem szab, a bíróság mérlegelheti a jogsértés súlyát és következményeit és dönthet úgy, hogy mellőzi az állattartástól való eltiltást.³⁵

A hivatkozott ügyben az alperes 2011. január 7. napján elszökött kutyáját a személygépkocsi vonóhorgához kötötte egy másfél méter hosszú kötéllal és úgy próbálta hazavinni. A személygépkocsi körülbelül 10–20 km/h sebességgel hajtott, a kutya a gépjármű után futott, majd elesett, ekkor az autó az út aszfaltburkolatán húzta. A kutya fején, törzsén és végtagjain súrolódásos sérülések keletkeztek, amelyen 14–21 nap alatt gyógyultak. A büntetőügyben I. fokon eljáró Nagykanizsai Városi Bíróság 2.B.165/2012/5. számú ítéletével I. r. és alperes társa II. r. vádlottat bűnösnek találta társtettesként elkövetett állatkínzás vétségében, ezért 150 óra közérdekű munkára ítélte. A Zalaegerszegi Törvényszék, mint másodfokú bíróság Bf. 443/2012/4. számú ítéletével az I. fokú ítéletet megváltoztatta, a vádlottakat egy-egy évre próbára bocsátotta. A polgári ügyben I. fokon eljáró Nagykanizsai Járásbíróság P.20.087/2013/2. számú határozatában alperest az ebtartástól eltiltotta, míg a II. fokú Zalaegerszegi Törvényszék Pf.20.477/2013/5. számú ítéletével az I. fokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. A másodfokon eljáró bíróság ítéletében indokolásában arra hivatkozott, hogy az Ávt. 44. § (2) bekezdése alapján az ügyész által indított perben is alkalmazandóak az Ávt. 43. § (9) és (10) bekezdésében foglaltak,³⁶ vagyis az állattartástól eltiltás közigazgatási jogi érvényesíthetőségére vonatkozó rendelkezések. Eszerint az állattartástól eltiltásra csak akkor van a bíróságnak lehetősége, ha az állattartó magatartásával állatának maradandó

30 Az állattartás miatti közigazgatási jogi felelősség egyes kérdéseit az Ávt. 43. §-a szabályozza. Az Ávt. 43. §-a az állattartástól való eltiltás eseteit aszerint szabályozza, hogy kedvtelésből tartott állat védelméről van-e szó. Lásd részletesen: 13/2024. (V. 30.) AB határozat [20].

31 Útv. 26. § (3) Azokban az ügyekben, amelyekben az ügyész fellép, és az ellenérdekű fél a fellépésre okot adó körülményt saját maga is orvosolni tudja, az ügyész a fellépését megelőzően önkéntes teljesítésre történő felhívással (a továbbiakban: felhívás) élhet, amelyben 60 napon belüli határidő tűzésével indítványozza a törvénysértés megszüntetését. A felhívás címzettje a megadott határidőn belül az iratok megküldésével tájékoztatja az ügyészt arról, hogy a törvénysértést orvosolta, testületi döntést igénylő esetben a testület összehívásáról intézkedett, vagy – indokai kifejtésével – arról, hogy a felhívásban foglaltakkal nem ért egyet. Lásd részletesen: Bányai (2022) 74.

32 Kúria Pfv. 21. 820/2013/6.

33 Pp. 279. § [A bizonyítás eredményének mérlegelése] (3) A bíróság a kártérítés vagy egyéb tartozás összegét, ha az a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

34 Kúria Pfv. 21. 820/2013/6.

35 Kúria Pfv. 21. 820/2013/6.

36 Ávt. 43. § (9) Ha kedvtelésből tartott állat tartója az állatok védelmére vonatkozó jogszabályok vagy hatósági határozat rendelkezésének szándékos vagy ismételt megsértésével állatának maradandó egészségkárosodását vagy elpusztulását okozza, és a kedvtelésből tartott vagy a jövőben tartandó állat jóléte állatvédelmi bírság kiszabásával és az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezéssel sem biztosítható, az állatvédelmi hatóság – állatvédelmi bírság kiszabása mellett – az állattartót állat kedvtelésből való tartásától a jogsértés súlyától függően 2–8 évre eltiltja.

Ávt. 43. § (10) Ha nem kedvtelésből tartott állat tartója az állatvédelemre vonatkozó jogszabályok vagy hatósági határozat rendelkezésének szándékos és ismételt megsértésével állatának maradandó egészségkárosodását vagy elpusztulását okozza, és a tartott vagy a jövőben tartandó állat jóléte állatvédelmi bírság kiszabásával és az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezéssel sem biztosítható, az állatvédelmi hatóság – állatvédelmi bírság kiszabása mellett – az állattartót az érintett állatfaj tartásától a jogsértés súlyától függően 2–8 évre eltiltja.

egészségkárosodását okozza, vagy az állat elpusztul.

A Kúria Pfv. 21. 820/2013/6. számú ítéletében megállapította, hogy a közigazgatási jogkörben alkalmazható, Ávt. 43. § (9) és (10) bekezdésében foglalt állattartástól eltiltás és az ügyész által polgári perben érvényesíthető állattartástól eltiltás két eltérő eljárás, mely eltérő döntéshozatali kereteit tükrözi a jogszabályi rendelkezés is. Nem jogalkotói mulasztásból eredő joghézagról van szó, hanem kifejezett jogalkotói szándékról.³⁷

A jogalkotó a közigazgatási hatósághoz képest szélesebb körben biztosította a bírói döntés lehetőségét az elbírálandó élethelyzetek sokrétűségére figyelemmel.³⁸ Vagyis az állatvédelmi hatóság által megállapítható állattartástól eltiltás szabályai a polgári perben analóg módon nem alkalmazhatóak.

4. AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 13/2024. (V. 30.) AB HATÁROZATA

Az Alkotmánybíróság az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 44. § (2) bekezdésével kapcsolatos jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapításáról szóló határozata a tevékenységtől eltiltás polgári perben történő érvényesíthetőségét vizsgálta. Az Alkotmánybíróság határozatának alapjául szolgáló tényállás szerint a Pécsi Törvényszék bírója az előtte 50.P.20.166/2023. szám alatt folyamatban lévő eljárást felfüggesztette, kérte az Ávt. 44. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint alkalmazásának a Pécsi Törvényszék előtt

50.P.20.166/2023. szám alatt indult ügyben történő kizárását,³⁹ figyelemmel arra, hogy az Ávt. támadott rendelkezése álláspontja szerint sérti az Alaptörvény B) cikkét és XXVIII. cikk (4) és (6) bekezdését.

A hivatkozott polgári perben az ügy alperese lakóhelyének udvarán tizenkettő kutyát tartott, tartásukról nem gondoskodott megfelelően, és ez az állatok kóros lesoványodásához vezetett, majd 2020. július 8-án az udvaron tartott kutyák hátrahagyásával az ingatlant elhagyta, és ezután a kutyákról egyáltalán nem gondoskodott.⁴⁰ 2020. július 13-án az alperes lakóhelyén hatósági ellenőrzésre került sor lakossági bejelentés alapján, amelynek során a hatóság eljáró tagja észlelte a ház udvarán hátrahagyott állatokat, ezért azokat a helyszínről elszállították, és orvosi ellátást, elhelyezést biztosítottak számukra.⁴¹

Az ügyben büntetőeljárás indult, a Mohácsi Járásbíróság 1.B.56/2022/16. számú ítéletében⁴² az alperest bűnösnek mondta ki állatkínzás büntetében és egy év végrehajtandó szabadságvesztésre és két év közügyektől eltiltásra ítélte.⁴³

Az állattartástól eltiltás polgári perben történő érvényesíthetősége kapcsán a Baranya Vármegyei Főügyészség, mint felperes keresetében kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alperest három évi időtartamra a kedvtelésből tartott ebek tartásától.⁴⁴ Az ügyészség érvelése szerint az alperes állattartóként köteles lett volna a jó gazda gondosságával eljárni,⁴⁵ és a kutyák élettani szükségleteinek megfelelő életfeltételekről gondoskodni, ennek elmulasztása miatt a kutyák különös szenvedés-

37 Kúria Pfv. 21. 820/2013/6.

38 Kúria Pfv. 21. 820/2013/6.

39 Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján.

40 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata.

41 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata.

42 2023. január 12-én kelt és 2023. február 8-án jogerőre emelkedett ítéletében.

43 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata: A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a büntetés 2/3 részének, de legkevesebb 3 hónapnak a kitöltését követő napban jelölte meg. A büntetőbíróság ítéletében kiemelte, hogy a vádlott által biztosított tartási mód – a higiéniai hiányosságok, kikötésük folytán a mozgásuk korlátozása, a rendszertelen és elégtelen táplálás – a kutyák legyengülésének, megbetegedésüknek és akár maradandó egészségkárosodásuknak vagy pusztulásuknak veszélyével járt.

44 Keresetet az Ávt. 44. § (2) bekezdésére, valamint az Ávt. 4. § (1)–(3) bekezdésére, 5. § (1) bekezdésére, 6. § (1) bekezdésére és 10. § (1) bekezdésére alapította.

45 az Ávt. 4. § (1)–(3) bekezdése értelmében.

nek voltak kitéve.⁴⁶ A keresetben az ügyészség kiemelte, hogy a büntetőeljárás során állatkínzás büntetében kiszabott szankciók mellett indokolt, hogy a bíróság az alperest tiltsa el határozott időre a kedvtelésből tartott ebek tartásától.⁴⁷

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, figyelemmel arra, hogy álláspontja szerint az Ávt. 44. § (2) bekezdése sérti a kettős büntetés tilalmának (ne bis in idem) elvét, továbbá a törvényes büntetés (nulla poena sine lege) követelményét, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) és (6) bekezdésébe ütközik, továbbá az Alaptörvény B) cikkének sérelme is megvalósul.⁴⁸ Az alperesi álláspont szerint az Ávt. 44. § (2) bekezdése indítványozó véleménye szerint az Ávt. 44. § (2) bekezdésének normatív tartalma lényegében annyit, hogy az ügyészt feljogosítja a perindításra, a jogszabály nem adja meg „a tevékenységtől való eltiltás” jogszabályi kereteit: kifejezetten nem ad felhatalmazást a bíróságnak a tevékenységtől való eltiltásra, az legfeljebb közvetetten vezethető le a jogszabálysövegből, illetve nem ad támpontot arra, hogy mit ért „a tevékenységtől való eltiltás” alatt, nem határozza meg annak feltételeit.⁴⁹

Az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatának indokolásában a nulla poena sine lege elvével összefüggésben megállapította, hogy: „az Ávt. 44. § (2) bekezdése nem ad egyértelmű törvényi háttérrel a jogalkalmazók számára a tekintetben, hogy a tevékenységtől való eltiltás alkalmazásának melyek a törvényi feltételei: nem határozza meg azt, hogy milyen esetben kell vagy lehet elrendelni, hiányoznak a kiszabható büntetési tételek és a bírói mérlegelés szempontjai”,⁵⁰ továbbá azt, hogy „nemcsak a túlzottan általánosan (elvontan) megfogalmazott jogszabályok sértik a

nulla poena sine lege elvét, hanem az is, ha a jogalkalmazói döntés jogszabályi kereteit a jogalkotó egyáltalán nem, vagy olyan túlzottan tágan határozza meg, hogy a jogalkalmazó szinte teljes egészében saját belátása szerint hozhat döntést.”⁵¹

Ezalapján az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata kimondta, hogy: „az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 44. § (2) bekezdése vonatkozásában jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség áll fenn amiatt, hogy: – a jogalkotó nem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén alapuló jogbiztonság és XXVIII. cikk (4) bekezdésében rögzített nulla poena sine lege elvéből fakadó követelményeknek megfelelően szabályozta a tevékenységtől való eltiltást azáltal, hogy nem határozta meg e jogkövetkezmény polgári perben történő alkalmazásának törvényi feltételeit.”

Az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatának indokolásában a ne bis in idem elvével összefüggésben megállapította, hogy: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdésén alapuló ne bis in idem elve nem zárja ki, hogy ugyanazon jogellenes cselekmény miatt ugyanazon személyrel szemben eltérő jogágba tartozó eljárás folyjék le. Az Alaptörvényen alapuló követelmény lényege, hogy olyan jogkövetkezményt, amely egyaránt represszív (megtorló) és preventív jellegű, a különböző eljárásokban kizárólag egymásra tekintettel lehet alkalmazni. A szabályozásnak ezért azt kell biztosítania, hogy az eltérő eljárásokban az adott jogági funkciót betöltő jogkövetkezmények együttesen és egymást kiegészítve arányban álljanak a jogellenes cselekmény miatti felelősség súlyával.”⁵² Továbbá, hogy „Az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése

46 Emellett az ügyész keresetében kiemelte, hogy a kutyák tartós megkötése tilos, átmeneti kikötésük csak az előírt feltételek megvalósulása esetén, meghatározott méretű eszközzel megengedett. Lásd: Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata.

47 Figyelemmel arra is, hogy az elégtelenül táplált, mozgásukban korlátozott állatok legyengülése, ellátásuk, gyógykezelésük szükségessége az alperes számára egyértelműen látható és felismerhető volt, ezért is indokolt lásd: Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata.

48 Az alperesi ellenkérelmében foglaltak szerint arra figyelemmel, hogy mindkét jogelvi a jogállamiságból forrászik, továbbá a tevékenységtől való eltiltásra irányuló eljárás szabályozása rendkívül hiányos, az Alaptörvény felhívott rendelkezései mellett lásd: Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata.

49 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata.

50 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [47].

51 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [48].

52 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [64].

az Ávt. rendelkezései értelmében – a Btk. szerinti büntetőjogi felelősség mellett – egyaránt közigazgatási jogi és polgári jogi felelősséggel jár.⁵³ A polgári jogi felelősséggel kapcsolatban kiemelte, hogy: „Nem rendezi ugyanakkor a jogalkotó az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén alkalmazható büntetőjogi jogkövetkezmények polgári perben történő alkalmazhatóságának törvényi feltételeit arra az esetre, ha az állattartó büntetőjogi felelősségét a bíróság megállapította, vagy ha büntetőeljárás lefolytatására egyáltalán nem került sor”,⁵⁴ továbbá „az Ávt. nem rendezi azt az esetet, amikor az állattartóval szemben büntetőeljárás egyáltalán nem volt folyamatban. Ilyen esetben az állattartástól való eltiltás jogkövetkezményének alkalmazására párhuzamosan nyílik lehetőség az állatvédelmi hatóság és a polgári bíróság előtt anélkül, hogy a jogalkotó a két – tartalmában azonos – jogkövetkezmény alkalmazásának egymáshoz való viszonyát rendezné.”⁵⁵

Fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata kimondta, hogy „a jogalkotó nem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén alapuló jogbiztonság és XXVIII. cikk (6) bekezdésében rögzített ne bis in idem elvéből fakadó követelményeknek megfelelően szabályozta az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése miatti polgári peres eljárás törvényi feltételeit abban az esetben, ha büntetőeljárás, illetve állatvédelmi hatósági eljárás lefolytatásának is helye van.”⁵⁶

Az Alkotmánybíróság határozatában felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói kötelezettségének 2024. december 31-ig tegyen eleget.

5. AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 13/2024. (V. 30.) AB HATÁROZATÁHOZ KAPCSOLÓDÓ AMICUS CURIAE ÁLLÁSFOGLALÁSOK ÉS PÁRHUZAMOS INDOKOLÁSOK ÁLTAL FELVETETT ÁLLATVÉDELMI SZEMPONTBÓL FONTOS KÉRDÉSEK

Az ügyben a legfőbb ügyész, az igazságügyi miniszter és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes amicus curiae beadványt nyújtott be.

A beadványok az állattartástól eltiltás polgári jogi perben történő érvényesíthetőségének fontossága mellett érvelnek, állatvédelmi szempontból fontos megállapításokat tesznek.

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes amicus curiae beadványában⁵⁷ kiemelte, hogy az egyedkíméleti állatvédelem közvetlenül kapcsolódik az Alaptörvény P) cikke szerinti állatfajok védelméhez, figyelemmel arra, hogy az állatfajok védelme a populációikat alkotó példányok egyéni védelmével biztosítható.⁵⁸ Továbbá, hogy „a kedvtelésből tartott állatok – in abstracto – maguk is az élővilág, és ekként az egyik környezeti elem részei, fokozott kiszolgáltatottságukat pedig növeli az emberi magatartástól való közvetlen függés.”⁵⁹ „Bár a kedvtelésből tartott, vagy kísérleti állatok egyedkíméleti védelme nem közvetlenül környezetvédelmi norma, de a társadalom környezet iránti érzékenysége és elköteleződése miatt nem függetleníthetők teljes körben a környezetjog intézményeinek alkalmazhatósága alól.” A biztoshelyettes kiemelte, hogy az élővilág környezeti elemnek minősül, mely visszatükröződik a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) 23. § (1) bekezdésében is, mely szerint az

53 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [66].

54 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [69].

55 Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata [71].

56 Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 44. § (2) bekezdésével kapcsolatos jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapításáról szóló 13/2024. (V. 30.) AB határozat.

57 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes A/B-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023).

58 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes A/B-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 1.

59 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes A/B-292/2024. sz. amicus curiae véleménye (III/02516-2/2023), 2.

élővilág védelme – az ökológiai rendszer természetes folyamatainak, arányainak megtartása és működőképességének biztosítása figyelembevételével – valamennyi élő szervezetre, azok élet-közösségeire és élőhelyeire terjed ki.⁶⁰ „Az egyes környezeti elemeket közvetlenül vagy közvetve érintő normákban és szabályokban – így az állatok védelméről szóló törvényben is – megjelennek és visszaköszönnek a Kvt. a környezet védelmével kapcsolatos általános szabályai és jogintézményei”. E körben kiemelten fontos, hogy a preventív jogintézmények alkalmazása a leghatékonyabb megoldás az élővilág védelme szempontjából.⁶¹

Az igazságügyminiszter *amicus curiae* beadványában⁶² kiemelte, hogy „az állatvédelem, az állatokkal szembeni jogsértő cselekmények visszaszorítása, az azokkal szembeni határozott és elrettentő állami fellépés kiemelt közpolitikai cél, a kormányzatban az állatvédelmi cselekvési terv kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős kormánybiztos is működik. Megállapítható továbbá, hogy az állatvédelem érdekében történő állami fellépés ügye a társadalom túlnyomó többsége által elvárt és támogatott kérdés, így a társadalom széles köre, számos civil szervezet küzd azért, hogy az állatkinzás, az állatokkal szembeni kíméletlen bánásmód jelensége minél inkább visszaszoruljon hazánkban.”

A legfőbb ügyész *amicus curiae* beadványában az állatvédelem kapcsán a „visszalépés tilalmának” fontosságára hívta fel a figyelmet: „A környezet-hez való jog érvényesítése a védelem elért szintjének fenntartásán belül azt is megkívánja, hogy az állam a preventív védelmi szabályoktól ne lépjen vissza a szankciókkal biztosított védelem felé.”

Az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatához fűzött párhuzamos indokolások szintén állatvédelmi szempontból fontos kérdéseket vizsgálnak, kiemelt figyelemmel az állatvédelem polgári jogi vonatkozásaira is: „Az állatvédelem területén a jogalkotó a büntetőjogi és a közigazgatási jogi felelősség mellett az állatvédelmi szabályok megsértéséhez polgári jogi felelősséget is fűz. Az érintett jogágak tehát saját dogmatikai rendszerükben egyaránt védik az állatok érdekeit.”⁶³ „Az állattartás a polgári jogi szabályozás rendszerében dologi jogi jogviszonynak minősül, mert a Ptk. szabályai szerint az állatok dolognak minősülnek. Ezzel összefüggésben a Ptk. új rendelkezése a régi szabályozáshoz képest, hogy „[a] dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni.”⁶⁴ A Ptk.-nak ugyanakkor nincs az állatvédelemmel összefüggő – például az osztrák és a német magánjogi szabályozáshoz hasonló – szabálya, és nincs önálló felelősségi tényállása sem. Véleményem szerint az állatvédelem jogpolitikai szempontjai az állatok jogi jellegének eltérő polgári jogi szabályozását indokolnák. Ezáltal a magánjogi jogviszonyokban is egyértelműbben megjelenhetne az Ávt. preambulumban foglalt azon értékszemlélet, amely szerint „az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége”^{65,66}

60 Kvt. 23. § (1) bekezdés.

61 A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. *amicus curiae* véleménye (III/02516-2/2023). 3.

62 Az Igazságügyi Minisztérium XX-AJFO/110/3/2024. számú *amicus curiae* véleménye.

63 dr. Czine Ágnes alkotmánybíró az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatához fűzött párhuzamos indokolása, mely kiemeli, hogy „Az állatok védelme kétségkívül napjaink kiemelt jogpolitikai célkitűzése.”

64 dr. Czine Ágnes alkotmánybíró az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatához fűzött párhuzamos indokolása.

65 dr. Czine Ágnes alkotmánybíró az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozatához fűzött párhuzamos indokolása.

66 Az állatok dologi jogi státuszára irányadó polgári jogi rendelkezéseket „Az állatok védelme polgári jogi megközelítésben” tanulmányomban vizsgáltam, mely a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karának Opuscula Civila tanulmánykötetében jelent meg Lénárdné Maletics 2024, 1–15.

6. ÖSSZEGZÉS

Az állattartástól eltiltás polgári perben történő érvényesítése egy sajátos, közérdekvédelmi eszköze az ügyészségnek és egyes, a törvényben meghatározott civil szervezeteknek az Ávt. 44. § (2) bekezdésében és 48. § (2) bekezdésében foglaltak alapján.

Tanulmányomban elsősorban az ügyészi keresetindítás feltételeit és joggyakorlatát vizsgáltam különös figyelemmel az Alkotmánybíróság aktuális 13/2024. (V. 30.) AB határozatában foglaltakra. Az Alkotmánybíróság 13/2024. (V. 30.) AB határozata kapcsán kiemelt figyelmet kapott az ügyész perindítási lehetősége és állatvédelmi szempontból fontos kérdések kerültek megállapításra a határozat szövegén túl az ahhoz kapcsolódó amicus curiae beadványokban és párhuzamos indokolásokban is.

A tevékenységtől eltiltás, mint megelőző, preventív eszköz azért is kiemelten fontos, mert a hatályos szabályozás alapján amennyiben az ügyben büntetőeljárás is indul, úgy az állattartástól eltiltás érvényesítésére az adott személlyel szemben kizárólag polgári perben kerülhet sor.

A tevékenységtől eltiltás polgári perben történő érvényesíthetőségére vonatkozó törvényei rendelkezések várhatóan módosításra kerülnek, figyelemmel arra, hogy az Alkotmánybíróság hivatkozott 13/2024. (V. 30.) AB határozata alapján az Országgyűlés jogalkotói kötelezettségének 2024. december 31-ig köteles eleget tenni akörben, hogy határozza meg a jogkövetkezmény polgári perben történő alkalmazásának törvényi feltételeit, illetve a ne bis in idem elvből fakadó követelményeknek megfelelően szabályozza az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése miatti polgári peres eljárás törvényi feltételeit abban az esetben, ha büntetőeljárás, illetve állatvédelmi hatósági eljárás lefolytatásának is helye van.

BIBLIOGRÁFIA

1. Bányai K (2022) Az ügyész szerepe az állatvédelemben, Miskolci Jogi Szemle 1. Különszám, pp. 67–74, DOI: <https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.2.2041>
2. Lénárdné Maletics B (2024) Az állatok védelme polgári jogi megközelítésben, Opuscula civilia 3, pp. 1–15.
3. Vetter Sz (2024) Állatvédelmi jog, L'Harmattan kiadó, Budapest.
4. A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes AJB-292/2024. sz. amicus curiae véleménye III/02516-2/2023.
5. A legfőbb ügyész P.KVFKv.4751/2023. számú amicus curiae véleménye III/02516-29/2023.
6. Az Igazságügyi Minisztérium XX-AJFO/10/3/2024. számú amicus curiae véleménye.
7. dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása 8/2017. (IV. 18.) AB határozat.

Legal and Illegal Breeders - the Difficulties of Legal Assessment in Hungarian Law

“Tenyésztők” és “szaporítók” - a jogi értékelés nehézségei a magyar jogban

ABSTRACT

In the case of farm animals, animal breeding is regulated, while in the case of pets it is more difficult to distinguish between legal and illegal breeding behaviour, and public opinion often demands stricter protection and more severe penalties for breeders. Sanctioning breeders who engage in unlawful conduct is an expected and important, but difficult task, especially given the possibilities for legislation and application of law, and the principle of *ne bis in idem*.

Keywords: animal protection, correct and unlawful breeding, animal cruelty, *ne bis in idem*, prohibition of double assessment

1. INTRODUCTION

The breeding of animals requires appropriate regulation. The economic, veterinary, legal and other aspects of rules are covered by Hungarian law, especially concerning to farm animals. However, abuses are frequent in the case of pets, but this is a less regulated area. There are many news, stories and criminal offences linked to illegal breeding activities. In Hungarian law, the Government Decree² on pet animals is intended to regulate the situation of pets, and this includes breeding, but as a general rule, no official authorisation is required

ABSZTRAKT

A gazdasági haszonállatok esetében az állattenyésztés szabályozott, míg a kedvtelésből tartott állatok esetében nehezebb különbséget tenni a legális és illegális tenyésztési magatartás között, és a közvélemény gyakran követeli a védelem szigorítását, és a szaporítók súlyosabb büntetését. A jogellenes magatartást tanúsító szaporítók szankcionálása elvárt és fontos, ugyanakkor nehéz feladat különös tekintettel a jogalkotás és jogalkalmazás lehetőségeire, valamint az olyan alapelvekre, mint a *ne bis in idem*.

Kulcsszavak: állatvédelem, helyes és nem megfelelő szaporítás, állatkinzás, *ne bis in idem*, kettős értékelés tilalma

either to keep them or to breed them.³ However, it may be difficult to distinguish between legal and illegal breeding of pets.

As of 1 January 2022, the legislator has created a qualified case of breeding under the Penal Code, but there is no specific clarification as to who can be classified as a breeder. It is up to the legislator to clarify this.

1 dr. iur. PhD, LL.M. Animal welfare lawyer, Prosecutor, B-A-Z. County Prosecutor's Office, Associate Professor, University of Miskolc ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4941-5410>, e-mail: dr.banyai.krisztina@gmail.com.

2 Government Decree 41/2010. (26. II.) on the keeping and marketing of pet animals (hereinafter referred to as: Government Decree).

3 Paulovics & Jámor 2013, 13.

The main objective is:

- to define who can legally be a pet breeder.
- In the light of this, it is necessary to define the unlawful breeder.
- to provide the legislator with *de lege ferenda* proposals on how to assess unlawful breeder behaviour, so that the sanction may be repressive, dissuasive and prevention can be achieved.
- to avoid the double assessment that comes from the *ne bis in idem* principle.
- but to give special weight to illegal breeding activities leading to animal torture.

2. BREEDERS AND BREEDING OF ANIMALS

2.1 The need to establish legal dogmatics

According to a survey in 2023, 44% of EU citizens own pets and 74% of EU citizens believe that the welfare of pets should be better protected than it is today. The significant trade in dogs and cats takes place through breeding farms and other facilities. Although part of the demand for dogs and cats is met by licensed breeders who follow strict animal welfare standards, many dogs and cats are subject to illegal trade and transport, including from third countries. In 2020, the European Parliament adopted a resolution on the illegal trade in pets within the EU,⁴ stressing the need to establish a mandatory harmonised system for the identification and registration of cats and dogs at EU level to combat illegal trade. A study in 2015 found that the rules on the breeding of dogs and cats within the EU differ and that the movement of dogs and cats within the EU is not systematically identified, registered and controlled. It repeats the opinion of the Council of the EU that such differences may lead to unequal breeding and marketing costs which could create animal welfare problems, zoonotic risks and deception of the citizens due to

the purchase of animals carrying hidden diseases, including genetic defects and/or with irreversible behavioural problems.⁵

During the coordinated EU action against the illegal trade in cats and dogs in 2022 and 2023, a significant amount of evidence of falsification of documents, misleading information and evidence that commercial movements of dogs were disguised as non-commercial movements in order to comply with less stringent control rules was collected. Several Member States signed the European Convention for the Protection of Pets,⁶ but there is no specific binding EU legislation on the welfare of dogs and cats. The European Parliament and the Council have drafted a proposal⁷ for a Regulation on the welfare and traceability of dogs and cats, which concerns the breeding, keeping and trade of dogs and cats as live animals and aims to ensure the smooth functioning of the internal market for dogs and cats. There are no common animal welfare requirements for these animals and therefore it aims to avoid distortions and barriers to trade in such animals due to diverging national animal welfare rules, while ensuring a high level of animal welfare and a high level of consumer protection, including against illegal trade. Breeders who do not reach a certain number of litters per year are not subject to rules on how dogs and cats are bred and kept and are only required to identify and register dogs or cats before they are placed in the Union.

In Hungary, the Government Decree on pet animals tries to cover the rules for keeping and trading or marketing animals but pays less attention to their breeding. It would be important to develop a uniform set of rules that can provide guidance and a suitable medium for grasping and legally assessing the category of breeder, not leaving it to the judgment of public opinion.

4 European Parliament resolution of 12 February 2020 on protecting the EU's internal market and consumer rights against the negative implications of the illegal trade in companion pets (2019/2814(RSP)).

5 VetEffect, Wageningen University & Research Centre (WUR) & Istituto Zooprofilattico Sperimentale dell'Abruzzo e del Molise "G. Caporale" (IZSAM) 2015, 6.

6 The European Convention for the Protection of Pet Animals. This treaty of the Council of Europe is to promote the welfare of pet animals and ensure minimum standards for their treatment and protection. It was signed in 1987 and became effective on 1 May 1992, and more countries had ratified it.

7 Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the welfare of dogs and cats and their traceability, Brussels, 7.12.2023 COM (2023) 769 final 2023/0447 (COD).

According to Hungarian legislation, all animals, regardless of their taxonomic classification, which are not used exclusively for scientific research, the production of animal products, draught animals, pack animals or for nature conservation are considered to be pets, the protection of genetic resources and, with the exception of dogs and cats, for public display, as well as animals kept and bred for the purpose of feeding other pets, farm animals not kept for farming purposes and animals used for hunting.⁸

Animals may also be marketed in pet shops. As regards pet shops, the Government Decree contains a number of mandatory provisions for the marketing of animals in the framework of commercial activities, such as the keeping of up-to-date records, the existence of an activity licence issued by the district veterinary authority, an annual official inspection, a contract with a veterinarian and the existence of a trading code. For dogs the presence of a transponder is needed, and in general, all pet animals must be marketed with a written authorisation.

A new measure will ban the sale of dogs, domestic cats and wild-caught birds at pet fairs from the second half of November 2024, under a government decree adopted by the Hungarian government in November 2024, which amended the regulations on the conditions for carrying out commercial activities and on the keeping and marketing of pet animals. The amendment was initiated by animal welfare organisations, as a number of irregularities emerged at pet fairs, e.g. animal health conditions at pet fairs were repeatedly found to be objectionable and vendors usually failed to comply with the conditions laid down in the legislation. These conditions also favoured breeders, as animals were sold without pedigrees.

The aim was to stop the animal fair being the favoured forum for breeders, and further measures are expected in this area. For example, it is worth

continuing with animal smuggling, as the sale of animals sent abroad is the biggest source of income for breeders. The Hungarian Government Commissioner for Animal Welfare said that the fight against breeders should be a priority and in this fight there are several steps.

2.2. Legal breeder – illegal breeder in Hungarian law

The rules of responsible animal husbandry are binding on the keeper of the animal, while the humane treatment of animals is a compulsory code of conduct for everybody. Everyone, including the owner, is liable to administrative (administrative procedures and sanctions) and criminal prosecution, and may even face civil consequences (legal action, prohibition, compensation). Breeding and reproduction can be synonymous words, but they can also have specific meanings. Breeding is typically used for experimental animals or dangerous animals, where it does not refer to an illegal activity but to one that requires a permit or notification. That is the legal breeder. The Government Decree regulates the keeping and marketing of pets, both the sale and adoption of animals, but does not specifically regulate breeding.

Even legal breeders call puppy mill operators those, who breed animals for purely financial gain not caring about health issues and consider them harmful. Legitimate and illegitimate breeding behaviour should be more clearly defined in the legislation.

3. DELIMITATION CRITERIA

The main characteristics of the distinction between breeder and propagator can be summarised as some important features of lawful and unlawful breeding behaviour.

3.1. The economic side: economic motivation and economic purpose – as a breeder's criterion

Breeders have an economic approach, but the puppy mill operator is interested in making mon-

⁸ Government Decree Section 1(2) a).

ey quickly and making as much profit as possible with the minimum effort. This is the primary motivation and the goal of the breeder's activity. The most common breeder behaviour is related to the sale of the animal. There is a wide range of behaviours and mindsets that can be used to describe breeding behaviour. There can be huge differences between the classical breeder, the irresponsible owner and the subsistence breeder. The distinction is based on the aim of making a financial profit from the animal.⁹ Thus, irresponsibility or ignorance behaviour is less important and does not necessarily fall into bad repute. The irresponsible farmer's consciousness does not grasp that he can harm anyone. There is no neutering, no conscious breeding, just the reproduction that nature gives, no consciousness of any kind, but no interest in this issue. It is emotionally motivated, not economically. He likes animals and animal husbandry, in pathological cases he may even be an animal-hoarder, in which case he has no idea that he is acting in a legally reprehensible way. This activity may increase the number of dogs in the shelter, but the irresponsible behaviour of the pet owner is not in itself an unlawful breeding activity.

3.1.1 Breeding for sale

In the case of pets, we are thinking primarily of the breeding of dogs and cats, and it is easy to feel psychologically as they are companion animals and so there is a high demand for them. Material gain as a motivation immediately appears. The basic aim of the classical breeder is to breed and sell the animals and the profit that can be made from it. A puppy farm also known as a puppy factory or puppy mill is defined as an intensive dog breeding facility that is operated under inadequate conditions that fail to meet the dogs' behavioural, social and/or physiological needs.¹⁰ These breeders seem to keep their animals in poor, overcrowded conditions, with inadequate quality and quantity of food and water, and they are typically not concerned about the welfare, health or future fate of

the animals. They also often cheat by selling dogs as other breeds, such as Labradors as golden retrievers or purebred mixes. Such breeding farms keep animals in unhealthy, poor condition from birth, with large numbers of pets kept in cramped, non-ventilated and darkened areas, which can lead to permanent damage and death. These breeders often sell their animals abroad and profit margins are paramount. The legislator wants to make this layer of breeders, the so-called puppy mill operators be more vulnerable to criminal prosecution, which is why the Penal Code was tightened up from 2022 by adding a qualifying case for breeding. The obligations of good stewardship are set in Section 3 (8) of Act XXVIII of 1998 on the Protection and Welfare of Animals (hereinafter referred to as: Animal Protection Act). The animal keepers must be held accountable, since the aim is to eradicate the breeders with unlawful conduct.¹¹ This objective is also justified because these abuses may be accompanied by other criminal offences (e.g. falsification of documents, fraud). Breeders' pricing also varies, because they have realised that if they advertise their dogs too cheaply – which has already been restricted in some places – they are suspect, so they often set their prices just below the registered breeders' price level, pretending to be cheaper but still professional. This is why it is difficult to distinguish the legal breeder from the other type of breeders.

The ethical breeder treats animals as a commodity and sees them as a source of profitable income, whereas the responsible breeder takes care of the other two segments of the triple bottom line, taking into account the welfare and genetic characteristics of the animal. The puppy mill operator is just looking to minimise costs and make a profit, because keeping ethical breeding rules can be expensive.¹² This breeder does not attach particular importance to suitability of the breeding stock, the genetic background or the proper husbandry of the animals. They keep animals with the aim of realis-

9 ABOSTONTERRIER.HU (no date).

10 RSPCA Victoria (no date).

11 Section 3 of the Detailed Explanatory Memorandum to Act CXXVIII of 2021 amending certain criminal laws necessary for the protection of animals.

12 Tar 2024.

ing a financial gain as soon as possible. In the case of breeding for commercial purposes, the breeder wants to get rid of the “goods” as soon as possible not to spend much money on them. This can work on a large scale, especially for dogs. If the breeder deceives the buyer by selling the mixed breed dog as a purebred, this could even constitute a criminal offence of fraud,¹³ if the perpetrator has intended to deceive the unsuspecting buyer or has kept him or her deceived, since he has caused damage or harm to the buyer. But civil liability may also arise for inadequate consideration.¹⁴

In the case of pets, the legislator imposes additional obligations on the pet shop (licence, operating conditions, etc.) but does not restrict the private breeder. Section 6 (3) of the Government Decree says that, where a specific law provides for the keeping, breeding, marking or registration of pet animals, only animals kept, bred, registered and marked in accordance with the provisions laid down therein may be placed on the market.

Under the Act C of 2012 on the Criminal Code (hereinafter referred to as: Criminal Code), in Hungary operating a puppy mill, or being an irresponsible breeder is not specifically criminalised. However, the legislator has designated the activity of breeding as a more serious qualifying circumstance of crime Cruelty to Animals as of 1 January 2022, when it inserted a rule in Section 244 (4) of the Criminal Code that, pursuant to paragraph (3), it shall be punishable by imprisonment for a term of one to five years for any person who is engaged in the unjustified abuse or unjustified mistreatment of vertebrate animals resulting in permanent damage to the animal’s health or in the animal’s destruction for the purpose of gaining profit in connection with reproduction, on more than 10 pet animals, with a failure to exercise good stewardship.

The legislation does not identify the breeder here either, but merely defines the profit-making purpose of the reproduction, which must therefore be assessed by the law enforcement authorities on a case-by-case basis. The focus is therefore on the purpose and not on the breeding activity. This offence is present for offences involving more than 10 animals, but if the offence is committed for 10 animals or less, with the obvious purpose of reproduction, the more serious criminal assessment is not made. Imagine a good lawyer defending this more serious form of Cruelty to Animals by proving that it was committed on fewer animals, thus helping his client’s case. The person who has the animals under his control, is the subject of the offence of failing the care of a good steward. The legislator did not define this concept more precisely.

In summary, the economic side is the most practical criterion for defining an incorrect breeder, but as further developments, it will be necessary to address the need for a coherent conceptual net and a set of obligations.

In December 2024 the Encsi District Court (North-East Hungary, Borsod County) adjudicated an animal torture case. According to the facts established by the court, the accused woman kept her two medium-sized dogs in a fenced property in a dwelling house in a village in the Borsod region. After the woman had been sent to a penitentiary, she did not ensure that the two dogs received adequate food and drinking water during her absence. In October 2023, police patrols were called and found the animals, one of which had died in chains and the other which was at large had become emaciated. The convict’s actions exposed the dogs to unjustified treatment that could have caused their death. The abandoned dogs suffered the lack of care. The court sentenced the defendant to 10 months’ imprisonment, suspended for 2 years, for the crime of Cruelty to Animals. The sentence is final.¹⁵

13 Criminal Code Section 373 (1) ‘Fraud’ shall mean when a person uses deceit, deception, or trickery for unlawful financial gain, and thereby causes damage.

14 See for example the Civil Code Section 6:98 [Obvious disproportionality] (1) If, upon the conclusion of the contract, there is an obvious disproportionality between the value of the service and the consideration, and there is no intention by one of the parties to grant benefits free of charge, the aggrieved party may contest the contract. A person who was able to recognise the obvious disproportionality or undertook the risk of obvious disproportionality, shall not contest the contract.

15 borsodihir.hu 2024.

In November 2024 another tough crimes against animals emerged in Vas county, Hungary. For breeding purposes, an Austrian woman kept hundreds of dogs in bad conditions in several dog farms (Vas County municipalities of Csöngye, Csapod and Kőszegpatyi). Most of the animals died and the ones that survived, skin covered in piss, stomping up to their bellies in their own excrement, were left with bare bones waiting for someone to find them. The perpetrator ran three such breeding farms, where the animals lived completely cut off from light and terrified of human touch. The dogs were kept for breeding purposes by an Austrian woman who was banned from keeping animals in her home country. Some of the dogs were living off the carcasses just to survive. Around 200 animals were rescued. Several animals died from torture and some dogs were taken to animal welfare services from the farm and are being prosecuted as culprits. When the woman was kept, she was faking sickness and taken to the hospital in Szombathely, from where she escaped and went into hiding in Austria. A manhunt was launched against the Austrian owner of the discovered breeding farms and an international arrest warrant was also issued. The case has now internationalised, with information that the offender asked up to €1,500 for a single puppy. The transfers took place in Graz and Wallern. After her arrest, the perpetrator was sent to a prison in Graz, but the Graz Prosecutor's Office commented that the judge rejected their request for custody and ordered the defendant's release. In the court's view, the arrest warrant issued in Hungary did not justify the reason of her detention. Austrian and Hungarian judicial authorities contacted to share the criminal files and investigation materials. - Interestingly, these serious acts of a breeder who kept animals for business and tortured them for profit, and who had previously been banned from keeping animals, was not sufficiently serious for the Austrian court to accept the Graz Prosecutor's Office's request for her arrest.¹⁶ Finally, in mid-December 2024, the wanted Austrian woman was arrested in Slovenia. The Vas County Government Office imposed an animal

protection fine of more than HUF 28 million on the perpetrator and banned her from keeping animals as pets for 8 years in the administrative territory of the county. In my view, the question in this case is how the principle of the *ne bis in idem* and provisions of the Hungarian Sanction Act may shape the relations of the different proceedings.

3.1.2. Breeding for the purpose of taking part in animal fights

Under Section 247 (1) of the Criminal Code, any person involved in the organization of fights using vertebrate animals, or in making arrangements for betting or placing bets on such animal fight, is guilty of a felony punishable by imprisonment not exceeding three years. This has been supplemented by paragraph (1a), under which anyone who takes part in an animal fight is liable to a misdemeanour punishable by imprisonment for up to two years. Paragraph (2) of the same provision states that anyone who obtains, keeps, breeds, trains, breeds, trains or markets vertebrate animals for the purpose of animal fighting shall be liable to a misdemeanour punishable by imprisonment for up to two years. The use of the word 'breed' implies that the offence may be committed by a person who engages in lawful breeding behaviour, so we are not talking about the concept of breeding, but about the prohibited purpose. And it is essentially the purpose that is decisive, and that purpose is the patenting of animals, and any activity connected with that purpose, whether it be breeding, propagation or any other form of property transfer, is criminalised by the legislation if it serves that purpose.

3.2 Genetics, biology, animal health – as a breeder's criterion

Breeders do not pay much attention to animal health aspects, but try to get rid of their stock as quickly as possible. They sell the 6 week old puppy, the female dog has no rest between litters because they use up their fertility as long as possible, even mating every time they have a litter, and they expect up to 8-10 litters per animal. This in itself

¹⁶ Domján 2024; VAOL 2024.

is grounds for Cruelty to Animals, but the rule applies to the individual, and it is not so easy to catch the breeds. Irresponsible breeding, inbreeding, the meeting of genetic mutations and defects, inconsistency and lack of traceability of bloodlines are all factors that can destroy and sicken entire breeds of animals. There are now long queues in veterinary surgeries for dogs bought from 'breeders' for hereditary diseases that were once considered to be more typical of humans, such as heart, circulatory, liver, kidney, other internal organ problems, etc., and even deaths from testicular cancer.¹⁷

On the other hand, the breeder is also exposed to a kind of competition to breed better, more attractive, more marketable mutations and hybrids,¹⁸ which makes it even more difficult to draw the imaginary line between noble breeding and negligent breeding, as extremes have become very fashionable (e.g. vitiligo colour, which is the result of a pigment defect, is basically a disease).¹⁹ And genetic-based hereditary disorders are now common in breeders, and genetic defects are even more untraceable in dogs bought from breeders. In view of this, a quarter of respondents to a recent survey said that it was important to clearly separate breeding and reproduction and to sanction breeding.²⁰

The incorrect breeder, from a genetic, biological point of view, is someone who is not interested in breeding a variety, in improving it, and is typically not even interested in the aspects of damaging the variety.²¹ The correct breeder is concerned with the breed, while the other type of breeders is concerned with their own material interests, so consciousness is crucial. Many animal breeds, especially dog breeds, have suffered from irresponsible

breeder thinking, resulting in the deterioration of whole herds and the deformed appearance of the breed. Appearance is an attractive criterion both for judges at competitions and for sale. Breeding for looks, breeding for designer dogs, can also be very detrimental to the breed. In English bulldogs, for example, the genetically narrowed hips make natural calving difficult, and puppies are born by caesarean section with veterinary assistance. Short-nosed brachycephalic dog breeds (e.g. pugs, bulldogs, Boston terriers) have a high incidence of upper respiratory tract disorders, and their compressed noses are a common cause of breathing problems. This is known as Brachycephalic Obstructive Airway Syndrome, which is not a genetic disorder but a physical disorder and can cause respiratory, thermoregulatory and digestive symptoms. However, owners of these dogs see respiratory difficulties as a simple breed characteristic,²² and their buyers see it as a cute bronchial phenomenon, which makes these animals even more marketable.²³

In addition, tooth defects are common, as well as outward and inward turning of the eyelids. It is also rather odd that for the propagation material of a good bloodline – legal or illegal – the breeders are prepared to travel a great distance to get the sample themselves and then, on the return home, artificially inseminate their own dogs with it. In essence, artificial insemination is replacing natural mating, and the animals are adapting to this as their willingness to mate decreases.²⁴

According to Section 3 (4) of the Animal Protection Act, the unnecessary or painful abuse of an animal, or interference or treatment with an effect, or the restriction of its needs to such an extent that

¹⁷ See Bell 2007.

¹⁸ See on the problems of breeding for competition: <https://tenyeszszemle.reblog.hu>.

¹⁹ See Kruzer 2024.

²⁰ Tóth et al. 2024, 315; 24.5% of the respondents to the survey said that it would be important to clearly separate breeding and propagation activities and to sanction propagation.

²¹ ABOSTONTERRIER.HU (no date).

²² Tóth et al. 2024, 308–309.

²³ V. Molnár 2014.

²⁴ Information obtained through hearsay.

it may cause lasting fear or damage to its health, as well as the breeding or reproduction of animals suffering from a hereditary disease, not intended for experimental purposes, are considered to be Cruelty to Animals.

Section 16 (3) of the Government Decree on Pet Animals specifically provides that the pet keeper must prevent the reproduction of animals which have any defects in appearance or behaviour that would cause suffering to their offspring or have a detrimental effect on their health.

Pursuant to Section 24/A (5) of the Animal Protection Act, it is prohibited to breed – including negligent breeding –, exhibit, compete in any form, keep for guarding purposes, train and employ, import into the country, export from the country, or keep dangerous dogs in any form. Pursuant to Section 24/F of the the Animal Protection Act, the keeping, breeding and marketing of specific animals as pets, which are ecologically dangerous to the country's indigenous flora and fauna, is prohibited. These practices are therefore already prohibited under the animal protection rules, and it is perhaps only a step from here to making such conduct an offence or even a criminal offence.

3.3. Administrative side: the register as a breeder criterion

In recent years, under pressure from public opinion and with the intensification of animal protection, a number of measures and restrictions have come into force in Hungary. As of 1 April 2021, pet trade has become an activity subject to FELIR system identification. This means that everyone must register with the authority if they trade in pets. Section 40 (6) of Animal Protection Act stipulates that the establishment and operation of pet trade requires a licence from the trade authority. At the same time as the licence is granted, the authority shall register the operator.

According to the provisions of the Animal Protection Act,²⁵ as a general rule, a particularly dangerous species may only be kept in a zoo, and the animal health (veterinary) authority may grant a permit for the keeping, breeding, disposal, transfer or transfer to another zoo, import into the country, export from the country or display of the animal. The keeping, breeding, disposal, purchase, transfer of control, offer for sale, import, export or display of specimens of a moderately dangerous species may be authorised by the animal health authority. In both cases, authorisation may be granted only if the keeping, breeding, disposal, transfer of control, offer for sale, import or export or display does not harm or endanger the peace and safety of the environment and the conditions of keeping, including the skills necessary for keeping or breeding, are ensured. The keeping, reproduction, disposal, transfer for keeping, importation into the country of an animal of a species requiring precautionary measures must be notified to the animal health authority. A specimen of a precautionary species may be kept if the conditions for keeping the specimen, including the necessary expertise for keeping or breeding, are ensured.

According to the Dangerous Species Decree,²⁶ the reproduction of specimens of species of particular and medium danger is subject to authorisation, while specimens of species of animals requiring precautionary measures are subject to notification. In zoos, the breeding of specimens of dangerous species may be carried out without a special authorisation procedure on the basis of the zoo's operating licence, while in circus menageries, authorisation is required, but only the breeding of specimens of a particularly dangerous species which does not possess venom may be authorised.²⁷

The Criminal Code establishes a specific crime against anyone who infringes this administrative

²⁵ Section 21 (1)(3).

²⁶ 85/2015. (XII. 17.) FM Decree on dangerous animal species and rules for keeping their specimens (Dangerous Species Decree) Section 11 (5); It must be reported to the nature conservation authority of the place where it is actually kept or bred.

²⁷ Dangerous Species Decree Section 1 (4), 4 (3).

act of breeding dangerous animals.²⁸ In Section 359 it defines the offence of breaching the obligation to keep a dangerous animal or dangerous dog as a criminal offence and provides for the punishment of the offender. Thus, whoever keeps, breeds, disposes of or brings into the country a dangerous animal without a licence or violates the safety requirements prescribed by law for keeping dangerous animals is punishable as a misdemeanour with imprisonment of up to two years.

With regard to dogs that have been declared individually dangerous by an official decision, the legislator has introduced a special provision in subsection (2) of the same legislative provision, according to which any person who is engaged in breeding, importing or exporting dangerous dogs to or from the territory of Hungary, or in keeping such for racing without permission, in trafficking in dangerous dogs unlawfully; or who violates the legal obligation relating to the spaying of dangerous dogs, or breaches the security requirements laid down in the relevant legislation relating to the keeping of dangerous, shall be punished as above. A person who keeps, trains or performs a guarding or protection task with a dangerous dog shall be punishable by imprisonment for up to three years for a qualified offence and a felony.

The non-responsible breeders usually breed several popular breeds of dogs, the wide supply and lower purchase price can be a good criterion. They are not good at veterinary documentation and testing, they do not monitor the subsequent fate of the breeding, they separate the puppies from the mother at an early stage and sell them, no transponder, no vaccination book, no written contract at the sale, no kennel name and no records of any kind, such as the form of breeding activity, despite the fact that there may be a tax implication for any income-generating activity.

As with the regulation of dangerous animals and dangerous dogs, *de lege ferenda*, (additional) administrative obligations could be imposed on the scope of breeding activities – in the form of a permit or notification – which would help to clarify beyond doubt who falls outside this scope, i.e. who can be considered an incorrect breeder, and legal consequences could be linked. This behaviour could be identified from the economic side of breeding, since Cruelty to Animals is already punishable by law and can be committed by any natural person. A separate set of conditions for registration could be laid down, and such unregistered behaviour could be recorded either as a misdemeanour or as a separate criminal offence, and in the latter case could be punished in a cumulative manner, alongside the offences of Cruelty to Animals and the Organization of Illegal Animal Fights.

4. PROBLEMS AND FUTURE OPTIONS FOR ACTION AGAINST UNLAWFUL BREEDERS

4.1. Breeders in a tightening regulatory environment

The public opinion on unlawful breeders is unfavourable and it may be necessary to thematise more specifically the activities of breeders, which are both preventive and regressive, essentially aimed at achieving compliance with the law. The public is often impatient and dissatisfied with the actions of the authorities because animal abuse is widespread worldwide, but its causes are divided and sometimes contradictory.²⁹ The purpose of procreation has been included in the Criminal Code as a qualifying circumstance attached to the conduct of the basic offence, but the issues of detection and proof make prosecution difficult. The numerical solution of the qualification, which provides for a stricter sanction for offences involving more than 10 pet animals, seems problematic. An offence involving 6, 8 or 4 animals may be high

²⁸ Violation of Legal Liabilities Relating to the Keeping of Dangerous Animals and Dangerous Dogs.

²⁹ Lorászó et al. 2023, 1.

profile or worthy of assessment, but remains less punishable due to that numerical barrier. There would be a need to create a doctrinal background that would allow for a precise terminology of breeding and reproduction, and to tighten up on registration and recording, and then attach legal consequences, whether administrative or even civil or criminal sanctions.

4.2. The importance of the ne bis in idem principle in the assessment of breeders

The ne bis in idem principle aims to eliminate multiple procedures and thus avoid double assessment and double sanctioning, avoid punishing the same person twice for the same conduct in different proceedings. The principle of ne bis in idem, as developed in the case-law of the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights, prevents the same person from being subject to two proceedings or sanctions for the same conduct, both with similar functions and objectives. This does not in itself preclude the possibility of several proceedings in different areas of law, but they should have different functions of sanctions. A retributive criminal sanction cannot be accompanied by an administrative sanction of a punitive nature, which also has a repressive purpose. Both administrative sanctions and sanctions for infringements are considered to be criminal matters.

It seems realistic that administrative proceedings can produce results in a shorter period of time and with a higher deterrent effect compared to criminal proceedings.³⁰ In previous case law, the two types of procedure were used in parallel, but the application of the constitutional principle of ne bis in idem has overridden this.

In Hungary, three important decisions of the Constitutional Court (hereinafter referred to as: Constitutional Court or CC) emerged in the field

of animal protection, the list is obviously not yet complete, because the legal framework is still being developed. Decision No 8/2017. (IV. 18.) CC ruled on the prohibition of double assessment with animal protection fines and criminal penalties for Cruelty to Animals. A criminal conviction in the case was handed down before the administrative procedure. The Constitutional Court ruled that, from the principle of legal certainty and the prohibition of double jeopardy and double punishment comes the constitutional requirement that, where criminal liability has been established for the crime of Cruelty to Animals or a final judgment has already been given on the question of criminal liability, no animal protection fine may be imposed on the same person for the same unlawful conduct in proceedings brought by the animal protection authorities on the basis of the same facts. It follows from the requirement of predictability arising from legal certainty that the legislator must regulate the relationship between the different procedures where the offence is accompanied by a sanction under another legal branches.³¹

The legislator intended to avoid the accumulation of procedures and sanctions in violation of the ne bis in idem principle with Act CXXV of 2017 on Sanctions for Administrative Violations (hereinafter referred to as: Sanction Act), which entered into force on 1 January 2021. The Sanction Act provides that if the court has convicted the natural person for a crime in a final decision and imposed a penalty or measure on him or her, or acquitted him or her on the grounds that the offence was not committed by the accused,³² so, on the basis of the same facts an administrative fine or a prohibition of an activity is not applicable as an administrative sanction,³³ as they are of a criminal nature. This does not apply to facts not assessed in a criminal case (residual facts) or to a natural person not assessed in a criminal case, in which case any sanction may be applicable.

³⁰ Tilki 2017, 13.

³¹ Decision No 8/2017. (IV. 18.) CC [49].

³² Section 566(1)(b) of Act XC of 2017 on Criminal Procedure (hereinafter referred to as: the Criminal Procedure Act).

³³ Sanction Act Section 5/A.

The Sanction Act provides that if the administrative authority becomes aware that criminal proceedings are in progress and the application of the administrative sanction depends on the outcome of those proceedings, it shall suspend its action until the criminal proceedings are concluded.³⁴ There are administrative offences that are subject to criminal sanctions and those that are not. Regardless of the criminal liability, a warning and a confiscation sanction under the Sanction Act, as well as other administrative sanctions or measures not covered by the Sanction Act, may be applied; administrative fines and prohibition from activities not. However, administrative sanctions may be applied earlier in time than criminal proceedings, and this is not sufficiently regulated in the Sanction Act. It was to be expected that such a case would arise and be brought before the Constitutional Court.³⁵

Decision No 18/2022. (VIII. 1.) CC in connection with fish protection fine and the crime Poaching Fish³⁶ considered that Sanction Act does not provide for the case when the administrative sanction is imposed earlier than the criminal prosecution, so there is no possibility the administrative sanction to be taken into account in the criminal procedure.³⁷

The *ne bis in idem* principle is not infringed by the rule introduced from 4 October 2022 that the criminal court notifies the animal protection authority that animal keeper has been convicted by a final judgment of a criminal offence of Cruelty to Animals or Organization of Illegal Animal Fights. The animal protection authority will carry out an administrative inspection on the basis of the court's notification.³⁸ This can help with some follow-up and may be useful for specific prevention. It is the legislator's intention³⁹ that in all cases of

criminal offences of Cruelty to Animals or the Organization of Illegal Animal Fights, the court should notify the animal protection authority, since the offender may keep other animals and should also be examined whether the animal keeping rules are kept. These circumstances cannot be examined in criminal proceedings, but in animal protection proceedings.

If breeding or the breeder would get specific determination criterion, this would facilitate the separate assessment of breeding, which is related to, but distinctly more than an animal cruelty conduct. In this case, the prohibition of double assessment could even be avoided by saying that the failure to carry out breeding as an activity subject to registration or authorisation is an act causing economic harm and should (also) be punished. Since the breeder is motivated by profit, he could be punished, monitored and supervised in the same way as, for example, tax evasion, and could be subject to sanctions under animal protection legislation at the legislator's discretion.

4.3. Sanction of prohibition on keeping animals

4.3.1. Administrative prohibition

The most problematic administrative sanction, apart from administrative fines⁴⁰ and the obligation to provide animal welfare training, is the prohibition of the keeping of animals.

If

- a pet animal keeper
- intentionally or repeatedly violates a provision of the legislation or administrative decision on the protection of animals
- causes permanent damage to the health or death of the animal,
- and the welfare of the pet animal kept or to be kept in the future cannot be ensured by imposing

³⁴ Sanction Act Section 5/B.

³⁵ Bányai 2021, 30.

³⁶ Criminal Code Section 246.

³⁷ See more Bányai 2023.

³⁸ Animal Protection Act Section 43 (13).

³⁹ Detailed reasoning to Act CXXVIII of 2021 on amending certain criminal laws necessary for the protection of animals Section 1.

⁴⁰ Animal Protection Act Section 43 (1)–(7).

an animal protection fine and by requiring the pet animal to undergo animal protection training, – the animal protection authority shall, in addition to imposing an animal protection fine, prohibition on keeping the pet animal for a period of 2 to 8 years, depending on the seriousness of the infringement.

A similar rule applies to a keeper of a non-pet animal if he is prohibited from keeping the species concerned. The same sanction will also apply if the reporting obligation or the obligation to engage a person with experience in keeping the species concerned is not successful.

The records provided for in the Sanction Act must be kept, so that the animal protection authority immediately enters the prohibition on keeping animals in the Register of Administrative Sanctions, the enforcement of which is monitored by the animal protection authority.⁴¹

4.3.2. Prohibition by a civil injunction

A prohibition on keeping animals may be imposed by means of a civil action. The Hungarian Public Prosecutor's Office, in addition to exclusively enforcing the state's criminal law claims, performs non-criminal law activities in the spirit of contributing to the maintenance of legality, in its capacity to protect the public interest under Act CLXIII of 2011 on Public Prosecution (hereinafter referred to as: the Public Prosecution Act).

To protect the public interest, it helps to ensure that everyone obeys the law.⁴² In case of violations of the law, it acts to uphold the law in the cases and in the manner prescribed by law. The public prosecutor exercises these powers to remedy violations of the law primarily by initiating court and non-ju-

dicial proceedings (right of action) and by initiating official proceedings and submitting legal remedies (action).⁴³ Section 27 (5) (e) lists the protection of the environment and nature conservation as one of the public prosecutor's priority tasks. Section 44 (2) specifically empowers the public prosecutor to bring an action for a prohibition of the activity or for compensation for damage caused by the activity in the event of a breach of the legislation on animal welfare and protection. Pursuant to Section 48 (2) of the Animal Protection Act, NGOs whose activities are aimed at the protection of animals may also bring an action before the courts for an injunction against the infringement of animal protection legislation. It could also be argued that the legislator could include the restriction, suspension or obligation to carry out a specific activity within the scope of the prosecutor's right to bring an action.⁴⁴

Pursuant to Section 7 (5) of Act XC of 2017 on Criminal Procedure, the court, the prosecution and the investigating authority are not bound by the decision or the facts established in civil, administrative, misdemeanour, disciplinary or other proceedings as to whether the accused has committed a criminal offence. Under the Act CXXX of 2016 on the Code of Civil Procedure,⁴⁵ the property consequences of a final judgment on a criminal offence are to be decided in a civil action, the court may not rule in its decision that the convicted person did not commit the offence charged, but everything else may be disputed in the civil action as to the facts. For example, in a civil action for a prohibition, the question is whether the action is directed against a particular animal, which may have died, or against a species of animal, or whether the prohibition should apply generally to all animals.

⁴¹ Animal Protection Act Section 43 (14)–(15).

⁴² Public Prosecution Act Section 1 (2).

⁴³ Public Prosecution Act Section 26 (1).

⁴⁴ Kocsis 2012, 93.

⁴⁵ Section 264 (1).

The Sanction Act considers administrative disqualification as an administrative sanction and does not allow it to be used in parallel with a criminal conviction, but in the case of civil disqualification this is not clear, it is necessary to decide what kind of civil disqualification is considered. This question was raised at the Constitutional Court concluding its latest decision, Decision No 13/2024. (V. 30.) CC. The Constitutional Court held that there was an unconstitutionality of the constitution caused by the legislator's failure to act, since the legislator had not regulated the prohibition of the activity in accordance with the requirements of legal certainty and the principle of *nulla poena sine lege*. That is because the legislature did not lay down the legal conditions for the application of that sanction in civil proceedings; furthermore, the legislature did not lay down the legal conditions for civil proceedings for breach of the legislation on the protection and welfare of animals in cases where criminal proceedings or proceedings before the animal welfare authorities are also brought, in accordance with the requirements of legal certainty and the principle of *ne bis in idem*. The Constitutional Court therefore called on the Parliament to fulfil its legislative obligation until 31 December 2024. As a consequence, the applicability of the civil injunction as a legal instrument has become questionable, for example the prosecution service does not yet use this right of action.

5. THE PROHIBITION ON KEEPING ANIMALS AS A CRIMINAL SANCTION; AS USEFUL DE LEGE FERENDA PROPOSAL

The criminal law assessment is subject to administrative disqualification. According to the qualifying circumstance in Section 244 (2) d) of the Criminal Code, the penalty for a criminal offence is imprisonment for up to three years if the Cruelty to Animals is committed during the period of the prohibition against keeping animals as defined in the Animal Protection Act, or against animals of the species concerned.

The administrative penalty of an unlawfully applied disqualification cannot be compensated retrospectively, since it has no specific numerical value like a fine and cannot be redeemed or refunded. The Constitutional Court has already called on the legislature to develop a general solution to respect the *ne bis in idem* principle in order to harmonise criminal procedures and sanctions regulated by different branches of law.⁴⁶

A prohibition on keeping animals can mean serious damage and financial disadvantage for breeders motivated to make financial gain. In addition, the tightening of the Criminal Code in 2022 also foresaw a more severe penalty if someone commits Cruelty to Animals during a previous ban. Taking into account the *ne bis in idem* principle with the uncertainties, it should be considered, *de lege ferenda*, that a prohibition on keeping animals could be incorporated into the criminal law system as a kind of special punishment, similar to prohibition to exercise professional activity.

For this reason, it would be interesting if the prohibition on keeping animals were included in the Criminal Code. This could be a real deterrent and a real penalty for unlawful breeders. A prohibition on the underlying activity could prevent future unlawful conduct. We see such legal solutions, for example with regard to the institutional system of restraining orders due to violence between relatives, where there is a criminal restraining order and a restraining order defined by a special law.⁴⁷

Currently, according to the Criminal Code,⁴⁸ penalties include imprisonment, custodial arrest, community service work, fine, prohibition to exercise professional activity, driving ban, prohibition from residing in a particular area, ban from visiting sport events; expulsion. Deprivation of civil rights may be imposed as a form of additional penalty. Penalties can be applied in combination. The prohibition

⁴⁶ Decision No 18/2022. (VIII. 1.) CC [119].

⁴⁷ See Act LXXII of 2009 on preventive injunctions on the grounds of violence between relatives.

⁴⁸ Criminal Code Section 33.

on keeping animals could also be placed – perhaps by analogy with prohibition to exercise professional activity – so that breeding activities could be assessed separately and weighted in the context of criminal proceedings, without violating the *ne bis in idem* principle.

6. BREEDING FARMS – ISSUES OF PROOF AND DETECTION

Cruelty to Animals, abuse, Organization of Illegal Animal Fights, and the conditions under which animals are kept are often hidden. Prevention is difficult until the signalling system of animal protection actors is not functioning properly. For example, the veterinarian can detect signs of possible animal fighting sooner, so he could report it, just like the doctor in case of injuries caused to humans. Cruelty to Animals and Organization of Illegal Animal Fights are also subject to public prosecution as human personal harms and injuries.

Some of the criminal criteria for animal cruelty require veterinary expertise in the evidentiary process. Abuse or unjustified mistreatment of vertebrate animals resulting in permanent damage to the animal's health or in the animal's destruction, the possibility of damage to health are all professional questions that need to be answered by an expert,⁴⁹ and have an impact on the case.

The chances of detection are also limited in administrative procedures, as the animal health authority or the official veterinarian has limited access to the property or premises, and they can only be exercised in the presence of arm power without the permission of the owner or keeper. It is no coincidence that, in the Czech Republic,⁵⁰ for example, following a case that caused an outrage, there was serious concern for extending the powers of official veterinarians. In that case, the animal health authority, as an administrative authority, carried out the inspection of dog owners, but the dog breeder

did not allow inspectors to enter his property, and this was repeated later, in 2017. In 2018, the regulation was amended and the veterinary authority was authorized to enter the apartment for inspection. In the apartment, 212 small dogs were found sick and crowded. The keeper was a married couple who defended themselves by saying that they kept dogs for hobby. However, the fact that most females were pregnant more than once indicated that they were not raising animals for pleasure or hobby, but breeding activities, for which the offenders received a three-year prison sentence.⁵¹ In Slovak law, the possibility of taking action against illegal dog breeding has been included within the framework of the Act on Veterinary Care.⁵²

As far as the possibilities of the investigating authority are concerned, it can also be said that in the absence of an initial circumstance (e.g. reporting), animal torture behavior remains hidden and only the result can be invented, such as tortured or destroyed animals. It is also typical that animal fights in particular are linked to other crimes, such as drug possession, distribution, assault, vandalism, and attention is drawn to the perpetrators (in the framework of surveillance or eavesdropping) for these other crimes, and it turns out that the organization of prohibited animal fighting is also raised, so it comes to light as a consequence of another case that animal fights are organized.

It is particularly to be welcomed that the legislator provides for the possibility of handing over the animal to the public authority at an early stage of the procedure with regard to the confiscation of live animals as a sign of crime. The livelihood of the animal and the accumulation of maintenance costs justified the creation of separate procedural rules and the exclusion of the steps of use, sale and destruction in the public interest. The only question now is how long the costs of keeping these animals – typically dogs bred for fighting – can

49 Lorászko et al. 2021, 166.

50 See more Bányai 2023.

51 Nagy 2023, 75.

52 Gallo 2023, 52.

burden the administrative apparatus or whether they will be replaced by state funding for shelters. In any case, every effort must be made to ensure that the seized animal is not returned to the same breeder or breeding establishment during its sale or adoption, as it was poorly kept there and used for criminal offences.

Unfortunately, when a breeding farm is detected, there is no condition that would preclude the return of the animal, unless the offender also receives a prohibition and cannot keep an animal for this reason.⁵³

Administrative bodies are connected to the control system of rules relating to animal welfare. If the dogmatic background of propagating activities were established, with the registration system applicable to them, the administrative authority could be entrusted with their control, registration and supervision by the administrative procedural rules.

The operation of illegally operating propagators and breeding plants could be caught up either along the lines of business licensing or tax administration control rules. The legislature may decide whether to attach a criminal assessment to it for financial gain.

7. CONCLUSION

The issues of the puppy mill runners as a subject and illegal breeding as an activity are negatively evaluated by the public and the legislator. To be able to successfully sanction the conducts of unlawful breeders who break the rules of protecting animals it seems necessary to create dogmatic definitions of the incorrect breeders and their activities. It can be judged from the registration side, as well as from the genetic, biological, veterinary, breed, and from economic side.

In addition, the *ne bis in idem* principle must be respected so that illegal reproductive behaviour can be assessed separately as an additional offence. This could happen by creating a separate, economy-based offence, it could be done either by including a prohibition on keeping animals as a separate penalty in the Criminal Code, or strengthening civil law and administrative law instruments, even in combination. With their effective operation, perhaps the organizers, participants and animal torturers can be better accustomed to behave in accordance with the law and the ethical-moral considerations of society, which is rightly expected in a civilized legal system. In the interdependence of man and animal, the true humanity is to act as we would with ourselves. "*Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.*"

⁵³ Fialka & Soczó 2023, 32.

BIBLIOGRAPHY

1. Abostonterrier.hu (no date) Tenyésztő vagy szaporító? Mi is a különbség? (<https://abostonterrier.hu/kutyavasaras-elott/tenyeszto-vagy-szaporito-mi-is-a-kulonbseg/#1577647696529-bc68a297-0794>) [2024. 11. 05.]
2. Bányai K (2021) Gondolatok a ne bis in idem elvről az állatok jogi védelmét szolgáló közigazgatási és büntetőjogi szankciók tükrében (Thoughts on the principle of ne bis in idem in the light of administrative and criminal sanctions for the legal protection of animals), *Agrár- és Környezetjog, Journal of Agricultural and Environmental Law* 16(3), pp. 23–38, DOI: <https://doi.org/10.21029/JAEL.2021.31.7>
3. Bányai K (2022) Beszámoló Az állatok jogi védelmének kérdései (kihívások és tendenciák, kitekintéssel egyes országok szabályozására) című nemzetközi online konferenciáról, *Ügyészek Lapja* 29(5–6), pp. 55–67.
4. Bányai K (2023) Az állatvédelmi eljárások egymásra hatása és az alkotmánybírói jogértelmezés, *Ügyészek Lapja* 30(3), pp. 5–15.
5. Bell J S (2007) Responsible Breeding and Management of Genetic Disease, Tufts' Canine and Feline Breeding and Genetics Conference, 2007 (<https://www.vin.com/apputil/content/defaultadv1.aspx?pld=11243&id=3861470>) [2025. 01. 30.]
6. Borsodihiir.hu (2024) Állatkínzás: jogerős ítélet egy borsodi nővel szemben (<https://borsodihiir.hu/hir/allatkinzas-jogeros-itelet-egy-borsodi-novel-szemben>) [2024. 12. 07.]
7. Domján A (2024) Horror a kutyatelepen, egy állattartástól eltoltított osztrák nőtől mentettek meg 200 állatot (<https://index.hu/belfold/2024/11/19/kutyatelep-allatmenhely-horror-ausztria-rossz-korulmenyek/?token=f49f941d5d0f83323432d2891171f1f9>) [2024. 12. 07.]
8. European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS No. 125), Strasbourg 13/11/1987 - Treaty open for signature by the member States and for accession by non-member States, 01/05/1992 (4 Ratifications.) (<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=125>) [2024. 12. 06.]
9. Fialka O & Soczó R (2023) Az élőállat, mint bűnjel, és ennek gyakorlati kérdései, *Ügyészek Lapja* 30(3), pp. 29–38.
10. Gallo Z (2023) Állatvédelem a szlovák büntetőjogban, *Ügyészek Lapja* 30(3), pp. 51–55.
11. Kocsis G (2012) A hazai vízvédelmi szabályozás problematikája – az ügyész magánjogi tevékenysége során rendelkezésre álló eszközök hatékonysága a vízvédlemben, *Jogi Tanulmányok* 16(1), pp. 83–94.
12. Kruzer A (2024) Vitiligo in Dogs, Causes, Treatment, and Prevention, (<https://www.thesprucepets.com/vitiligo-in-dogs-5073109>) [2025. 01. 30.]
13. Lorászó G, Rácz B, Gerencsér F, Ózsvári L (2021) Az ügyészség tapasztalatai az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások során Magyarországon (The prosecutors' experiences on court cases with animal cruelty in Hungary), *Magyar Állatorvosok Lapja, Hungarian Veterinary Journal* 143(3), pp. 165–172.
14. Lorászó G, Vetter Sz, Rácz B, Sótónyi P (2023) Comparison of Police Data on Animal Cruelty and the Perception of Animal Welfare NGOs in Hungary, *Animals* 13(7), 1224, pp. 1–17, DOI: <https://doi.org/10.3390/ani13071224>
15. Nagy Zs (2023) Állatvédelmi szabályozás Csehországban, különös tekintettel a büntetőjogi szempontokra, *Ügyészek Lapja* 30(3), pp. 69–78.
16. Paulovics A & Jámor A (2013) Az önkormányzati rendeletek bírói kontrollja az állattartási rendeletek példáján, *Miskolci Jogi Szemle* 8(1), pp. 5–17.
17. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the welfare of dogs and cats and their traceability, Brussels, 7.12.2023 COM (2023) 769 final 2023/0447 (COD) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:52023PC0769>) [2024. 10. 08.]
18. RSPCA Victoria (no date) Illegal breeding, rearing and selling (<https://rspcavic.org/illegal-breeding-rearing-and-selling/>) [2025. 01. 30.]
19. Tar H (2024) Már a celebek is a kutyaszaporítókat reklámozzák, ezért nem éri meg bedőlni a cuki kiskutyáknak, *Magyar Nemzet* (<https://magyarnemzet.hu/belfold/2024/03/mar-a-celebek-is-a-kutyaszaporitokat-reklamozzak-ezert-nem-eri-meg-bedolni-a-cuki-kiskutyaknak>) [2024. 11. 05.]
20. Tilki K (2017) Az állatkínzás miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai 2012 és 2016 között (https://www.okri.hu/index.php/2-uncategorized/96-tilki-katalin;https://www.okri.hu/images/stories/KUTBESZ_UJ_2017/befkut_2017_hun.pdf) [2024. 11. 05.]
21. Tóth Sz, Kráz K, Ózsvári L, Vetter Sz (2024) A brachycephal kutyafajták tartásának állatvédelmi vonatkozásai és tapasztalatai Magyarországon, *Magyar Állatorvosok Lapja, Hungarian Veterinary Journal* 146(5), pp. 307–318, DOI: <https://doi.org/10.56385/magyallorv.2024.05.307-318>
22. V. Molnár Orsolya (2014) Ezt tette az ember a kutyával száz év alatt (<https://www.origo.hu/tudomany/2014/01/kutyatenyesztes-igy-alakitotta-at-a-kutyakat-az-ember-szaz-ev-alatt>) [2024. 11. 05.]
23. VAOL (2024) Megdöbbenő fordulat - Szabadlábban a vasi szaporítótelepek osztrák tulajdonosa, kiengedte a bíróság (<https://www.vaol.hu/helyi-kek-hirek/2024/11/szaporitotelek-osztrak-tulajdonosa-vas-allatkinzas-szabadon>) [2024. 12. 07.]
24. VetEffect, Wageningen University & Research Centre (WUR) & Istituto Zooprofilattico Sperimentale dell'Abruzzo e del Molise "G. Caporale" (IZSAM) (2015) Study on the welfare of dogs and cats involved in commercial practices (https://food.ec.europa.eu/system/files/2016-10/aw_eu-strategy_study_dogs-cats-commercial-practices_en.pdf) [2024. 12. 06.]

Állami támogatások hatása az állatvédelmi intézményrendszerekre

The Impact of State Subsidies on Animal Protection Institutional Systems

ABSZTRAKT

Az állami támogatások jelentős szerepet játszanak az állatvédelemmel foglalkozó intézmények működésében és fejlődésében, hiszen hozzájárulnak a hosszú távú fenntarthatóságukhoz. A tanulmány az állatkertek és a civil állatvédő szervezetek számára nyújtott állami támogatások hatásait vizsgálja, különös tekintettel arra, hogy ezek miként befolyásolják a működési feltételeket, az anyagi stabilitást és a fenntarthatóságot. A kutatás célja, hogy átfogó képet nyújtson az állami támogatások hatékonyságáról, és azonosítsa azokat a kihívásokat, amelyek az intézményrendszer fenntartható működését és fejlődését korlátozhatják, valamint javaslatokat fogalmazzon meg az intézményrendszer további fejlesztésére. Az állatvédelmi intézmények hosszú távú fenntarthatósága és fejlődése szoros összefüggést mutat az állami támogatások megfelelő mértékével és célzott felhasználásával, amely nemcsak a napi működési költségeket és a szükséges infrastrukturális fejlesztéseket fedezi, hanem elősegíti a veszélyeztetett fajok védelmét, a társadalmi érzékenyítést, valamint a fenntartható fejlődést célzó projektek megvalósítását is.

Kulcsszavak: állami támogatás, állatjólét, állatkert, állatvédelem, civil szervezet

ABSTRACT

State subsidies play a significant role in the operation and development of institutions involved in animal welfare, as they contribute to their long-term sustainability. This study examines the impact of government subsidies provided to zoos and non-governmental animal protection organizations, with a particular focus on how these subsidies influence operational conditions, financial stability, and sustainability. The research aims to provide a comprehensive overview of the effectiveness of state subsidies and identify the challenges that may hinder the sustainable operation and development of the institutional system. Furthermore, it seeks to formulate recommendations for the further improvement of the institutional framework. The long-term sustainability and development of animal welfare institutions is closely linked to the appropriate level and targeted use of state funding, which not only covers daily operating costs and necessary infrastructure developments but also promotes the protection of endangered species, enhances social awareness, and facilitates the implementation of projects aimed at sustainable development.

Keywords: state subsidy, animal welfare, zoo, animal protection, non-governmental organization

¹ dr., állatorvos, közgazdász, PhD hallgató, ÁTE Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ, e-mail: koska.hedvig.dora@univet.hu.

1. BEVEZETÉS

Az állatkertek és a civil állatvédő szervezetek összekapcsolódó szerepe a biodiverzitás megőrzésében és az állatvédelemben egyre nagyobb elismerést kap a globális ökológiai válságra adott válaszként. Az állatkertek kettős szerepet töltenek be a természetvédelemben: in situ és ex situ programokon keresztül – például veszélyeztetett fajok tenyésztése – hozzájárulnak a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint oktatási kezdeményezésekkel növelik a közvélemény környezeti tudatosságát.² Ezen intézmények kulcsszerepet játszanak abban, hogy a városi lakosságot közelebb hozzák a természethez, és támogatják az élőhelyvédelem helyi és globális erőfeszítéseit.³ A civil állatvédelmi szervezetek ezekhez az erőfeszítésekhez a jogvédelem, állatmentés és rehabilitáció révén, valamint az illegális állatkereskedelem és a felelős állattartás kérdésében végzett kampányaikkal járulnak hozzá.

1.1. A fenntartható állatvédelem fogalma

A fenntartható állatvédelem kifejezés az állatvédelemre utal, mint a fenntarthatóság és a körkörös gazdálkodás egyik dinamikusan fejlődő pillérére.⁴ Ez a megközelítés túlmutat az állatok fizikai jóllétének biztosításán, mivel az állatok védelme szorosan összekapcsolódik az ökoszisztéma egyensúlyának megőrzésével és a társadalmak fenntartható működésével. Az állatok jóllétének hosszú távú biztosítása erkölcsi kötelesség, illetve gazdasági és környezeti érdek is, hiszen az ökológiai rendszerek stabilitása és a biodiverzitás fenntartása nélkülözhetetlen az emberiség jövője szempontjából. A fenntartható állatvédelem magában foglal olyan intézkedéseket, amelyek az egyedvédelem mellett hangsúlyt helyeznek az élőhelyek megőrzésére, az állatpopulációk egészséges szintjének fenntartására, valamint az ökológiai rendszerek integritásának biztosítására. Ezek

az intézkedések különösen fontosak a klímaváltozás, a természeti erőforrások túlhasználata és a globális biodiverzitás csökkenése által jelentett kihívások fényében.⁵

1.2. Az állatvédelmi intézményrendszerek fogalma

Az állatvédelem és az állatkertek működésének szabályozását Magyarországon az 1998. évi XXVI-II. törvény (a továbbiakban: Ávtv.) és a hozzá kapcsolódó rendeletek határozzák meg. Az állatkert fogalmát a jogszabály az állandó létesítmények kategóriájába sorolja, ahol az állatokat évente legalább hét napon keresztül a nagyközönség számára bemutatják. Azonban a cirkuszi menaszériák és az állatkereskedések nem minősülnek állatkerteknek.⁶

Az állatkertek feladatai messze túlmutatnak az állatok egyszerű bemutatásán. Fontos szerepet töltenek be a tudományos kutatások és a szemléletformálás terén, valamint részt vesznek a fajmegőrzési programokban. Kiemelten fontos céljuk a védett fajok megóvása, ideértve azokat az állatfajokat, amelyek a természetvédelmi oltalom vagy nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartoznak. Az állatkertek ezen túlmenően természetvédelmi mentőközpontként is működhetnek, biztosítva a sérült vagy veszélyeztetett állatok ellátását és rehabilitációját.⁷

Az állatkertek és állatotthonok létesítésére és működésére vonatkozó rendelet előírja, hogy az állatkertek nem folytathatnak üzletszerű kereskedelmi tevékenységet az állatokkal kapcsolatban. Ennek ellenére az állatállomány eseti értékesítése vagy cseréje nem minősül üzletszerű kereskedelemnek. Az állatkertek célkitűzései közé tartozik a környezeti nevelés, az oktatás és a társadalom tájékoztatása az élővilág sokféleségéről.⁸ Mindemellett

² Miller et al. 2004.

³ Miller et al. 2004.

⁴ Vetter 2024, 11.

⁵ Vetter 2024, 11.

⁶ Ávtv. 3. §.

⁷ 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. § (2) bekezdés.

⁸ 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. § (5) bekezdés.

kulcsszerepet játszanak a természetvédelmi ismeretek terjesztésében és a fenntarthatóságra való nevelésben. Az állatvédelmi jogszabályok alapján az állatkertek működése egyszerre szolgálja a természetvédelmi, oktatási és tudományos célokat, miközben biztosítja az állatok jóllétét és gondozását.⁹

Az állatkertek a természetvédelem kulcsfontosságú intézményei, amelyek különféle programok és szolgáltatások révén egyszerre segítik a biodiverzitás megőrzését, a társadalom szemléletformálását és a kultúra népszerűsítését. A veszélyeztetett fajok megmentését célzó fajfenntartó programjaik, az oktatási kezdeményezéseik, valamint a nagyközönség számára nyújtott élményalapú tudatformáló tevékenységeik mind hozzájárulnak az állat- és természetvédelem népszerűsítéséhez. Az állatkertek különleges szerepe abban mutatkozik meg, hogy évente több mint 4 millió látogató számára nyújtanak élményt Magyarországon, ezzel kiemelkedő turisztikai attrakcióként is működnek. Az állatkertek világszerte jelentős vonzerőt képviselnek, évente több százmillió látogatót fogadva.¹⁰ Ez a látogatottság jelentős potenciált rejt magában az állatvédelem üzenetének széles körű terjesztésére és a felelősségteljes állattartás népszerűsítésére, továbbá a gazdaság élénkítésére.¹¹

Az állatkertek kulcsszerepet töltenek be a fajmegőrzésben és a környezettudatos nevelésben. Oktatási programjaik (interaktív kiállítások, szemléletformáló előadások és vezetett séták) erős hatást gyakorolnak a látogatók szemléletére, és hatékonyan hívják fel a figyelmet a biodiverzitás megőrzésének fontosságára.¹² A szemléletformáláson keresztül a látogatók nagyobb arányban járulnak hozzá a természetvédelmi tevékenységekhez

adományokkal, önkéntes munkával vagy egyéb módon. Ezek a közvetlen támogatások jelentős szerepet játszhatnak az állatkertek finanszírozásában és a veszélyeztetett fajok megővésében. A hatékony elemek és a gondosan kidolgozott programok, kiállítások és edukációs kampányok idővel erősíthetik a közvélemény támogatását, ami újabb pénzügyi és társadalmi erőforrásokat mozgósíthat.¹³

A civil szervezetek fogalmát a magyar jogrend az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényben (a továbbiakban Civil tv.) – amely a civil szervezetek működésének jogi kereteit rögzíti – és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (a továbbiakban: Ptk.) határozza meg. A Civil tv. törvény alapján a civil szervezetek olyan, nem párthoz kapcsolódó és elsődlegesen nem profitorientált szervezetek, amelyek közérdekű célokat szolgálnak, és alapvetően három típusba sorolhatók: civil társaságok, egyesületek és alapítványok.¹⁴

A civil társaságok a civil szféra legegyszerűbb formái, amelyek a tagjaik közös együttműködésén alapulnak egy meghatározott cél érdekében. Az egyesületek Magyarországon nyilvántartásba vett, jogi személyiséggel rendelkező társadalmi szervezetek, amelyek szintén közösségi célokat valósítanak meg. Fontos azonban kiemelni, hogy a törvény kizárja az egyesületek köréből a politikai pártokat, a szakszervezeteket, valamint a kölcsönös biztosító egyesületeket.¹⁵ Az alapítványok ezzel szemben meghatározott cél érdekében létrehozott, szintén jogi személyiséggel rendelkező szervezetek a Ptk. megfogalmazása szerint.¹⁶

9 A Tanács 1999/22/EK irányelve (1999. március 29.) a vadon élő állatok állatkertben tartásáról 3. cikk.

10 World Association of Zoos and Aquariums (WAZA).

11 Központi Statisztikai Hivatal 2024.

12 Miranda et al. 2023, 296.

13 Rani & Pushker 2023, 337–342.

14 Civil tv. 2. §, 17. § (1) bekezdés.

15 Civil tv. 5/A §, 4. § (2) bekezdés.

16 Ptk. 3:388 §.

A civil szervezetek közös jellemzője, hogy nem profitorientáltak, tehát elsődleges céljuk nem a gazdasági haszonszerzés, hanem valamilyen társadalmi vagy közérdekű cél megvalósítása. Tevékenységük rendkívül sokszínű lehet, például az oktatás, a környezetvédelem, a kultúra, az egészségügy vagy a szociális ellátás területén működnek jellemzően.¹⁷

A civil állatvédők szervezetek szintén kiemelt szereplői az állatvédelemnek. Ezek a szervezetek nonprofit alapon működnek, és tevékenységük az állatok mentésére, rehabilitációjára, valamint a társadalmi szemléletformálásra összpontosul. Magyarországon számos civil állatvédő szervezet tevékenykedik: az Országos Bírósági Hivatal nyilvántartása szerint több mint 650 állatvédő szervezet létezik, melynek száma növekszik.¹⁸ Ezek a szervezetek többek között az állatmenhelyek fenntartásával, az állatkínzás elleni küzdelemmel, kóbor és sérült állatok mentésével, az illegális állatkereskedelem elleni tevékenységgel és az állatok örökbefogadásának népszerűsítésével járulnak hozzá az állatvédelemhez.

A civil állatvédők kiemelt figyelmet fordítanak a házi-, vadon élő- és haszonállatok védelmére, valamint a felelős állattartás népszerűsítésére. A társadalmi aktivitásuk azonban nem korlátozódik helyi szintre; sok szervezet részt vesz nemzetközi kampányokban, például az illegális állatkereskedelem elleni fellépésben vagy a veszélyeztetett fajok megmentésében.

1.3. Az állatvédelmi intézményrendszereknek nyújtott állami támogatások szükségessége

A fenntarthatóság alapfeltétele az állatkertek és a civil szervezetek stabil anyagi támogatása. Az állami források nélkül ezek az intézmények gyak-

ran pénzügyi nehézségekkel küzdenek, ahogy azt a COVID-19 világjárvány alatt is láthattuk, amikor számos állatkert került a csőd szélére, ami az állatok jóllétére is súlyos hatást gyakorolt.¹⁹ Kutatások születtek arról is, hogy a pénzügyi problémán túl viselkedési változásokat is megfigyeltek a bezárások idején az állatoknál. Az állatok eltérően reagáltak a bezárási és újrainyitási periódusokra, azonban egyértelműen pozitív vagy negatív hatásokat egyik faj esetében sem sikerült kimutatni, melyből arra következtettek, hogy az állatkerti állatok jelentős mértékben képesek alkalmazkodni a látogatókhoz.²⁰ A világjárvány miatti bezárások alatt az állatkertek sok esetben kreativitással és rugalmassággal alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez. Bár a látogatók személyesen nem léphettek be az intézmények területére, az állatkertek innovatív módokat találtak arra, hogy továbbra is kapcsolatot teremtsenek az emberek és az állatok között a népszerűsítés és az anyagi terhek csökkentésének érdekében. Számos új digitális eszközt és megoldást vezettek be, amelyek lehetővé tették az állatkertek működésének online térbe való áthelyezését és az online örökbefogadás reklámozását.²¹

Az állatkertek a világ minden részén segítségre szorultak a járvány idején, az Egyesült Királyságban például jelentős rendkívüli állami támogatást nyújtottak számukra. Az angliai állatkertek javára a brit kormány bejelentett egy 14 millió fontos állami támogatási csomagot, amelynek célja az állatkertek és akváriumok fenntarthatóságának biztosítása volt a járvány gazdasági hatásai közepette. Ez a támogatási csomag olyan intézmények számára nyújtott anyagi segítséget, amelyek a látogatók hiánya miatt súlyos pénzügyi nehézségekkel küzdöttek.²²

¹⁷ Civil tv. 17. § (1) bekezdés.

¹⁸ Magyarország Bírósági 2024.

¹⁹ Pepper & Voigt 2021, 68–69.

²⁰ Frost et al. 2022, 586–615.

²¹ Macri & Wells 2023, 476–478.

²² Department for Environment, Food & Rural Affairs and Lord Goldsmith 2020.

Az állatkertek működését gyakran állami támogatások biztosítják, míg a civil szervezetek adományokra, pályázati forrásokra és önkéntes munkára támaszkodnak. Az állami támogatások kiemelt szerepet játszanak az infrastruktúra fejlesztésében és az oktatási programok bővítésében. A civil szervezetek esetében az adománygyűjtő kampányok és a közösségi média aktivitás révén lehetőség nyílik a társadalmi tudatosság növelésére és a pénzügyi fenntarthatóság megőrzésére.

Az állami támogatások kulcsfontosságú eszközök a kormányzati gazdaságpolitikában, amelyek célja a gazdasági szereplők működésének elősegítése, a versenyképesség javítása és társadalmi célok elérése. Az Európai Unió jogi keretei szerint az állami támogatás minden olyan közvetlen vagy közvetett állami beavatkozás, amely egyes vállalkozásokat, ágazatokat vagy gazdasági tevékenységeket előnyben részesít az egészséges piacon belüli versenyt torzító módon.²³

Az állami támogatások szabályozása során különös figyelmet kap, hogy azok ne torzítsák indokolatlanul a versenyt. Ennek érdekében az Európai Unió tagállamai közötti egyenlő feltételeket biztosító szabályozásokat és előírásokat alkalmaznak. Az uniós szabályok egyben azt is garantálják, hogy az állami támogatások hozzájáruljanak az egységes piac fejlődéséhez, és ne csupán egyéni érdekeket szolgáljanak.²⁴ Az állatvédelmi intézményrendszereknek nyújtott támogatások többsége vissza nem térítendő támogatás. A vissza nem térítendő támogatás olyan közvetlen pénzforrást jelent a szervezetek számára, melyet teljes körű elszámolás esetén nem kell visszafizetni.

1.4. A tanulmány célja

Jelen tanulmány célja, hogy elemezze az állatkertek és a civil állatvédő szervezetek szerepét a fenntarthatóság szempontjából, különös tekintettel az állami támogatások hatására. Az elemzés során kitérek azokra a területekre, ahol a támogatások elősegítik a fenntarthatóságot, javítják a

működési feltételeket, és erősítik társadalmi és oktatási szerepüket. A kutatás célja továbbá gyakorlati javaslatok megfogalmazása az állami finanszírozás hatékonyságának növelésére.

Az állami támogatások hatékonyságának növelése érdekében fontos a célzott forráselosztás, amely figyelembe veszi mind az állatkertek, mind a civil szervezetek sajátos igényeit. Az átlátható támogatási rendszer és a hosszú távú stratégiai tervezés biztosíthatja, hogy a források a legnagyobb hatást érjék el, különösen a biodiverzitás megőrzése és a társadalmi tudatosság növelése terén.

2. MÓDSZER

A tanulmány az állami támogatások hatását vizsgálja az állatvédelmi intézményrendszerek működésére, különös tekintettel az állatkertek és civil állatvédő szervezetek szerepére és fenntarthatóságára. A kutatás célja, hogy feltárja a támogatások mértékét, felhasználásuk területeit, valamint azok közvetlen és közvetett hatásait az érintett intézmények működési feltételeire, hosszú távú fenntarthatóságára és társadalmi szerepének erősödésére. A kutatáshoz kvantitatív adatelemzési módszereket alkalmaztam, amelyeket releváns és megbízható adatforrásokra alapoztam, hogy biztosítsam az eredmények hitelességét és tudományos megalapozottságát.

Az adatgyűjtés 2024 októbere és decembere között zajlott, és e-mailes, valamint személyes megkereséseken alapult. A kutatás során három fő forrásból származó adatokra támaszkodtam: a Vármegyei Kormányhivatalok, a Magyar Állatkertek Szövetségéhez tartozó tizenhárom állatkert, valamint a „Közös ügyünk az állatvédelem” Alapítvány által szolgáltatott információk képezték a vizsgálat alapját. Ezen kívül kiegészítő adatokat használtam a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) nyilvánosan elérhető statisztikai jelentéseiből, hogy átfogó képet alkothassak az állami támogatások mértékéről és hatásairól.

23 European Commission 2024.

24 European Commission 2024.

A kutatás célzottan vizsgálta az állami támogatások összegeit, azok felhasználásának területeit – például infrastruktúra-fejlesztés, fenntartási költségek fedezése, oktatási és szemléletformáló programok finanszírozása –, valamint az ezek révén megvalósult projektek számát és eredményességét. Az adatgyűjtés során külön figyelmet fordítottam arra, hogy az állatkertek és a civil állatvédő szervezetek eltérő működési környezetéből adódó különbségeket megfelelően kezeljem, és az összehasonlítások során figyelembe vegyem az intézményi méretek, forrásbevonási lehetőségek és társadalmi szerepek közötti eltéréseket.

Az elemzés során arra törekedtem, hogy az adatok alapján következtetéseket vonjak le az állami támogatások intézményekre gyakorolt hatásairól, különös tekintettel a működési feltételekre, a fenntarthatóság biztosítására, valamint a természetvédelem és az állatvédelem társadalmi szerepének erősítésére.

A kutatási folyamat során az adatok hitelességét és megbízhatóságát többszörösen ellenőriztem, és igyekeztem kiszűrni az esetlegesen hiányos vagy pontatlan információkat. Az adatgyűjtés során felmerült egyik legjelentősebb nehézség az intézmények méretének és működési körzetének heterogenitása volt, amely bonyolította az összehasonlíthatóságot. Például a kisebb regionális állatkertek eltérő kihívásokkal szembesültek, mint a nagyobb, nemzetközi jelentőségű intézmények, amelyek esetében a támogatások mértéke és célja is jelentősen eltérhetett. További torzító tényezőt jelentettek a külső körülmények, például a COVID-19 járvány hatásai, amelyek jelentős befolyással voltak mind a támogatási szükségletekre, mind pedig az intézmények működésére.

A kutatás több fontos eredményt tárt fel az állami támogatások állatvédelmi intézményrendszerekre gyakorolt hatásairól, azonban néhány limitációra is rá kell mutatni, amelyek befolyásolhatják az eredmények általánosíthatóságát és a következtetések érvényességét.

Az első jelentős korlát az adatok hozzáférhetősége és részletessége volt. Az állatvédelmi intézmények állami finanszírozására vonatkozó információk nem minden esetben voltak átláthatóak vagy egységesek, mivel a támogatások mértéke és felhasználási célja intézményenként eltérő. Ez megnehezítette az adatok pontos összehasonlítását és a következtetések általános érvényűvé tételét.

Továbbá limitációként említhető, hogy a kutatás elsősorban kvantitatív adatokra támaszkodott, így a támogatások hatásainak mélyebb, kvalitatív szempontú feltárása korlátozott maradt. Például a támogatások közvetett társadalmi hatásait – mint az oktatásban, közösségformálásban vagy fejlődésben játszott szerepet – nem vizsgáltam részletesen.

Ezeket figyelembe véve a jövőbeli kutatások számára fontos lenne a kvalitatív módszerek alkalmazása, az állatvédelmi intézmények hosszú távú stratégiájának elemzése, valamint a regionális sajátosságok részletesebb feltárása. Ennek köszönhetően még átfogóbb és megalapozottabb képet kaphatunk az állami támogatások szerepéről és hatásairól az állatvédelem területén.

3. EREDMÉNYEK ÉS TÁRGYALÁS

3.1. Mennyit fordít az állam erre a célra?

A kérdés megválaszolása a rendelkezésre álló és a megkeresett szervezetek által szolgáltatott adatok elemzésén alapul, azonban fontos megjegyezni, hogy a hazai adatforrások nem minden esetben teljeskörűek. Az átláthatóság hiánya különösen a speciális támogatási formák, például az egyedi kormánydöntések alapján nyújtott támogatások esetében jelent kihívást, mivel ezekről a kormány nem minden esetben tesz nyilvánossá információkat. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a hazai jelentések adatai módszertanilag sem mindig egységesek. Egyes esetekben nem a tényleges támogatástartalom, hanem a teljes kötelezettségvállalás kerül feltüntetésre, amely csak részben minősül tényleges pénzügyi támogatásnak. Ez jelentős akadályt képez a támogatások pontos mértékének és hatásának elemzésében.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatbázisában található információk bizonyos esetekben az állatkerteket és a nemzeti parkokat egy kategóriában tárgyalják, ami megnehezíti annak pontos meghatározását, hogy az adott források milyen mértékben kerültek az állatkertekhez vagy a nemzeti parkokhoz. Ez a módszertani kihívás jelentősen korlátozza az adatok elemzésének mélységét és pontosságát, különösen az állatvédelemmel kapcsolatos állami források eloszlásának vizsgálataiban.

A vizsgálatban szereplő állami támogatások kifejezetten az állatkerteknek és a civil állatvédő szervezeteknek nyújtott forrásokat tartalmazzák. Mindazonáltal, az adatok vélhetően így sem teljeskörűek a fent említett átláthatósági és módszertani problémák miatt. Az elemzés eredményei a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., a „Közös ügyünk az állatvédelem” Alapítvány, valamint a Modern Városok Program által nyújtott támogatásokra korlátozódnak.

3.1.1. Modern Városok Program

A Modern Városok Program keretében megyei jogú városok önkormányzatai jelentős támogatásban részesültek, amely lehetővé tette számos infrastrukturális és turisztikai projekt megvalósítását.²⁵ A támogatásokból az állatkertek sem maradtak ki, és ennek köszönhetően olyan nagy jelentőségű fejlesztések valósultak meg, amelyek hozzájárultak a helyi közösségek turizmusának és szabadidős lehetőségeinek fejlődéséhez, valamint az állatkertek ökológiai és oktatási szerepének megerősítéséhez. A program keretében a Győri Xantus János Állatkert, a Nyíregyházi Állatpark és a Veszprémi Állatkert is jelentős fejlesztéseket hajtott végre.

A győri Xantus János Állatkertben a Modern Városok Program keretében több kiemelkedő projekt valósult meg. 250 millió forintból új csimpánzház és kifutó épült, mely az állatok életminőségének

javítását szolgálta, valamint a látogatók számára is modern, európai színvonalú bemutatótér kialakítását tette lehetővé. A program keretében mintegy 3 milliárd forintból valósulnak meg a fejlesztések az intézményben. A csimpánzház mellett már elkészült az új főbejárat és a zsiráfház is, tovább növelve az állatkert infrastruktúrájának korszerűségét és vonzerejét. A támogatás nagy részét már 2021-ig felhasználták, ezzel új fejezetet nyitva az állatkert történetében.²⁶

A Nyíregyházi Állatpark szintén hatalmas léptékű fejlesztések színhelye volt. Több mint tízezer négyzetméteres területen, 14 milliárd forintból alakították ki a Jégkorszak Interaktív Állatbemutató Komplexumot, amely a jeges égi állatok életét, a jégkorszak kialakulásának okait és következményeit mutatja be. A létesítmény egyaránt tartalmaz külső és belső kiállítótereket, amelyek interaktív elemekkel teszik élményszerűvé a látogatást. A komplexum 2024-ben került átadásra, és a park főbejárata és északnyugati kapuja között helyezkedik el, új dimenziót nyitva az állatkert tudományos és szórakoztató funkciói számára. A létesítmény nemcsak a turizmust erősíti, hanem jelentős oktatási és környezeti szemléletformáló szereppel is bír.²⁷

A Veszprémi Állatkert tudatosan felépített, egymásra épülő fejlesztéssorozata a Modern Városok Program egyik sikertörténete. Az első ütemben 2,5 milliárd forintból, majd további 5 milliárd forintból megvalósult beruházások során az intézmény infrastruktúrája és látogatói élményei teljesen megújultak. Az oroszlanok európai színvonalú kifutót kaptak, és elkezdődött a Fejes-völgyi terület átfogó rekonstrukciója. A projekt részeként felépült egy félhektáros szavannajátszóter, valamint egy oktató- és rendezvényház is. Emellett látványkifutók, modern medveház, tevék, guanók és rénszarvasok kifutói is megújultak, hogy a látogatók számára teljesebb élményt nyújtsanak. Az egyik legnagyobb mérföldkő a nagymacskaifu-

25 Gajzágó 2019, 31–32.

26 Fekete 2018, 654.

27 P. Fülöp, 2024.

tó és a háziállat bemutató részleg átadása volt, amely 5 milliárd forintból készült el. Az állatkert Fejes-völgyi területének körülbelül egyharmada teljesen új anyagot kapott a fejlesztéseknek köszönhetően.²⁸

3.1.2. Civil állatvédő szervezeteknek kiírt támogatás

A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. által 2024-ben kiírt pályázat 500 millió forintos keretösszeggel támogatta a civil állatvédő szervezeteket. A pályázat célja az állatvédelemmel, mentő-, segítő- és vakvezető kutyákkal foglalkozó szervezetek működési feltételeinek javítása és programjaik finanszírozása volt. Emellett kiemelt figyelmet fordítottak az ivartalanításra és az állategészségügyi szolgáltatások költségeire, illetve a telephelyek fejlesztésére, például férőhelybővítésre és korszerűsítésre. A támogatás igényléséhez az állategészségügyi költségekre vagy ivartalanításra az elnyert összeg legalább 20%-át kötelezően fordítani kellett.

A pályázatra 2024. május 14-ig lehetett jelentkezni, a támogatásokat pedig még az év vége előtt kiutálták. Összesen 277 szervezet részesült támogatásban, amelynek összege 300 ezer és 6 millió forint között mozgott. A támogatás segítségével számos menhely és természetvédelmi központ fejlesztette infrastruktúráját, ivartalanítási programokat valósított meg, és növelte az állatvédelem hatékonyságát. A kezdeményezés nagyban hozzájárult az állatvédelem fenntarthatóságához és a civil szektor megerősítéséhez.

3.1.3. Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány támogatásai

2023-ban az Alapítvány jelentős összegekkel támogatta a magyarországi állatkerteket, amelyek kulcsfontosságú szerepet töltenek be az oktatásban, a természetvédelemben és a veszélyeztetett fajok megőrzésében. A támogatások összege összesen 33 millió forintot tett ki, amelyet az alábbi állatkertek között osztottak szét:

- Magyar Állatkertek és Akváriumok Szövetsége: 5 000 000 Ft,
- Budakeszi Vadaspark Közhasznú Nonprofit Kft.: 2 000 000 Ft,
- Fővárosi Állat- és Növénykert: 2 000 000 Ft,
- Jászberényi Vagyongazdálkodási és Városüzemeltető Nonprofit Zrt.: 3 000 000 Ft,
- Kecskeméti Vadaskert Nonprofit Kft.: 3 000 000 Ft,
- „Kittenberger Kálmán” Növény- és Vadaspark Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.: 2 000 000 Ft,
- Miskolci Városgazda Városgazdálkodási Közhasznú Nonprofit Kft.: 3 000 000 Ft,
- Nagyerdei Kultúrpark Közhasznú Nonprofit Kft.: 2 000 000 Ft,
- Nyíregyházi Állatpark Nonprofit Kft.: 2 000 000 Ft,
- Pécsi Állatkert Közhasznú Nonprofit Kft.: 3 000 000 Ft,
- Szegedi Vadaspark és Programszervező Közhasznú Nonprofit Kft.: 2 000 000 Ft,
- Tisza-tavi Ökocentrum Nonprofit Közhasznú Kft.: 2 000 000 Ft,
- Xantus János Állatkert Közhasznú Nonprofit Kft.: 2 000 000 Ft.

A támogatások lehetővé tették az állatkertek működési feltételeinek javítását, az állatok táplálásának biztosítását, valamint az oktatási és látogatói élmények fejlesztését.

Az Alapítvány a civil állatvédő szervezetek számára is jelentős pénzügyi támogatást nyújtott. A 2023-as év során több mint 120 millió forint értékben részesültek támogatásban különböző ernyőszervezetek, amelyek az állatvédelem területén folytattak kiemelkedő tevékenységet. A támogatott szervezetek között szerepeltek a Magyar Állatvé-

²⁸ Magyarország Kormánya 2020.

dők Országos Szervezete Egyesület (20 000 000 Ft), a Magyar Állatvédő és Természetbarát Szövetség (5 000 000 Ft), az Állatvédők Érdekvédelmi és Szakmai Szövetsége (5 000 000 Ft), valamint számos kisebb állatmentő és természetvédelmi civil szervezet. A támogatások célja a működési költségek fedezése, az állategészségügyi szolgáltatások biztosítása, az infrastruktúra fejlesztése, valamint rendkívüli segítségnyújtás volt. A 2024-es év során 400 millió forint összegű támogatást nyújtott a civil állatvédő szervezetek részére a Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány. A Magyar Állatvédők Országos Szervezete Egyesülete 30 millió forintos, a Kelet-Magyarországi Állatvédők Szövetsége 32 millió forintos kiemelt támogatásban részesültek ernyőszervezetként. 72 millió forint került biztosításra kifejezetten ivartalanítási programokra, ezzel hozzájárulva a kóbor állatállomány csökkentéséhez és a felelős állattartás előmozdításához. 83 millió forint értékben adományozott az Alapítvány állateledelt több mint 250 rászoruló állatvédő civil szervezetnek, összesen 120 tonna tápadományt osztottak szét.

3.2. Az állami támogatások főbb területei

Az állami beavatkozás az állatkertek és civil állatvédő szervezetek támogatásában több területre terjed ki, amelyek közül kiemelt fontosságú a fejlesztési beruházások és a működési költségek finanszírozása. Az állatkertek esetében az állami támogatások jelentős része az infrastruktúra-fejlesztésre irányul, amely magában foglalja a meglévő létesítmények korszerűsítését és új építmények, például kifutók, állatházak és látogatóközpontok kialakítását. Az ilyen beruházások célja az állatok jóllétének biztosítása és az állatkertek társadalmi szerepének erősítése, például az oktatási programok és természetvédelmi szemléletformálás elősegítése révén. Az állatkertek fejlesztése hozzájárul a hosszú távú fenntarthatósághoz, melynek köszönhetően képesek lehetnek alkalmazkodni a nemzetközi állatjólléti normákhoz és a látogatói igényekhez.

Az állami támogatások másik fontos eleme a működési költségek finanszírozása, amely mind az állatkertek, mind az állatvédelmi szervezetek

számára alapvető jelentőségű. A működési támogatások lehetővé teszik az intézmények számára, hogy biztosítsák az állatok mindennapi ellátását, beleértve az étellemezést, az állatorvosi ellátást és a gondozói személyzet munkáját. Emellett ezek a támogatások fedezik az intézmények fenntartásával kapcsolatos kiadásokat, mint például az infrastruktúra karbantartását és az energiafelhasználást. Az állami működési támogatások különösen a kisebb intézmények számára létfontosságúak, mivel ezek gyakran nem rendelkeznek jelentős saját bevételi forrással, és teljes mértékben a külső forrásokra támaszkodnak.

Az állami beavatkozás szerves részét képezi az állatvédelmi szervezetek elhelyezési kapacitásának bővítése is, különösen az állatmenhelyet üzemeltető civil állatvédő szervezetek esetében. A férőhelybővítések célja, hogy az egyre növekvő számú befogadott állat számára megfelelő körülményeket biztosítsanak, miközben az intézmények képesek legyenek alkalmazkodni a változó igényekhez. A kapacitásbővítés lehetőséget nyújt a szervezeteknek arra, hogy a menhelyek hatékonyan kezeljék a kóbor- és elhagyott állatok számának emelkedését, miközben megfeleljenek az állatjólléti előírásoknak. Az állatmenhelyek fejlesztése az infrastruktúra korszerűsítését is magában foglalja, például új karanténterületek, állatorvosi ellátóhelyiségek vagy rehabilitációs központ létrehozásával, amelyek biztosítják a befogadott állatok megfelelő és szakszerű ellátását.

A kóbor állatok számának csökkentése érdekében az állami támogatások jelentős része az ivartalanítási programokat célozza meg. Az ivartalanítási támogatások jelentős szerepet játszanak a túlszaporodás problémájának kezelésében, amely gyakran túlzott terhet ró az állatmenhelyekre és az önkormányzatokra. Ezek a programok a civil állatvédő szervezetek közreműködésével lehetőséget biztosítanak a lakosság számára arra, hogy kedvezményes vagy térítésmentes ivartalanítási szolgáltatást vegyenek igénybe. E támogatások hosszú távon hozzájárulnak a közegészségügyi helyzet javításához, miközben jelentősen csökkentik az állatmenhelyek kapacitásának túlterhe-

lését. Az ivartalanítási programok hatékonysága jelentősen növelhető, ha azok országos szinten, átfogó és jól meghatározott stratégia keretében valósulnak meg, amely biztosítja a célzott és egy-séges teljesülést.

Összességében az állami beavatkozás legfonto-sabb területei az infrastruktúra-fejlesztés, a mű-ködési költségek biztosítása, a férőhelybővítések és az ivartalanítási programok támogatása, ame-lyek mind hozzájárulnak az állatok jóllétéhez, az intézmények fenntarthatóságához, valamint az állatvédelem társadalmi szerepének erősítésé-hez. Ezek az intézkedések nem csupán az állatok közvetlen szükségleteit szolgálják, hanem hosszú távon javítják az állatkertek és állatvédelmi szer-vezetek működési hatékonyságát, valamint társa-dalmi és környezeti hatásukat.

3.3. Támogatási szerkezet jellemzői

A támogatási szerkezet jellemzője alapján a vizsgált támogatási formák többsége vissza nem térítendő, ami azt jelenti, hogy a kedvezménye-zettnek nincs kötelezettsége a támogatott összeg visszafizetésére, amennyiben az előírt feltételek teljesülnek. Ez a támogatási forma különösen elő-nyös a kedvezményezett szervezetek számára, mivel lehetőséget nyújt számukra a szükséges fejlesztések, működési költségek vagy speciális programok finanszírozására anélkül, hogy további pénzügyi terheket róna rájuk. A vissza nem térítendő támogatások hozzájárulnak a szervezetek működési stabilitásának növeléséhez, miközben támogatják a hosszú távú társadalmi és környezeti célok elérését.

A vizsgált támogatások többsége előfinanszírozott vagy részben előfinanszírozott, ami azt jelenti, hogy a támogatási összeget a kedvezményezett előzetesen megkapja, még az adott projekt meg-valósítása előtt vagy annak kezdeti szakaszában. Ez az előfinanszírozási mechanizmus különösen fontos az olyan szervezetek számára, amelyek nem rendelkeznek elegendő saját forrással a kez-deti költségek fedezésére, például a beruházási projektek elindításához vagy az operatív kiadások fedezésére. Az előfinanszírozás biztosítja, hogy a

támogatott tevékenységek zökkenőmentesen el-indulhassanak, és elkerülhetővé válik a likviditási problémák kialakulása a projekt korai szakaszá-ban. Ez különösen releváns az állatvédelmi szer-vezetek és állatkertek esetében, ahol az azonnali források elengedhetetlenek az állatok jóllétének biztosításához.

A támogatási programok többsége jellemzően egyéves projektidőszakot foglal magában, amely lehetővé teszi a gyors és célzott beavatkozásokat a támogatott területeken. Ez a rövid időtartam al-kalmas olyan projektek megvalósítására, amelyek azonnali eredményeket követelnek meg, például infrastrukturális fejlesztésekre vagy működési költségek fedezésére. Azonban bizonyos nagyobb volumenű programok, például a Modern Városok Programja, jellemzően ettől eltérő támogatási szerkezetet alkalmazott, ahol a projektidőszak a többéves időtartamot is elérte. Ez a hosszabb időkeret lehetővé teszi az átfogóbb, nagyobb vo-lumenű beruházások megvalósítását.

Ez a támogatási struktúra általában szigorú pénz-ügyi és szakmai elszámolási kötelezettségekkel párosul, amelyek célja a támogatások átlátha-tó és hatékony felhasználásának biztosítása. Az elszámolási kötelezettségek magukban foglal-ják a részletes pénzügyi jelentések készítését, a projekteredmények dokumentálását, valamint a támogatások célzott felhasználásának ellenőrzé-sét. Az előfinanszírozás és a vissza nem térítendő támogatás kombinációja elősegíti a hosszú távú projektek megvalósítását, különösen olyan terü-leteken, mint az állatvédelem, ahol az infrastruktú-ra-fejlesztés, a működési stabilitás és a társadalmi szerepvállalás támogatása kiemelt fontosságú. A rövid és hosszú távú támogatási formák együttes alkalmazása lehetővé teszi, hogy a támogatások hatása a közvetlen szükségleteken túl a jövőbeni fenntarthatóságot is erősítse.

3.4. Hogyan hat az állami támogatás az állatvédelmi intézményrendszerekre?

Az állami támogatások jelentősen hozzájárulnak az állatvédelmi intézményrendszerek működé-séhez és fejlődéséhez, beleértve az állatkertek

modernizálását, a civil szervezetek működésének stabilizálását, valamint az állatvédelemmel kapcsolatos tudatosság növelését. A források lehetővé teszik az infrastruktúra fejlesztését, az állatok életminőségének javítását, valamint az oktatási és turisztikai célok előmozdítását. Ugyanakkor az átláthatóság hiánya és a módszertani eltérések továbbra is akadályozzák a támogatások pontos hatásainak számszerűsítését és elemzését.

Az állatkertek a kultúra, a turizmus, a környezetvédelem és az oktatás kiemelt szereplői, amelyek a támogatásoknak köszönhetően képesek voltak növelni vonzerejüket, javítani az állatok életminőségét, és korszerűbb látogatói élményt nyújtani. A növekvő látogatottságukat tekintve (1. táblázat) elmondható, hogy az új attrakcióknak köszönhetően jelentős bevételnövekedésre tehetnek szert ezen szervezetek.

Állatkert neve	2019	2020	2021	2022	2023
Győri Állatkert	188.885	139.444	178.877	257.508	240.000
Nyíregyházi Állatpark	602.346	391.869	420.060	537.000	505.372
Veszprémi Állatkert	361.820	329.988	329.133	331.991	285.052

1. táblázat. A Modern Városok Programban részesült állatkertek látogatottsága 2019-2023 (fő)²⁹

Az állatkertek látogatottsága évről évre stabil növekedést mutat, mely vonzó befektetési lehetőségeket kínál. (2. táblázat) A trendek alapján várható, hogy az állatkertek látogatottsága tovább növekszik. Az emberek egyre inkább felismerik a természet megővésének és megismerésének fontosságát, ami az állatkertek szerepét is felértékeli. Az állatkertek olyan különleges élményt nyújtanak,

amely egyszerre szórakoztató és tanulságos, így vonzó befektetési célponttá válnak a hosszú távon gondolkodók számára. Az ágazatba való befektetés gazdasági szempontból előnyös, és hozzájárul a társadalmi jóléthez és a környezetvédelemhez is. Az állatkertek így nemcsak a látogatóik, hanem az állam számára is értéket teremtenek.

Év	Látogatottság
2019	4.072.000
2020	2.660.000
2021	3.009.000
2022	4.150.000
2023	3.978.000

2. táblázat. Az állatkertek, vadasparkok, kultúrparkok látogatottsága 2019-2023 (fő)³⁰

29 Forrás: állatkertek által szolgáltatott adat.
30 Forrás: KSH.

A civil állatvédő szervezetek működése gyakran korlátozott erőforrások mellett zajlik, így az állami támogatások alapvető fontosságúak tevékenységük fenntartása és bővítése szempontjából. A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és a Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány által nyújtott támogatások lehetőséget biztosítottak a szervezetek számára, hogy fejlesszék infrastruktúrájukat, ivartalanítási programokat valósítsanak meg, és biztosítsák az állategészségügyi szolgáltatások finanszírozását. Az ilyen célzott forrás fontos a kóbor állatok számának csökkentése és a felelős állattartás előmozdítása szempontjából. Az állami források hozzájárulnak továbbá a civil szervezetek hatékonyságának növeléséhez is.

Az állami támogatások közvetlenül hatnak az állatvédelmi intézményekre, továbbá elősegítik közvetetten a környezeti tudatosság növelését és a gazdasági fejlődést. Az állatkertek és civil szervezetek által szervezett oktatási programok és kampányok hozzájárulnak a felelős állattartás és a természetvédelem iránti elkötelezettség erősítéséhez. Ez hosszú távon pozitív társadalmi változásokat generál, amelyek túlmutatnak az intézményeken, és az egész társadalomra hatással vannak.

Gazdasági szempontból az állatkertek és civil szervezetek támogatása hozzájárul a helyi gazdaság élénkítéséhez. A megnövekedett látogatószám, a turisztikai bevételek, valamint az állatok és infrastruktúra fenntartására fordított kiadások munkahelyeket teremtenek, és javítják a helyi közösségek gazdasági helyzetét. Az állatkertek modernizációjából származó növekvő bevételek tovább csökkentik az állami támogatások szükségességét, és hosszú távon önfenntartó működési modell kialakítását teszik lehetővé.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az állami támogatások elengedhetetlenek az állatvédelmi intézményrendszerek működéséhez, fenntarthatóságához és fejlődés kialakításához. Az eredmények azt mutatták, hogy a megfelelő mér-

tékű és célzott támogatások a napi működési költségek fedezésében nélkülözhetetlenek, és jelentős hatással vannak az intézmények hosszú távú fejlődési lehetőségeire is. Az állami finanszírozás hozzájárul az infrastruktúra modernizációjához, az oktatási programok fejlesztéséhez, valamint a természetvédelmi projektek megvalósításához. Ezek az eredmények megerősítik, hogy az állatvédelmi intézmények hatékonysága szorosan összefügg a rendelkezésükre álló támogatások mértékével.

Az állami finanszírozás lehetővé teszi az állatvédelmi intézmények számára, hogy nagyobb hangsúlyt helyezzenek a veszélyeztetett fajok megőrzésére, a fajfenntartó programokban való részvételle és a biodiverzitás fenntartására irányuló projektekre. Ezáltal hozzájárulnak az állatok védelméhez és támogatják a fenntartható fejlődést, továbbá erősítik az intézmények társadalmi szerepét. Emellett a támogatások segítenek az ismeretterjesztő és közösségi programok finanszírozásában, amelyek az állatvédelemhez kapcsolódó érzékenyítésben, valamint a társadalmi tudatosság növelésében játszanak kulcsszerepet.

Ugyanakkor a kutatás rávilágított arra is, hogy az állatvédelmi intézmények nagymértékben függenek az állami támogatásoktól. Az instabil vagy elégtelen finanszírozás működési problémákat, projektek elmaradását és az állatvédelmi célok elérésének lassulását okozhatja. Ezért a támogatások hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása érdekében szükséges a finanszírozási rendszerek átláthatóságának és hatékonyságának növelése.

Összességében az állami támogatások tervezett és célzott felhasználása létfontosságú az állatvédelmi intézményrendszerek számára. Ezek a támogatások biztosítják, hogy az intézmények képesek legyenek megfelelni a mai társadalmi és környezeti kihívásoknak, miközben hozzájárulnak az állatok jólétéhez, a természetvédelemhez és a társadalom érzékenyítéséhez. Az állami támogatások tehát nemcsak gazdasági, hanem társadalmi szempontból is jelentős hatással bírnak.

BIBLIOGRÁFIA

1. Department for Environment, Food & Rural Affairs and Lord Goldsmith (2020) £14 million financial support for England's zoos unveiled, GOV.UK (<https://www.gov.uk/government/news/14-million-financial-support-for-englands-zoos-unveiled>) [2025. 02. 02.]
2. European Commission (2024) State aid (https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid_en) [2025. 02. 02.]
3. Fekete, D (2018) Győri fejlesztések a Modern Városok Program keretében, Területi Statisztika 58(6), pp. 638–658, DOI: <https://doi.org/10.15196/TS580605>
4. Frost, N, Carter A, Vernon M, Armstrong S, D Walsh N, Colwill M et al. (2022) Behavioural changes in zoo animals during the COVID-19 pandemic: A long-term, multi species comparison, Journal of Zoological and Botanical Gardens 3(4), pp. 586–615, DOI: <https://doi.org/10.3390/jzbg3040044>
5. Gajzágó, G (2019) Modern városok programja: új fejezet a magyar várospolitikában, Tér És Társadalom 33(3), pp. 29–48, DOI: <https://doi.org/10.17649/TET.33.3.3119>
6. Központi Statisztikai Hivatal (2024) Állatkertek, vadasparkok, kultúrparkok (https://www.ksh.hu/stadat_files/ksp/hu/ksp0012.html) [2025. 02. 02.]
7. Linhart, P, Adams, D B, Voracek, T (2008) The international transportation of zoo animals: conserving biological diversity and protecting animal welfare, Veterinaria Italiana 44(1), pp. 49–57 (www.izs.it/vet_italiana) [2025. 02. 02.]
8. Macri, A M & Wells, D L (2023) Connecting to zoos and aquariums during a COVID-19 lockdown, Journal of Zoological and Botanical Gardens 4(2), pp. 476–489, DOI: <https://doi.org/10.3390/jzbg4020035>
9. Magyarország Bíróságai (2024) Civil szervezetek névjegyzéke, Országos Bírósági Hivatal (<https://birosag.hu/ugyfeleknek/civil-szervezetek/civil-szervezetek-nevjegyzeke>) [2025. 02. 02.]
10. Magyarország Kormánya (2020) Jól átgondolt fejlesztéssorozat valósult meg a Veszprémi Állatkertben, Magyarország Kormánya (<https://kormany.hu/hirek/jol-atgondolt-fejlesztessorozat-valosult-meg-a-veszpremi-allatkertben>) [2025. 03. 16.]
11. Miller, B W, Conway, W G, Reading, R P, Wemmer, C, Wildt, D E, Kleiman, D G et al. (2004) Evaluating the Conservation Mission of Zoos, Aquariums, Botanical Gardens, and Natural History Museums, Conservation Biology 18(1), pp. 86–93, DOI: 10.1111/j.1523-1739.2004.00181.x
12. Miranda, R, Escibano, N, Casas, M, Pino-del-Carpio (2023) The Role of Zoos and Aquariums in a Changing World, Annual Review of Animal Biosciences 11, pp. 287–306, DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-animal-050622-104306>
13. P. Fülöp, G (2024) Világszínvonalú látónivaló és fajmentés Nyíregyházán: megnyitotta kapuit a Jégvilág! Mandiner; Mediaworks Hungary Zrt. (<https://mandiner.hu/belfold/2024/05/vilagszinvonalu-latnivalo-es-fajmentes-nyiregyhazan-megnyitotta-kapuit-a-jegvilag-nyiregyhazi-allatpark-gajdos-laszlo-kovacs-ferenc>) [2025. 03. 16.]
14. Pepper, A & Voigt, K (2021) Covid-19 and the future of zoos, Les Ateliers de l'Éthique / The Ethics Forum, 16(1), pp. 68–87, DOI: <https://doi.org/10.7202/1083646ar>
15. Rani, N & Pushker, S (2023) The role of zoos in public education and its influence on conservation efforts for endangered species, International Journal of Exploring Emerging Trends in Engineering 10(2), pp. 337–342 (<https://ijoeete.com/wp-content/uploads/2024/10/51-smt-neetu.pdf>) [2025. 03. 16.]
16. Vetter, Sz (2024) Állatvédelmi alapok, Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány (https://kozosugyunkazallatvedelem.hu/data/file/2024/09/09/05_allatvedelmi_alapok.pdf) [2025. 02. 02.]
17. World's Leading Zoos and Aquariums (WAZA) (2025) (<https://www.waza.org/>) [2025. 02. 02.]

INGYENES ÁLLATVÉDELMI TANANYAGOK, KIADVÁNYOK

A "KÖZÖS ÜGYÜNK AZ ÁLLATVÉDELEM"
ALAPÍTVÁNY INGYENES TANANYAGAI ÉS
INFORMÁCIÓI ELÉRHETŐEK ONLINE!

KÖZÖS ÜGYÜNK
AZ ÁLLATVÉDELEM

kozossugyunkazallatvedelem.hu

Magyarország egyetlen törvény által létrehozott állatvédelmi alapítványa többek között ösztöndíjprogramokkal, tudományos pályázatokkal, az ország legteljesebb állatvédelmi tananyagával és országjáró szakmai napokkal támogatja az állatvédelmet.

**Szeretne többet megtudni a munkánkról?
Olvassa be az alábbi QR kódot, és böngéssze a lehetőségeket
weblapunkon!**

KÖZÖS ÜGYÜNK
AZ ÁLLATVÉDELEM
ALAPÍTVÁNY

kozossugyunkazallatvedelem.hu
info@kozossugyunkazallatvedelem.hu

